

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**
Архітектурний факультет
Кафедра архітектурного проектування цивільних будівель і споруд

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

на тему:
Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків
(на прикладі м. Києва)

Іванова Ольга Ігорівна

Київ 2025 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет

Кафедра архітектурного проектування цивільних будівель і споруд

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

„___” _____ 20__ року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків
(на прикладі м. Києва)

Виконала студентка групи арх -62Б
191 - Архітектура та містобудування
(спеціальність)

Архітектура будівель та споруд
(спеціалізація)

Іванова Ольга Ігорівна
(прізвище, ім`я та по батькові повністю)

Керівник Дивак В.І.
(прізвище та ініціали)

доктор філософії, професор
(вчене звання, науковий ступінь)

Київ 2025 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: Архітектурний

Кафедра: Архітектурного проектування цивільних будівель і споруд

Освітній рівень: «магістр за ОПП/ОНП»

Спеціальність: 191 Архітектура та містобудування

Спеціалізація: Архітектура будівель і споруд

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

„___” _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АГЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ
РОБОТИ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
МАГІСТРА**

Іванова Ольга Ігорівна
(прізвище, ім'я та по батькові студента)

1. Тема роботи: «Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків (на прикладі м. Києва)»

затверджена наказом ректора КНУБА №85/19/25 від 24.04.2025 року

2. Керівники роботи: доктор філософії, професор В.І. Дівак,
Омельяненко М.В.
(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання студентом роботи до захисту _____

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Р. 1. Передумови розвитку та формування студентських гуртожитків

Р. 2. Архітектурно-планувальна структура

Р. 3. Особливості формування об'ємно-просторової структури

Р. 4. Розробка архітектурного рішення студентського гуртожитка

Р. 5. Цивільний захист

5. Графічний матеріал за розділами

Р. 1. _____

- P. 2. _____
P. 3. _____
P. 4. _____
P. 5. _____

6. Календарний план виконання роботи: а) наукова частина; б) практична частина.

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1. Передумови розвитку та формування студентських гуртожитків	
Розділ 2. Архітектурно-планувальна структура	
Розділ 3. Особливості формування об'ємно-просторової структури	
Розділ 4. Розробка архітектурного рішення студентського гуртожитка	
Розділ 5. Цивільний захист	
Остаточне оформлення роботи	
Направлення роботи на рецензування, перевірку на плагіат	
Попередній захист роботи на кафедрі	
Захист	

7. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		дата	підпис
Розділ 1.			
Розділ 2.			
Розділ 3.			
Розділ 4.			
Розділ 5.			

8. Дата видачі завдання _____

Зав. кафедри

Керівник

Студент

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ I. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКИХ ГУРТОЖИТКІВ	13
1.1 Узагальнення світового та вітчизняного досвіду будівництва студентських гуртожитків	13
1.2 Класифікація студентських гуртожитків	40
1.3 Сучасні тенденції проектування студентських гуртожитків	45
1.4 Огляд літератури та науково-теоретичних праць	55
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ I	58
РОЗДІЛ II. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА СТРУКТУРА	59
2.1 Фактори, що впливають на функціонально-планувальну структуру	59
2.2 Функціонально-планувальна структура	63
2.3 Архітектурно-планувальні рішення	70
2.4 Конструктивні системи	81
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ II	87
РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄМНО- ПРОСТОРОВОЇ СТРУКТУРИ	88
3.1 Організація генерального плану	88
3.2 Особливості об'ємно-просторової організації гуртожитків	94
3.3 Засоби архітектурної виразності	99
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ III	104
РОЗДІЛ IV. РОЗРОБКА АРХІТЕКТУРНОГО РІШЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ГУРТОЖИТКА	105
4.1 Аналіз вихідних даних	105
4.2 Обґрунтування об'ємно-просторових рішень	109

4.3 Проектні рішення	111
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ IV	118
РОЗДІЛ V. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ	119
5.1 Вступ. Загальні поняття про цивільний захист України	119
5.2 Загальна характеристика об'єкту проектування	122
5.3 Обґрунтування та прийняття рішень з питань Цивільного захисту Загроза пожежі. Пожежа, як НС	125
5.4 Розрахунок заходів Цивільного захисту на об'єкті, що проектується	129
ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ V	135
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	136

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Проектування студентських гуртожитків є важливою та актуальною темою в архітектурі та урбанізмі, яка набуває особливого значення в умовах сучасного соціально-економічного розвитку. Зростання кількості студентів у вищих навчальних закладах, а також глобалізація освіти та збільшення мобільності студентів, створюють нові виклики та вимоги до архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків. Сучасні студентські гуртожитки повинні бути не лише місцем для тимчасового проживання, а й комфортними, функціональними просторами для навчання, відпочинку та соціалізації молоді.

Зважаючи на високі вимоги до якості життя та зручності умов проживання, архітектурне проектування гуртожитків набуває важливого значення для створення сучасних стандартів житла, яке повинно відповідати потребам як місцевих, так і іноземних студентів. Особливо актуальним є проектування гуртожитків, що враховують соціокультурні відмінності, мобільність студентів та тенденції сталого розвитку, які все більше впливають на архітектурні та інженерні рішення в будівництві.

Важливою складовою сучасного проектування є також економічна ефективність і енергоефективність будівель, що забезпечує оптимальне використання ресурсів та мінімізацію витрат на експлуатацію гуртожитків. Таким чином, створення комфортних, доступних і економічно ефективних умов проживання для студентів є важливим аспектом у розвитку інфраструктури вищої освіти, що потребує уваги та ретельного аналізу архітектурно-планувальних рішень.

Студентські гуртожитки в Києві, на жаль, часто не відповідають сучасним вимогам щодо комфорту, функціональності та енергоефективності. Більшість з них були побудовані кілька десятиліть тому і не зазнали значних

модернізацій, що призводить до їх застарілості. Проблеми, такі як обмежений простір, погана вентиляція, відсутність сучасних зручностей і неефективне використання енергії, негативно впливають на якість життя студентів. Окрім того, більшість гуртожитків не враховують нові соціальні потреби молоді, зокрема необхідність у комфортних умовах для навчання та відпочинку, а також місцях для спілкування і розвитку соціальних зв'язків. У зв'язку з цим, проектування та модернізація студентських гуртожитків є необхідним кроком для створення зручних і ефективних умов проживання, що відповідають вимогам сучасного студентства та стандартам сталого розвитку.

Мета роботи. Метою цієї наукової роботи є дослідження особливостей архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків, аналіз їхнього впливу на комфорт проживання та соціальну взаємодію студентів. Робота має на меті визначити ключові особливості, які повинні враховуватися при проектуванні сучасних гуртожитків, зокрема в аспектах функціональності, енергоефективності, доступності та зручності житлових умов, а також розробити рекомендації для удосконалення архітектурних рішень, що відповідають вимогам часу і сприяють створенню комфортного середовища для студентської спільноти.

Цілі дослідження. Ціллю дослідження студентських гуртожитків у моїй роботі є аналіз архітектурно-планувальних рішень, що використовуються в проектуванні сучасних гуртожитків, а також оцінка їх впливу на комфорт проживання студентів, їх соціальну взаємодію та якість навчального процесу. Робота орієнтована на вивчення актуальних проблем, що виникають у старих гуртожитках, таких як недостатній комфорт, обмежений простір, неефективне використання ресурсів, та розробку рекомендацій для вдосконалення архітектурних рішень.

Отже, ціллю даного дослідження є:

- Аналіз архітектурно-планувальних рішень гуртожитків – вивчити сучасні архітектурні підходи до проектування студентських гуртожитків та дослідити принципи організації простору та функціональних зон у гуртожитках.

- Розробка рекомендацій для удосконалення проектування студентських гуртожитків – визначити оптимальні архітектурно-планувальні рішення для забезпечення комфорту та зручності і розробити рекомендації щодо покращення інфраструктури та житлових умов у гуртожитках.

- Оцінка впливу архітектурного середовища на комфорт проживання студентів – визначити фактори, що впливають на комфорт та якість життя студентів у гуртожитках, та проаналізувати вплив архітектурних рішень на фізичне та психоемоційне здоров'я студентів.

- Дослідження соціальної взаємодії в гуртожитках – оцінити, як архітектурно-планувальні рішення сприяють соціалізації студентів, та визначити роль громадських просторів (зон відпочинку, навчання, спільного дозвілля) у розвитку студентської спільноти.

- Аналіз ефективності проектування гуртожитків – вивчити ефективність використання простору та ресурсів у студентських гуртожитках.

- Оцінка впровадження принципів сталого розвитку в проектуванні гуртожитків – дослідити використання екологічних матеріалів і енергоефективних технологій у будівництві гуртожитків та проаналізувати можливості для зменшення екологічного сліду гуртожитків.

Ці цілі можуть допомогти сфокусувати дослідження на різних аспектах проектування та функціонування студентських гуртожитків, включаючи комфорт, економічну ефективність, соціальну взаємодію та екологічну стійкість.

Задачі дослідження. Проаналізувати історичний розвиток та типологію студентських гуртожитків, зокрема, вивчити етапи формування житлової інфраструктури для студентів та класифікувати основні типи будівель.

- Дослідити сучасний стан архітектурно-планувальних рішень існуючих гуртожитків – виявити проблеми функціонального зонування, комфорту проживання, технічного стану та відповідності чинним нормативам.

- Оцінити потреби сучасних студентів у контексті проживання в гуртожитках – визначити просторові, соціальні та побутові потреби, що мають бути враховані при проектуванні.

- Вивчити приклади вдалих реалізацій сучасних студентських гуртожитків в Україні та за кордоном – з метою виявлення ефективних архітектурних рішень і адаптації кращих практик.

- Оцінити можливості впровадження принципів сталого розвитку та енергоефективності – в контексті модернізації існуючих гуртожитків та проектування нових.

- Запропонувати рекомендації для удосконалення архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків у місті Києві – з урахуванням сучасних вимог, стандартів, комфортності, функціональності та сталості.

Ці завдання формують структуру дослідження та спрямовані на всебічний аналіз проблеми й пошук ефективних рішень у сфері студентського житла.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз: вивчення наукової літератури, статей, дисертацій, методичних матеріалів з архітектури, урбаністики та соціології для формування наукової бази дослідження.

- Нормативно-правовий аналіз: дослідження діючих державних будівельних норм (ДБН), санітарних та пожежних вимог, стандартів енергоефективності, що регулюють проектування житла.

- Порівняльно-типологічний метод: порівняння типових планувальних рішень гуртожитків різних періодів (радянських, пострадянських та сучасних) для визначення їх еволюції та ефективності.

- Соціологічні методи: проведення опитувань, інтерв'ю або анкетування серед студентів і працівників гуртожитків з метою з'ясування рівня задоволеності умовами проживання.

- Графоаналітичний метод: аналіз та побудова планів, схем функціонального зонування, транспортної доступності, щільності забудови, просторових взаємозв'язків.

- Містобудівний аналіз: оцінка розміщення гуртожитків у структурі міста, взаємозв'язок з навчальними корпусами, транспортом, інфраструктурою.

- Функціонально-планувальний аналіз: дослідження раціональності внутрішніх планувань: кімнат, санвузлів, кухонь, місць загального користування, зон для навчання і відпочинку.

- Метод моделювання та проектного прогнозування: розробка варіантів удосконалення планувальної структури або концепції нового гуртожитку з урахуванням зібраних даних.

Предметом дослідження є архітектурно-планувальні рішення гуртожитків.

Об'єктом дослідження виступають гуртожитки.

Межі дослідження. Основні дослідження, що проводитимуться у магістерській роботі, зосереджені на конкретній території – місто Київ.

Передбачувана наукова новизна даної магістерської роботи полягає у комплексному аналізі сучасного стану та архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків у межах конкретної урбаністичної ситуації — в місті Київ. У дослідженні буде поєднано вивчення функціонального зонування, архітектурно-планувальних рішень, соціального впливу архітектурного середовища та принципів сталого розвитку, що дозволить запропонувати

актуальні підходи до проектування студентського житла. Новизна також полягає у розробці практичних рекомендацій щодо проектування комфортного, енергоефективного та соціально орієнтованого простору гуртожитків на основі аналізу реального міського контексту, що може стати основою для подальших проектних розробок і реформування студентської житлової інфраструктури.

РОЗДІЛ І. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКИХ ГУРТОЖИТКІВ

1.1 Узагальнення світового та вітчизняного досвіду будівництва студентських гуртожитків

Аналіз сучасних архітектурних рішень в різних країнах допомагає виявити найкращі практики, що можуть бути адаптовані для покращення умов студентського проживання в Україні.

1) iHouse Dormitory

Рис. 1.1. iHouse Dormitory. Фасад [25]

Місцезнаходження: Тогане, Японія

Архітектор: Studio SUMO

Площа: 2803 м²

Рік: 2016

Місткість: 140 студентів

У гуртожитку наявні:

- рецепція
- житлові кімнати на 2 місця
- житлові кімнати для студентів, що переміщуються на інвалідних візках
- спільні громадські приміщення (кімната для проведення заходів та семінарів, кімнати для навчання)

- загальна кухня
- пральня
- тераса
- меморіальна галерея

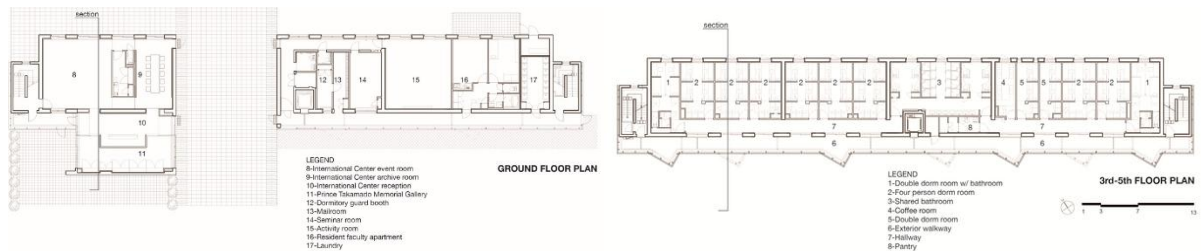

Рис. 1.2. iHouse Dormitory. План 1-го та типового поверхів [25]

Оскільки Японія стикається зі скороченням населення, університети намагаються залучити дедалі більше іноземних студентів як для довгострокового, так і для короткострокового перебування. Цей гуртожиток та Міжнародний центр для приблизно 140 іноземних студентів ефективно розміщує, навчає та інтегрує населення, яке є різноманітним як у культурному, так і в економічному плані, завдяки набору спільних громадських просторів та кімнат, від одномісних та двомісних з окремими ванними кімнатами до кімнат на чотири особи зі спільними ванними кімнатами.

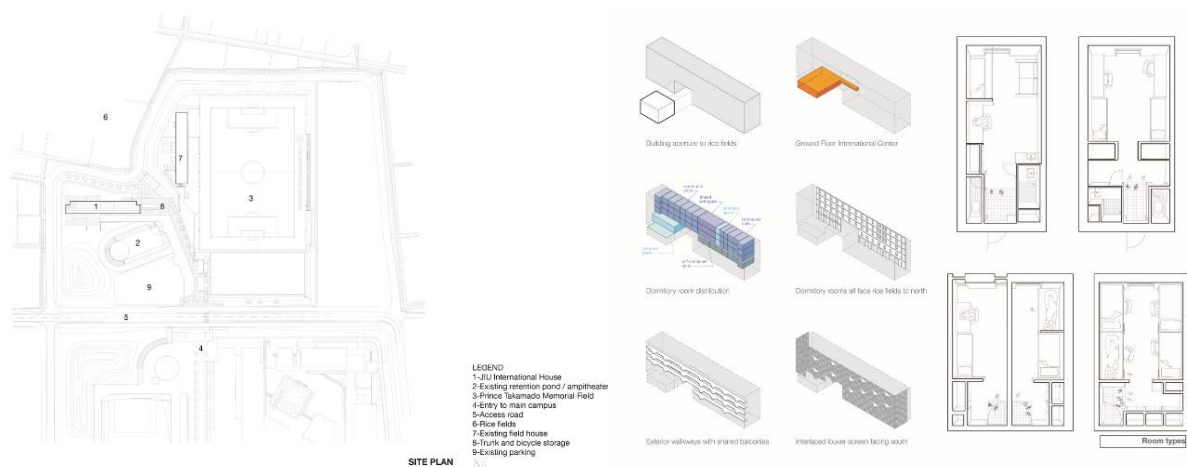

Рис. 1.3. iHouse Dormitory. Генеральний план і варіанти кімнат [25]

Міжнародний центр складається з галереї, архівної кімнати та простору для проведення заходів. Жалюзійна поверхня, що перемежується виступаючими балконами, маскує зовнішні проходи, що обслуговують кімнати в гуртожитках, з яких відкривається вид на рисові поля. Кілька розсувних скляних дверей виходять на проходи, нагадуючи простір «енгава» традиційних японських будинків. Наявність спільних просторів, проходу та балконної системи розширює вузький житловий простір.

Рис. 1.4. iHouse Dormitory. Інтер'єрі рішення [25]

Найбільш помітним матеріалом є алюмінієва жалюзійна конструкція, з якої виготовлено південний фасад. Були використані горизонтальні жалюзі трьох різних розмірів, кожна з них кріпиться з максимальним консольним виступом від вертикальної опори, створюючи плетений візерунок, що утворює єдиний фасад для публіки, а також затінені доріжки з динамічною грою світла для мешканців.

2) Jaizkibel Student Dormitory

Рис. 1.5. Jaizkibel Student Dormitory. Головний фасад [26]

Місцезнаходження: Сан-Себастьян, Іспанія

Архітектор: Otxotorena Arquitectos

Площа: 2829 м²

Рік: 2016

В гуртожитку наявні:

- 50 індивідуальних кімнат для проживання із власними санвузлами
- загальна їдальня
- кімнати для навчання
- технічні допоміжні приміщення в підвалі (пральні, кімнати обслуговування)

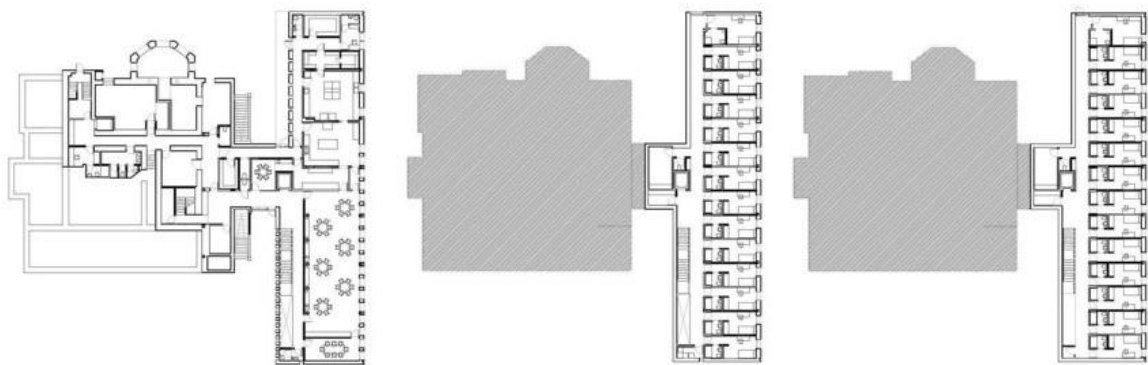

Рис. 1.6. Jaizkibel Student Dormitory. План 1-го, 2-го та 3-го поверхів [26]

Будівля датується початком ХХ століття. Вона має привілейоване розташування та чудові краєвиди; вона є частиною стилістичної лінії, пов'язаної з регіоналістичним історизмом тієї епохи, в якому домінує еkleктика. Вона підкреслює якість внутрішнього простору, амбітність декоративного оздоблення та присутність зовнішнього вигляду. А також те, як вона вписується в ландшафт, з дуже вираженим силуетом на зображенні міста з пляжу.

Ділянка розташована досить близько до торців об'єму, за винятком його північної сторони, де проходить під'їзна дорога, паралельна головному фасаду; за нею місцевість круто обривається сильним зеленим схилом, що дивиться в бік затоки.

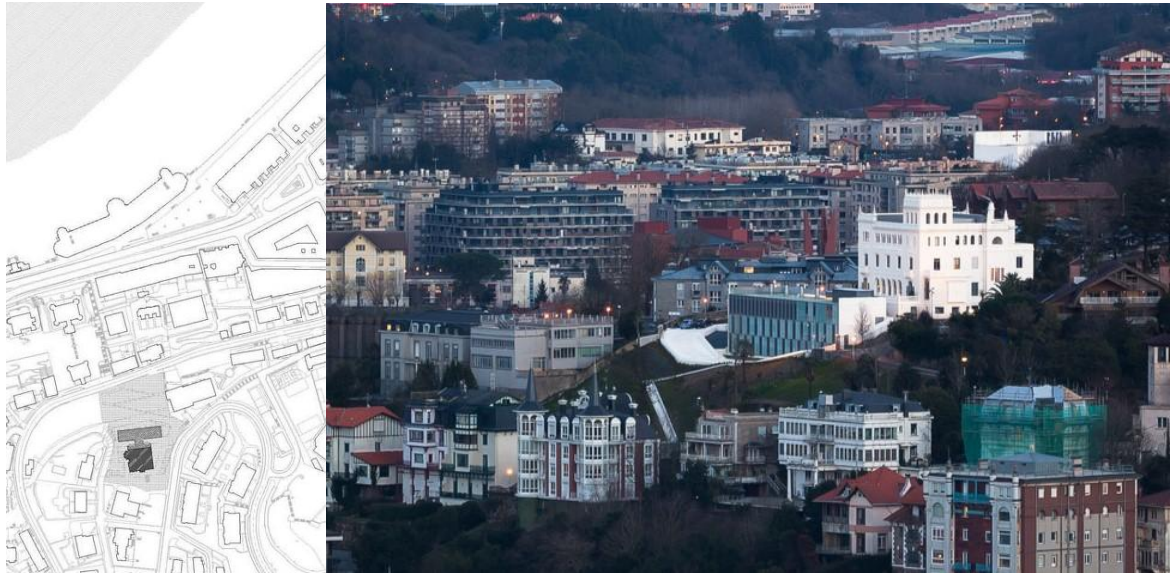

Рис. 1.7. Jaizkibel Student Dormitory. Генеральний план та вигляд в оточенні [26]

Проект передбачає відновлення існуючої стіни та впровадження нового корпусу, побудованого горизонтально та лежачи: спиною до землі. Отримана широка відкрита тераса з видом на рівень підлоги першого поверху.

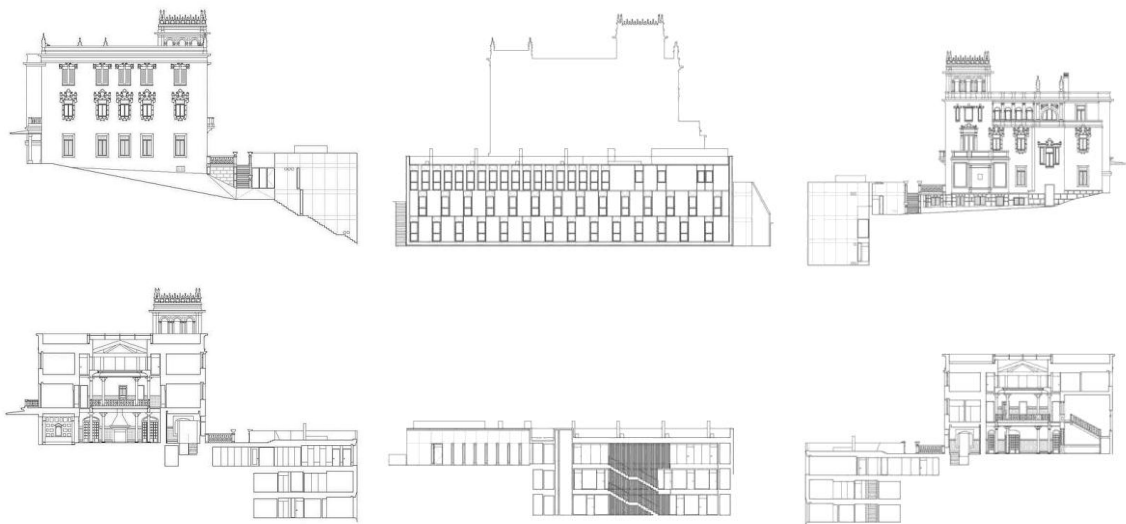

Рис. 1.8. Jaizkibel Student Dormitory. Фасади [26]

Новий комплекс повністю зберігає всі спільні простори та цінні елементи оздоблення. Зовнішній еркер верхніх поверхів призначений для навчальних кімнат та проживання, за винятком деяких кімнат; підвал містить різні технічні приміщення, окрім зв'язку з новим об'ємом.

Рис. 1.9. Jaizkibel Student Dormitory. Інтер'єрні рішення [26]

Він являє собою лінійну структуру функціонального характеру: він має три поверхи та завершує програму, доки не досягне близько п'ятдесяти гуртожитків для студентів, усі індивідуальні. Вимога орієнтації, враховуючи кількість опадів, спонукає обрати скляну завісну стіну в його огороженні.

3) Rose des Vents Student Housing

Рис. 1.10. Rose des Vents Student Housing. Головний фасад [28]

Місцезнаходження: Монреаль, Канада

Архітектор: ADHOC architectes

Рік: 2024

Місткість: 123 кімнати

В гуртожитку наявні:

- різноманітні житлові кімнати (студії, апартаменти з однією та двома спальнями)
- кафе
- спільний простір
- спортивні майданчики та зали
- велокорт та велостоянки
- галереї

Навесні 2024 року місто Монреаль оголосило про муніципальні інвестиції у розмірі 21 мільйона доларів США для підтримки створення 670 студентських житлових одиниць до 2028 року. З початком нового навчального року дефіцит доступного житла в Монреалі залишається критичним, що підкреслює актуальність проєкту Rose des Vents. Студентський гуртожиток, розташований в Ангуському технополі, пропонує 123 доступні квартири.

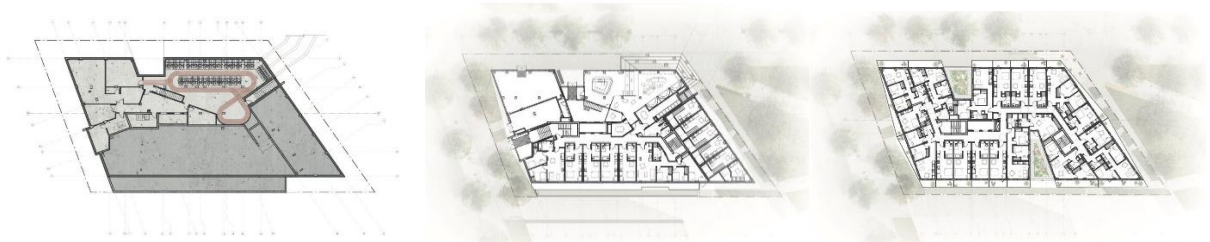

Рис. 1.11. Rose des Vents Student Housing. План підвалу, 1-го та типового поверху [28]

Rose des Vents – це 6-поверхова будівля, розроблена для забезпечення комфортного, екологічного та доступного середовища проживання для студентів, має 123 сучасні та функціональні житлові одиниці. Резиденція пропонує різноманітні варіанти розміщення, включаючи студії та одно- та двокімнатні квартири, причому деякі квартири мають ліжка-горища, що використовують висоту стелі на першому та шостому поверхах. На першому поверсі вирує життя, тут є кафе та низка місцевих послуг, а невелика площа підсилює жвавість цієї частини технополію.

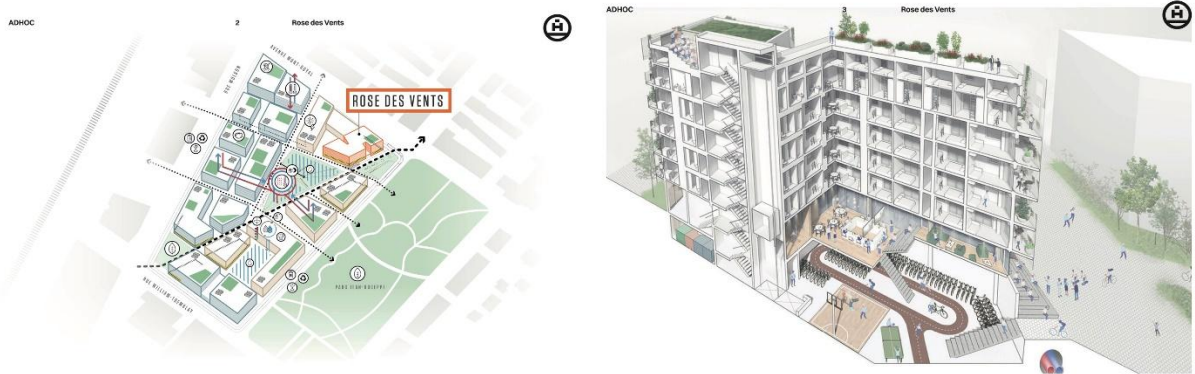

Рис. 1.12. Rose des Vents Student Housing. Генеральний план та розріз [28]

Сталий розвиток та інновації в основі – Розташований у першому еко-районі Квебеку, сертифікованому за стандартом LEED ND, Rose des Vents вирізняється рішеннями зі сталого розвитку енергії, інтегрованими в його проектування та експлуатацію. Будівля має високопродуктивну систему огороження з суцільною жорсткою ізоляцією, що повністю застосовується зовні несучого каркасу. Інтеграція трьох секцій зеленого даху забезпечує екологічні та естетичні переваги, створюючи більш приємне та гармонійне середовище для мешканців.

Рис. 1.13. Rose des Vents Student Housing. Вигляд в оточуючому середовищі [28]

Громадський та інклюзивний житловий простір – Rose des Vents втілює міську інтеграцію та інновації за допомогою доступного житлового комплексу, який сприяє сильному відчуттю спільноти. Резиденція пов'язана з активним транспортом завдяки спрощеному доступу до велопарковки, що оживляє район

завдяки активації його перших поверхів. Безперервні відкриті галереї сприяють взаємодії та зустрічам, тоді як друга оболонка, сформована навколо неформальної композиції, огортає проект грайливою, спільною естетикою.

Рис. 1.14. Rose des Vents Student Housing. Інтер'єрні рішення [28]

Проект також відображає подвійність денної та нічної діяльності студентів. Між структурованими заняттями, виснажливими нічними роботами та соціальними зустрічами, проект відображає мінливі графіки студентів із зовнішнім виглядом, який залишається статичним протягом дня, але стає більш динамічним вночі.

4) Siriphat Dormitory

Рис. 1.15. Rose des Vents Student Housing. Перспективне зображення [29]

Місцезнаходження: Салая, Таїланд

Архітектор: IDIN Architects

Площа: 6700 м²

Рік: 2016

В гуртожитку наявні:

- жіночі кімнати для проживання
- магазини
- ресторан
- кафе
- кав'ярня
- кімната сервісу
- спортивна зала
- басейн
- бібліотека
- сади
- павільйони для відпочинку

Сіріфат – це жіночий гуртожиток, розташований у зоні гуртожитків поблизу Університету Махідол. Площа землі обмежена використанням лише половини, а половина залишається для майбутнього розширення, тому ділянка має вузьку прямокутну форму та виходить вузькою стороною на дорогу. Будівлі розділені на дві частини – північну та південну, що розташовані безперервно від передньої до задньої частини ділянки.

Простір між двома будівлями передбачено як спільну зону, яка буде затінена південною будівлею протягом усього дня. Загальна зона включає в себе багато функцій, таких як басейн, бібліотека та сад від нижнього до верхнього поверху відповідно.

Рис. 1.16. Rose des Vents Student Housing. Фасад [29]

Через дуже довгасту форму будівлі, архітектор спроектував її у вигляді двох паралельних вигинів, щоб зробити коридор цікавим та відмінним від сусідніх гуртожитків. Підлога та плита даху розширені, як карнизи, у південному та західному напрямках, щоб створити сонячне затінення та зменшити передачу тепла в стіну.

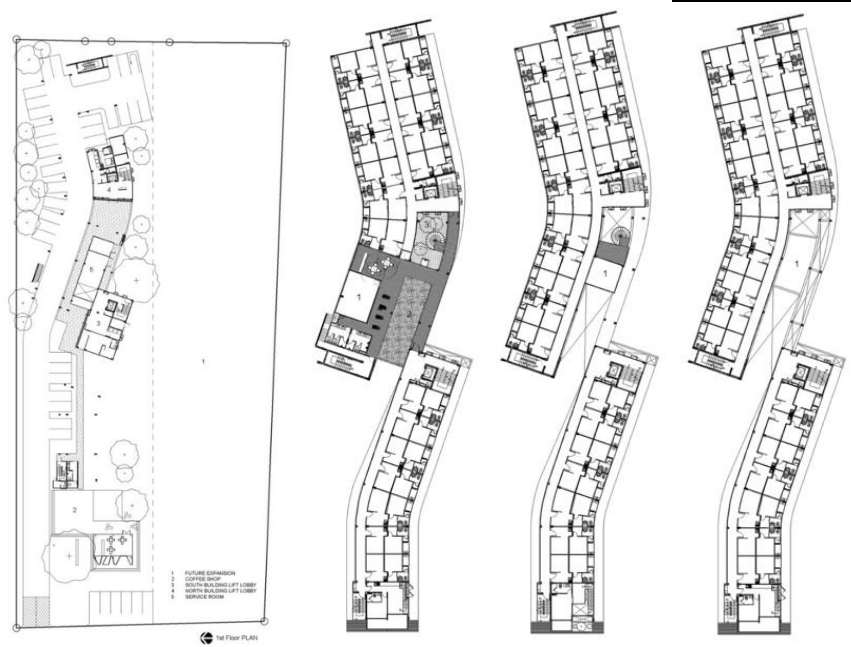

Рис. 1.17. Rose des Vents Student Housing. Плани 1-го, 2-го, 3-го та 4-го поверхів [29]

Відкрита цегла, основний матеріал, виражає майстерність ручної роботи та будівельний намір, а її колір також відрізняє від навколишньої будівлі.

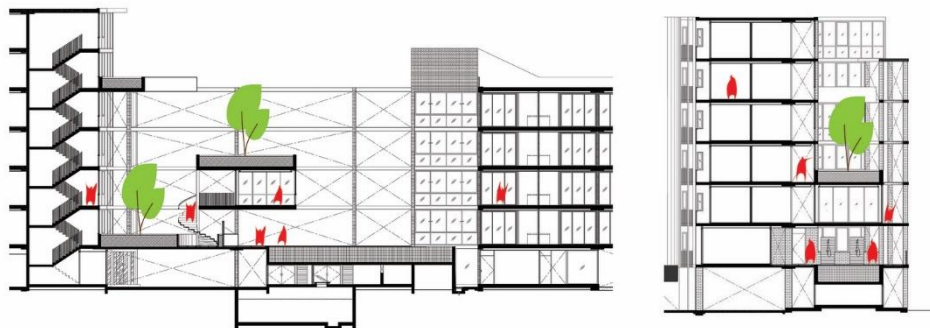

Рис. 1.18. Rose des Vents Student Housing. Розрізи [29]

У передній частині будівель розташовані магазин, ресторан і кафе для обслуговування студентів-мешканців, а також відвідувачів зовні. Простір

з'єднується з підвалом з передньою частиною будівлі, яка розділена на павільйони, що виконують різні функції, а також зону відпочинку.

Рис. 1.19. Rose des Vents Student Housing. Інтер'єрне рішення та зона спільного простору [29]

5) Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti

Місцезнаходження: Мілан, Італія

Архітектор: Park Associati

Площа: 32000 м²

Рік: 2024

Місткість: 700 студентів

Рис. 1.20. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti. Фасад [23]

В гуртожитку наявні:

- житлові кімнати
- кластерні квартири
- кінотеатр
- музична зала
- спортивна зала
- спільний простір
- кімнати для навчання
- тераси на даху

- баскетбольний майданчик

Адаптивне повторне використання зустрічається зі студентським життям у Мілані – остання трансформація Park Associati кидає виклик традиційному підходу до студентського житла, вдихаючи нове життя в колишній сільськогосподарський консорціум Мілана.

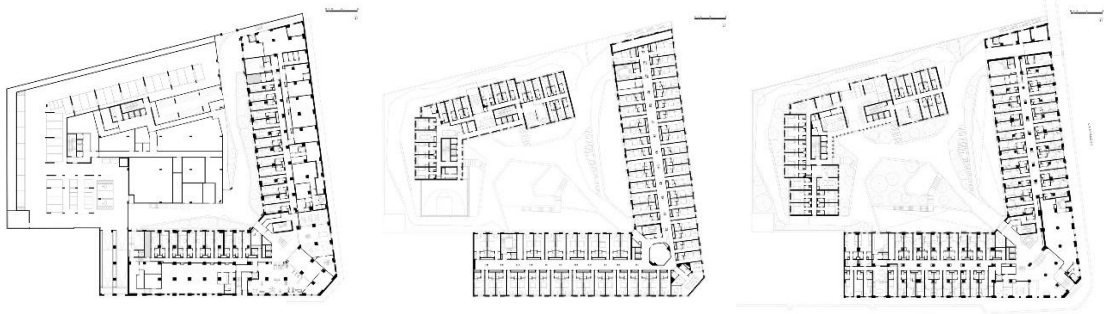

Рис. 1. 21. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti. План підвалу, 1-го та типового поверхів [23]

Дизайнерський підхід оспівує контрасти. Оригінальна будівля зберігає свою потужну промислову присутність завдяки сірій штукатурці та пісковіку, тепер увінчана сучасною прибудовою, яка ніби ширяє над історичним фасадом. Поряд з нею височіє нова прибудова з власною самобутньою ідентичністю, створюючи гармонійний контрапункт завдяки ритмічній грі скла та металу. Між цими двома об'ємами виникає серце проєкту – внутрішній дворик, який служить вітальнею просто неба для студентської спільноти.

Рис. 1.22. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti. Генеральний план та вигляд в оточенні [23]

Цей простір розмиває межі між навчанням та відпочинком, пропонуючи зелені зони для відпочинку поряд із місцями для спорту та соціальної взаємодії.

Кольорові сходи ведуть на підвал, де розташовано все: від кінотеатру до музичних кімнат, а перший поверх пропонує функціональні простори для навчання, зустрічей та обміну ідеями.

Рис. 1.23. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti. Інтер'єрні рішення [23]

У житлових районах студія перетворила архітектурні обмеження на можливості. Кожне житлове приміщення, будь то затишна окрема кімната чи інноваційна дуплекс-студія, поєднує приватний відпочинок із зв'язком зі спільнотою. Кластерні квартири пропонують особливо інноваційне рішення, створюючи невеликі спільноти, де від 8 до 12 студентів ділять житлові простори, зберігаючи при цьому свої приватні володіння.

Рис. 1.24. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti. Баскетбольний майданчик на даху [23]

На верхніх поверхах з навчальних кімнат та спільних терас відкривається захопливий вид на Мілан. На четвертому поверсі нової будівлі з'являється несподівана родзинка – баскетбольний майданчик, який перетворює спорт на свято громадського життя.

6) OurDomain Student Housing

Рис. 1.25. OurDomain Student Housing. Головний фасад [27]

Місцезнаходження: Амстердам, Нідерланди

Архітектор: OZ Architects

Рік: 2021

Площа: 90000 м²

Місткість: 1500 квартир

В гуртожитку наявні:

- різноманітні житлові кімнати
- квартири
- кафе
- спільний простір
- спортивні майданчики та зали
- кінозали та галереї- спортивна зала

Архітектура зміцнює зв'язок з громадським простором. З'єднання зовнішнього простору з рівнем землі трьох будівель дуже важливе для

створення єдиної спільноти. Відкритість – це ключове слово, яке відображається в усьому кампусі. Вода та зелень більше не виступають розділовими елементами, а перетворилися на сполучні елементи.

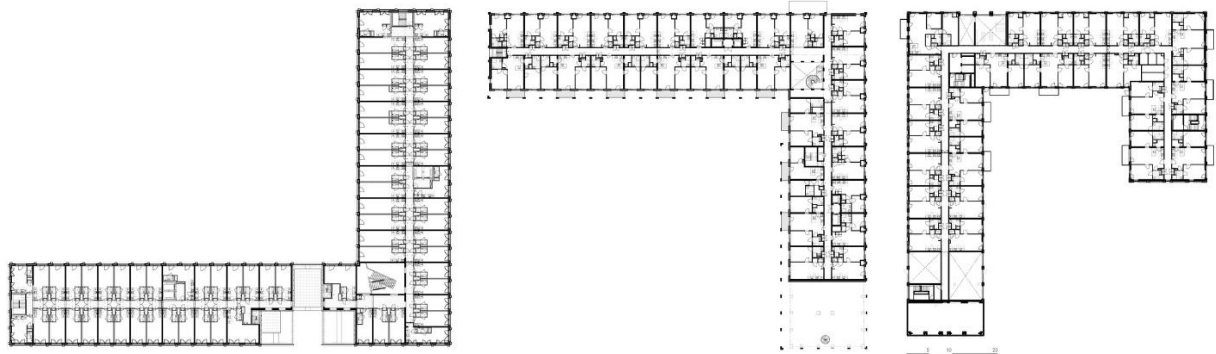

Рис. 1.26. OurDomain Student Housing. Планування типових поверхів [27]

Велосипедні та бігові маршрути стали більш інтегрованими, ніж раніше. Безперервні маршрути з'єднують кампус зі станцією метро, лікарнею та іншими навколишніми будівлями. Мешканці зустрічаються тут, займаються спортом або організують барбекю. Громадські заходи, розташовані на цоколі, призначені для мешканців громадського кампусу.

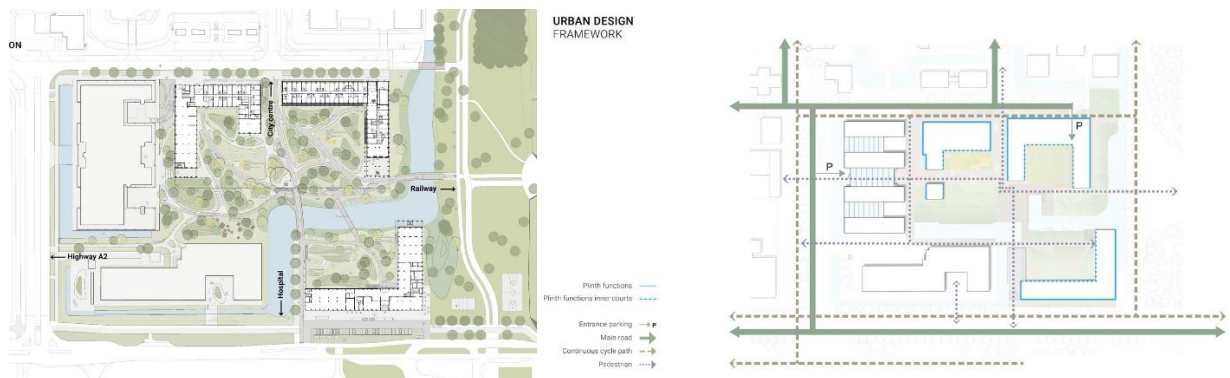

Рис. 1.27. OurDomain Student Housing. Генеральний план та функціональна схема зв'язків руху [27]

Розміщення трьох великих житлових блоків (Східний будинок, Північний будинок та Західний будинок) навколо розчленованого парку дозволяє створити впізнавану житлову атмосферу.

Рис. 1.28. OurDomain Student Housing. Інтер'єрні рішення [27]

Пишний, привабливий ландшафтний дизайн від Karres en Brands додає парку розчленованої топографії. Залишковий ґрунт від розкопок підземного гаража використовується для створення невеликих пагорбів, які відображають місцеву якість, надають місцевості сильної ідентичності та надихають людей використовувати її.

7) Гуртожитки при Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського

Місцезнаходження: Київ

Площа: 6700 м²

Рік: 1927-2021 р.

Гуртожитки Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського є важливим об'єктом для дослідження архітектурно-планувальних рішень, адже охоплюють широку часову шкалу – від 1920-х до 2020-х років. Протягом майже століття студентське містечко КПІ формувалося як самостійна урбаністична структура, що включає понад 20 гуртожитків різних типів: від історичних коридорних будівель до сучасних блочних та комфортних модульних рішень. Така різноманітність дозволяє простежити еволюцію функціонального зонування, зміну вимог до житлових умов та трансформацію архітектурних підходів у студентському житті.

Рис. 1.29. Гуртожитки КПІ. Зовнішній вигляд гуртожитків [54]

Коридорне планування, яке домінує у більшості старих гуртожитків (наприклад, гуртожитки №1, №3, №6, №12), передбачає розміщення житлових кімнат уздовж довгого коридору, з загальними санітарно-побутовими приміщеннями на кожному поверсі або в підвалі. Таке рішення дозволяє ефективно використовувати площу будівлі та забезпечує простоту у будівництві та обслуговуванні. Однак цей тип планування часто критикується за відсутність приватності, шумове навантаження та перевантаженість спільних зон.

Блочна система (наприклад, у гуртожитку №17) виникла як відповідь на підвищення стандартів комфорту та приватності. У такому плануванні кілька кімнат (зазвичай 2–3) поєднані у блок із власною ванною кімнатою, санвузлом та кухнею. Це дозволяє зменшити кількість мешканців, що користуються спільними приміщеннями, і створює умови, ближчі до квартирного типу проживання. Архітектурно це вимагає складнішої інженерної структури, але значно підвищує якість життя студентів.

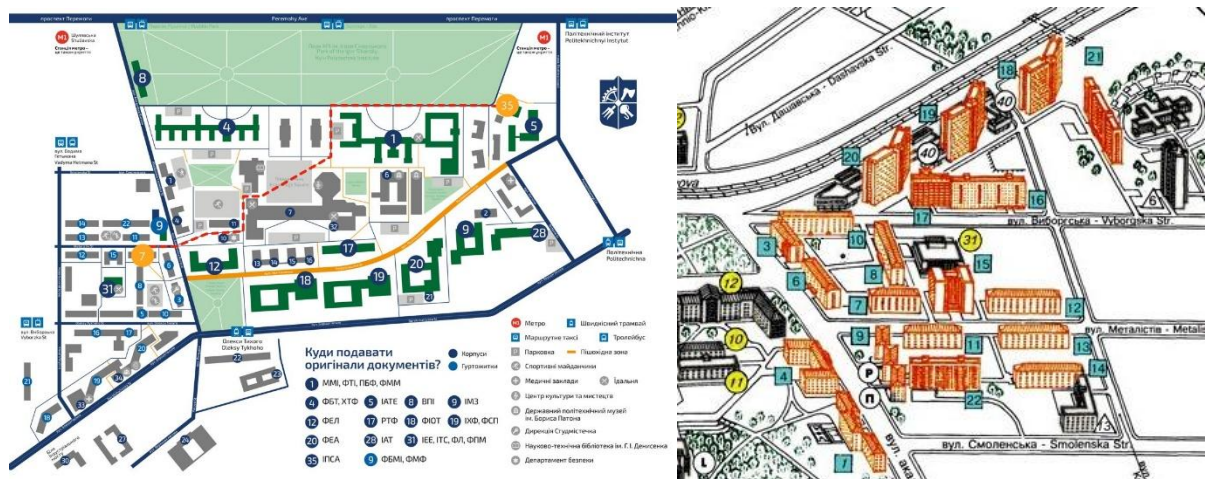

Рис. 1.30. Гуртожитки КПІ. Генеральний план [54]

Сучасні гуртожитки, спроектовані у 2010-х–2020-х роках, поєднують принципи комфортного блочного проживання з відкритими багатофункціональними просторами: зони для навчання, коворкінги, спортивні приміщення, простори для дозвілля, побутові сервіси (пральні, велопарковки). Наприклад, новий 11-поверховий гуртожиток КПІ, відкритий у 2021 році, має лаунж-зони на верхніх поверхах, енергоефективне обладнання та системи безпеки. Таким чином, планувальні рішення тут спрямовані не лише на забезпечення базових побутових потреб, а й на соціалізацію, розвиток співпраці, відпочинок і ментальне здоров'я студентів.

Таблиця 1.1

Порівняльна таблиця гуртожитків КП

Номер гуртожитку	Тип планування	Розміщення санвузла	Розміщення кухні	Кількість людей в кімнаті	Побутові приміщення	Спортивна зона	Додаткові приміщення
Гуртожиток №1	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна кімната	Робочі кімнати
Гуртожиток №2	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	-	Робочі кімнати
Гуртожиток №3	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №4	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала, клуб настільного тенісу	Робочі кімнати
Гуртожиток №5	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	-	Робочі кімнати
Гуртожиток №6	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №7	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати, велосипедна кімната
Гуртожиток №8	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №9	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-4 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №10	блочний коридорний	в блоці	на поверсі	3-4 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати, велосипедна кімната
Гуртожиток №11	блочний	в блоці	в блоці	2-4 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №12	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала, теніс	Робочі кімнати
Гуртожиток №13	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №14	коридорний	на поверсі	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №15	блочний	в блоці	в блоці	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №16	блочний	в блоці	в блоці	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №17	блочний	в блоці	в блоці	2 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №18	блочний	в блоці	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати та кімнати відпочинку
Гуртожиток №19	блочний	в блоці	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати
Гуртожиток №20	блочний	в блоці	на поверсі	2-3 особи	Пральні, душові	Спортивна зала	Робочі кімнати, музична кімната, камера схову
Гуртожиток №21	Сімейного типу	Індивідуальний	Індивідуальний	2-4 особи	Пральні, душові	-	Укриття
Гуртожиток №22	Сімейного типу	Індивідуальний	Індивідуальний	2-4 особи	Пральні, душові	-	Укриття

8) Гуртожитки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Рис. 1.31. Гуртожитки КНУ. Зовнішній вигляд гуртожитків [52]

Гуртожитки Національного університету Київський національний університет (КНУ) ім. Тараса Шевченка мають різноманітне архітектурно-планувальне рішення, які відповідають вимогам університету і забезпечують комфортне проживання студентів.

Гуртожитки КНУ мають різні типи планування, які включають коридорний, блоковий і навіть мікроапартаменти. Коридорний тип є найбільш поширеним в старіших гуртожитках, в той час як новіші будівлі використовують блокове планування, де кілька кімнат утворюють окремий житловий блок із спільними санітарними приміщеннями та кухнею. У деяких гуртожитках передбачено наявність окремих квартир для студентів з родинами.

В кожному гуртожитку передбачені різноманітні варіанти житлових кімнат: від одномісних кімнат до багатомісних (2-4 особи). Це дає змогу студентам вибрати найбільш комфортні умови для проживання. Кімнати обладнані меблями (ліжка, столи, стільці, шафи), а також інтернет-з'єднанням, яке є в кожному гуртожитку.

У гуртожитках КНУ кухні розміщені на кожному поверсі (для старих гуртожитків) або на кожен блок (для новіших). Кухні обладнані плитами, холодильниками, мийками і робочими столами. В гуртожитках для студентів з родинами є окремі кухонні блоки, що дозволяють комфортно готувати їжу для сім'ї.

Санвузли зазвичай спільні на кожному поверсі, а також є душові кабінки, що розташовані в окремих приміщеннях. В новіших гуртожитках КНУ можуть бути санвузли та душові в кожному житловому блоці.

В гуртожитках КНУ є спеціальні пральні кімнати, які розташовані на перших поверхах або на окремих поверхах гуртожитку. Вони обладнані пральними машинами та сушарками для одягу.

Рис. 1.32. Гуртожитки КНУ. Спортивна зала та житлова кімната [52]

Більшість гуртожитків мають спільні зони для відпочинку та соціалізації студентів. Це можуть бути лаунж-зони, кімнати для навчання або проведення заходів. Також передбачено наявність спортивних залів або кімнат для занять фізкультурою, що дають можливість студентам підтримувати фізичну активність.

9) Гуртожитки Державного торговельно-економічного університету

Гуртожитки Національного торгово-економічного університету (ДТЕУ) є складовими частинами студентської інфраструктури, спрямованими на забезпечення комфортного та функціонального середовища для проживання, навчання й відпочинку студентів. Планувальні рішення цих об'єктів формувалися відповідно до типових норм, з урахуванням доступних ресурсів, місця розташування і категорій мешканців.

Рис. 1.33. Гуртожитки ДТЕУ. Загальний вигляд [32]

Гуртожитки ДТЕУ зазвичай розташовані в безпосередній близькості до навчальних корпусів або в зоні пішої доступності. Це дозволяє зменшити витрати часу на пересування і створює компактний, функціонально пов'язаний кампус. Сама забудова має раціональне розміщення на ділянці з урахуванням інсоляції, провітрюваності, відстаней до сусідніх житлових будівель, а також наявності внутрішнього дворика чи рекреаційної зони.

У більшості гуртожитків ДТЕУ використовується коридорна система планування. Житлові кімнати розміщуються з обох боків довгого центрального коридору. На типовому поверсі, як правило, розміщується 10–20 кімнат, які обслуговуються спільними санвузлами та кухнями. У деяких оновлених або адаптованих будівлях використовуються елементи блочного планування – коли кілька кімнат об'єднані у блок зі спільним санвузлом.

Кімнати зазвичай розраховані на 2–3 особи, мають площу від 12 до 18 м². У них передбачені стандартні меблі: ліжка, шафи, письмові столи, полиці.

На кожному поверсі передбачені спільні санвузли (роздільні або суміщені), душові кабінки, умивальники. Обладнання – базове, часто потребує оновлення. Кухні зазвичай спільні для поверху, обладнані електроплитами, мийками, робочими поверхнями. Кількість кухонь – 1–2 на поверх. В деяких гуртожитках встановлені спільні холодильники та пральні машини. У новіших або реконструйованих будівлях передбачені малі кухні на кожні 3–5 кімнат. Також є кімнати для зберігання особистих речей, комори, сушарки для білизни.

Рис. 1.34. Гуртожитки ДТЕУ. Генеральний план та інтер'єр [32]

У частині гуртожитків облаштовані кімнати для самопідготовки, вітальні, невеликі спортивні куточки або зали. Це сприяє формуванню навчального середовища поза межами аудиторій. Проте, через обмежене фінансування, ці простори часто не використовуються повноцінно або переобладнані в службові приміщення.

Сучасні вимоги щодо інклюзивного середовища частково реалізовані. У деяких гуртожитках є пандуси, розширені дверні прорізи, ліфти, проте універсальні санвузли або спеціально обладнані кімнати для студентів з інвалідністю зустрічаються рідко.

10) Гуртожитки Київського національного університету будівництва і архітектури

Рис. 1.35. Гуртожитки КНУБА. Загальний вигляд [53]

Гуртожитки Київського національного університету будівництва і архітектури являють собою типові зразки студентського житла радянського періоду, розміщені у житловому масиві в межах Солом'янського району м. Києва. Усі будівлі мають характерні риси, притаманні масовому будівництву середини та другої половини ХХ століття, зокрема просту геометрію форм, функціональність, повторюваність секцій і раціональне використання площі.

У планувальній структурі домінують коридорні та блочні системи, що є найпоширенішими рішеннями в студентському житлі радянської доби. У гуртожитках КНУБА поширена коридорна система, де кімнати розташовані вздовж центрального коридору. Кожен поверх має блок з санвузлом, душовими та кухнею. Це забезпечує зручність пересування, але знижує рівень приватності через відсутність ізольованих зон. У деяких гуртожитках використовується блочне планування, де кілька кімнат (2–3) об'єднані

спільним санвузлом і кухнею. Така система створює більше приватності і сприяє кращій адаптації до сучасних вимог комфортного проживання.

Житлові кімнати здебільшого двомісні або тримісні, з площею від 12 до 18 м². Оснащення – базове, функціональне: ліжка, шафи, письмові столи. Часто кімнати потребують оновлення.

На кожному поверсі передбачені загальні кухні (одна або дві на секцію чи поверх), обладнані електроплитами, інколи – пральними машинами. У деяких гуртожитках є кімнати самопідготовки, однак у багатьох випадках ці простори використовуються не за призначенням або перебувають у незадовільному стані. Простори для відпочинку та дозвілля часто відсутні або функціонують у непристосованих приміщеннях (наприклад, колишніх складських чи службових).

Рис. 1.36. Гуртожитки КНУБА. Інтер'єр [53]

У гуртожитках, як правило, один або два ліфти, що обслуговують 9-поверхові будівлі. Ширина сходових клітин відповідає нормам, проте інклюзивність недостатня: відсутні пандуси, кнопки Брайля, адаптовані санвузли. Це створює бар'єри для проживання студентів з обмеженою мобільністю.

Зовнішнє планування території гуртожитків типове: наявність майданчиків для відпочинку, місць для сушіння білизни, озеленення. Проте

благоустрій часто перебуває у незадовільному стані та потребує реконструкції. Простори не забезпечені якісним нічним освітленням, урбаністичними елементами або зонами для індивідуального чи групового відпочинку.

Таблиця 1.2

Порівняльна таблиця гуртожитків КНУБА

№	Поверховість	Тип планування	Кількість кімнат	Кількість місць	Кількість кухонь на поверсі	Приміщення
1	5	блочна	119	238 (2-3 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати, спортзал, укриття, камера схову
2	4	коридорна	119	325 (2-4 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати, кафе, планується тренажерний зал
3	4	коридорна	119	388 (2-4 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати, камера для зберігання особистих речей
4	3	коридорна	83	283 (3,4,6 особи)	3	Житлові кімнати, камера схову, пральня, зберігання особистих речей
5	5	коридорна	183	356 (2-3 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати
6	9	блочна	223	537 (2-4 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати
7	9	блочна	183	559 (2, 4 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати для аспірантів, докторантів та співробітників.
8	9	блочна	-	270 (2-3 особи в кімнаті)	2	Житлові кімнати для аспірантів, докторантів та співробітників.

Узагальнення світового та вітчизняного досвіду будівництва студентських гуртожитків показало, що адаптація найкращих практик може значно покращити умови проживання студентів в Україні.

1.2 Класифікація студентських гуртожитків

Класифікація гуртожитків є важливим етапом в аналізі архітектурно-планувальних рішень, оскільки вона дозволяє систематизувати типи студентського житла за різними ознаками – функціональними, планувальними, організаційними тощо. Розуміння таких підходів допомагає комплексно оцінити ефективність просторової організації, рівень комфорту, а також відповідність сучасним стандартам проживання та соціально-побутовим потребам студентської молоді.

За розташуванням відносно навчальних корпусів

- у студентському містечку, що знаходиться поблизу навчальних корпусів, утворюють кампус
- у студентському містечку, згруповано, але на відстані від навчальних корпусів
- у пішій доступності (10-15 хв. ходу)
- на відстані, дістатися можна лише транспортом

Рис 1. 37. Класифікація гуртожитків за розташуванням відносно навчальних корпусів [розроблено автором]

Такий поділ гуртожитків за розташуванням дозволяє оцінити ступінь інтеграції житлового простору студентів у загальну структуру університетського середовища. Найбільш ефективним з точки зору організації навчального і побутового процесів є варіант гуртожитків, розміщених у складі студентського містечка поблизу навчальних корпусів, що формує цілісний кампус. Це забезпечує зручну логістику, економію часу та покращує умови для соціалізації студентів. Гуртожитки у пішій доступності також мають значні

переваги, хоча й вимагають більше часу на пересування. Водночас розташування на значній відстані, що потребує використання транспорту, можна вважати менш ефективним, оскільки воно знижує щоденну мобільність студентів, підвищує витрати часу та ускладнює залучення до позанавчальної діяльності.

За поверховістю – [39]

- Малоповерхові (1-2 поверхи)
- Середньої поверховості (3-5 поверхи)
- Багатоповерхові (6-9 поверхи)
- Висотні (12-16 поверхів)

Аналіз сучасного фонду студентських гуртожитків за поверховістю свідчить про домінування будівель середньої та великої поверховості, зокрема переважають п'яти- та дев'ятиповерхові споруди. Натомість малоповерхові (1–2 поверхи) та висотні (12–16 поверхів) гуртожитки зустрічаються значно рідше.

За планувальною структурою

- Коридорний тип
- Блочний тип
- Готельний тип
- Сімейний тип

Коридорний тип. Кімнати розташовані вздовж центрального коридору. Кухня та санвузли зазвичай загального користування.

Переваги:

- простота організації
- економія простору
- легкість у пересуванні

Недоліки:

- низький рівень приватності

- обмежена соціалізація
- високий рівень шуму

Рис. 1.38. Варіанти коридорного типу планування [47]

Блочний тип. Кімнати об'єднані в блоки з загальними санвузлами та кухнями на блок. Це забезпечує більше приватності та зручності.

Переваги:

- більша приватність
- зручність у використанні спільних зон
- покращена організація побуту

Недоліки:

- менша гнучкість у плануванні
- обмежений соціальний простір

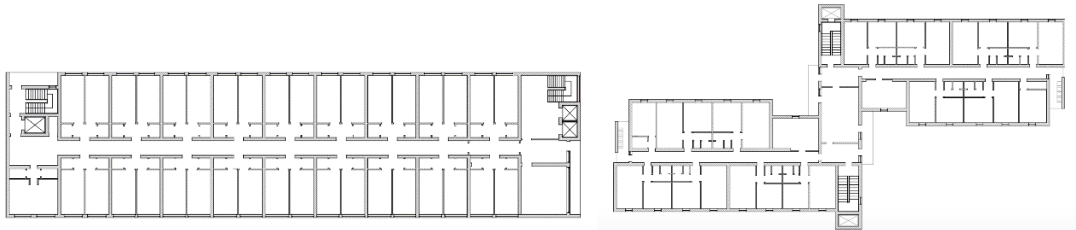

Рис. 1.39. Варіанти блочного типу планування [47]

Готельний тип. Кімнати обладнані окремими санвузлами, кухнями чи кухонними зонами. Це тип планування з високим рівнем комфорту, що підходить для старших студентів чи аспірантів.

Переваги:

- високий рівень комфорту
- більша приватність

Недоліки:

- високі витрати на утримання

- обмежена соціалізація
- менша кількість місць

Рис. 1.40. Варіанти готельного типу планування [47]

Для молодих сімей. Просторі кімнати або квартири для молодих сімей, що забезпечують необхідні побутові умови: кухню, санвузол, дитячі майданчики. Цей тип орієнтований на комфорт родинного проживання.

Переваги:

- комфортні умови для родин
- підтримка родинного середовища
- сприяє стабільності

Недоліки:

- високі витрати на утримання
- обмежена кількість місць
- можливі конфлікти інтересів

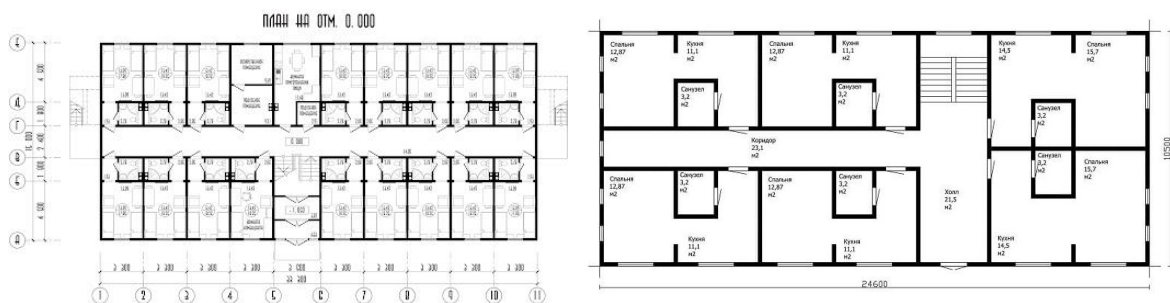

Рис. 1.41. Варіанти сімейного типу гуртожитків [47]

Класифікація за оцінкою транспортної доступності

- Висока: безпосередня близькість до зупинок автобусів, тролейбусів, трамваїв, станцій метро
- Середня: гуртожиток знаходиться в кількох хвилинах пішки від зупинок транспорту, але може бути необхідність пересадок для досягнення основних місць
- Низька: гуртожиток віддалений від зупинок громадського транспорту, що ускладнює пересування, необхідно робити тривалі пішохідні переходи або пересадки.

Класифікація за оцінкою транспортної доступності дозволяє визначити зручність розташування гуртожитків щодо основних транспортних маршрутів. Висока транспортна доступність сприяє зручному пересуванню, економії часу та більшій зацікавленості в навчанні, тоді як низька доступність може створювати незручності та додаткові витрати на транспорт для мешканців.

Класифікація за кількістю мешканців на кімнату

- на 1 людину
- на 2 людини
- на 3 людини
- на 4+ людини

Проживання на 1 людину забезпечує максимальний рівень приватності та зручності, в той час як більша кількість мешканців на кімнату може призводити до зниження приватності та комфортності, а також створювати складнощі у побутових умовах.

Класифікація за доступністю малонаселених груп населення (МГН)

- Повна: широкі двері, просторі коридори, безперешкодний доступ до всіх зон, спеціально обладнані санвузли
- Часткова: пандуси тільки і деяких зонах, обмежений доступ до поверхів, мобільні санвузли, ширина дверей та коридорів частково відповідна

- Низька: відсутність пандусів, ліфти відсутні або непристосовані, тісні коридори та двері, санвузли не пристосовані

Більшість київських гуртожитків не повною мірою відповідають вимогам для малонаселених груп населення. Часто у таких будівлях відсутні пандуси, ліфти або коридори та двері не відповідають стандартам доступності. Це обмежує можливості для людей з інвалідністю або з обмеженими фізичними можливостями, що вказує на необхідність модернізації інфраструктури гуртожитків для забезпечення доступності всіх зон для всіх категорій мешканців.

Класифікація за рівнем комфортності кімнат

- Високий рівень: просторі кімнати, індивідуальні санвузли, комфортні зони (кухні, кімнати відпочинку)

- Середній рівень: кімнати середнього розміру з базовими меблями, спільні санвузли на кілька кімнат, загальні кухні для приготування їжі

- Низький рівень: маленькі кімнати з мінімальними меблями, спільні санвузли для кількох поверхів, базове обладнання в поганому стані.

Класифікація за рівнем комфортності кімнат дозволяє оцінити якість умов проживання студентів. Високий рівень забезпечує сприятливе середовище для навчання та відпочинку, тоді як низький рівень комфорту часто супроводжується перенавантаженням спільних зон і зниженим рівнем побутової зручності. Така диференціація підкреслює потребу в модернізації житлового фонду гуртожитків для покращення умов проживання.

1.3 Сучасні тенденції проектування студентських гуртожитків

Сучасні тенденції проектування студентських гуртожитків відображають глобальні зміни у підходах до організації простору для молоді, що навчається. Сьогодні гуртожиток перестає бути лише місцем ночівлі – він трансформується у комплексне середовище для життя, навчання, комунікації

та розвитку особистості. У проектуванні акцент зміщується на комфорт, функціональність, енергоефективність, інклюзивність, а також на створення спільнот через продумані простори для соціальної взаємодії. Ці принципи активно формуються під впливом зарубіжного досвіду, технологічного прогресу та зміни у цінностях сучасної молоді.

Статистичні показники поточного стану гуртожитків

За Концепцією Державної цільової соціальної програми відновлення та розбудови мережі гуртожитків для проживання здобувачів освіти закладів вищої освіти на 2022-2026 роки [11]:

На початок 2019/20 навчального року в Україні налічувалося 281 заклад вищої освіти, в яких навчалася понад 1,26 мільйона студентів. Щорічно до 50% з них потребують місця в гуртожитку. Найбільша потреба в студентських гуртожитках спостерігається у великих університетських містах. Багато студентів не можуть отримати місце в гуртожитку та змушені орендувати приватне житло за високими цінами.

Потреба студентів в місцях гуртожитків представлена у наступній діаграмі

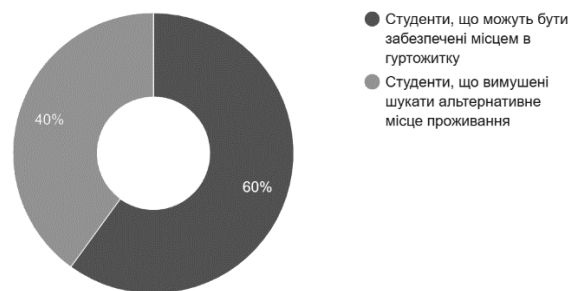

Рис. 1.42. Структура потреб у місці в гуртожитку в Україні у 2019-2020 рр. [11]

У підпорядкуванні закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки, перебуває 1246 гуртожитків із загальною площею 5248,1 тис. м². Приблизно 90% з них потребують капітального або поточного ремонту, а близько 10% знаходяться в аварійному

стані. Переважна більшість цих будівель була зведена у 1960–1970-х роках і наразі не відповідає сучасним вимогам до якості житлового середовища.

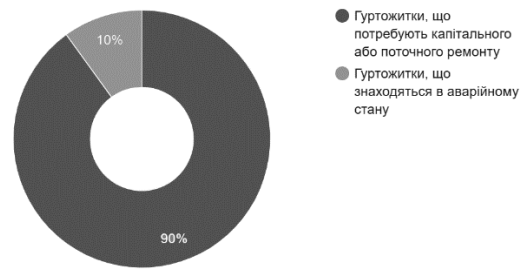

Рис. 1.43. Поточний стан гуртожитків в Україні у 2019-2020 рр. [11]

Крім того, значна частина гуртожитків розташована на значній відстані від навчальних корпусів, що створює додаткові незручності для студентів.

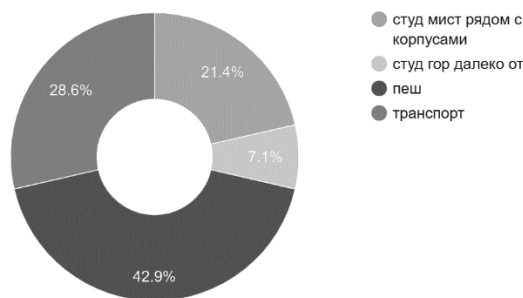

Рис. 1.44. Розміщення гуртожитків відносно навчальних корпусів в Україні у 2019-2020 рр. [11]

На сьогоднішній день існує три основні типи гуртожитків, в яких проживають студенти. Найпоширенішими є гуртожитки «економ класу», що характеризуються коридорною системою планування, наявністю душевих кімнат у підвальних приміщеннях (або однієї на кілька поверхів), кухні та туалетів на кожному поверсі.

Також існують гуртожитки підвищеного комфорту, для яких характерне секційне (блочне) планування, де на 2-4 кімнати припадає санвузол, душева або ванна кімната, іноді також кухня.

Найбільш комфортними є гуртожитки готельного типу, де кожна кімната обладнана окремим санвузлом з душевою (або ванною).

Попри те, що якість гуртожитків підвищеного комфорту та готельного типу є кращою, вона все одно не відповідає сучасним стандартам та вимогам молоді. Проблеми залишаються в облаштуванні кімнат зручними меблями, відсутності окремих приміщень для навчання, відпочинку, занять спортом, а також в недостатньому доступі до інтернету.

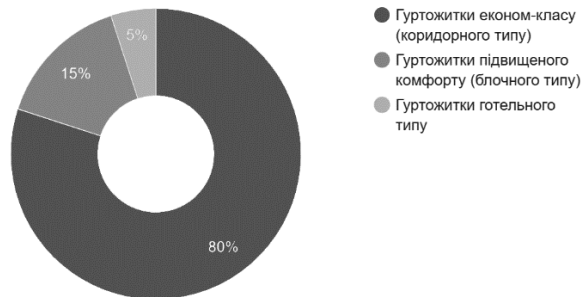

Рис. 1.45. Структура кількості гуртожитків за рівнем комфорту [11]

За приблизними підрахунками, серед усіх гуртожитків, що знаходяться на балансі вищих навчальних закладів, близько 80% відносяться до гуртожитків економ-класу, близько 15% характеризуються підвищеним рівнем комфорту, і лише приблизно 5% є гуртожитками готельного типу. Кількість студентів, які проживають у гуртожитках підвищеного комфорту та готельного типу, є незначною через обмежену кількість такого житла та значно вищі ціни на нього.

У багатьох випадках кількість осіб, що проживають у одній кімнаті, значно перевищує оптимальні норми, що призводить до тісноти і незручностей. Наприклад, у деяких гуртожитках кількість мешканців на одну кімнату може досягати від 4 до 8 осіб, що є надмірним і створює незручні умови для повсякденного життя. Це не тільки фізично обмежує особистий простір студентів, але й призводить до зниження рівня комфорту, що, у свою чергу, може викликати стрес та емоційне перенавантаження. В таких умовах студенти змушені постійно взаємодіяти з іншими мешканцями, що часто створює конфлікти через різні звички, стилі життя та режим дня.

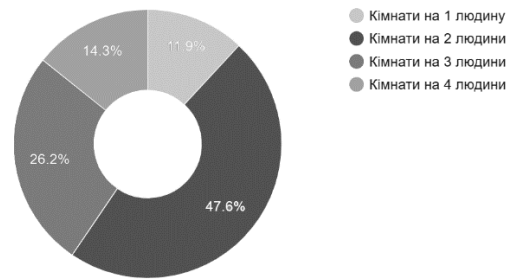

Рис. 1.46. Кількість людей, що проживають в кімнаті [11]

Переповненість кімнат також позначається на здатності студентів до концентрації та ефективного навчання. Брак приватного простору унеможливорює створення комфортного робочого місця, що необхідно для самостійної роботи, підготовки до іспитів та інших навчальних завдань. Крім того, відсутність можливості для відпочинку та усамітнення сприяє перевтомі, що знижує продуктивність.

Спираючись на статтю «Тенденції та проблематику формування студентських гуртожитків» А.Р. Пономаренка, Л.М. Бармашиної: результати обстежень гуртожитків, побудованих за уніфікованими проектами в минулі роки, дозволяють виокремити основні недоліки пострадянської та, зокрема, вітчизняної архітектурної практики в організації та параметрах студентського житла. Найбільшим недоліком є домінуюча практика заселення по 3 і більше людей в одну кімнату при середній площі 5,5-6 м² на людину, що призводить до перенаселеності та інших негативних наслідків. Брак простору посилюється несанкціонованим використанням житлових кімнат для розміщення функцій, не передбачених проектом. Оскільки студенти часто уникають переходів до запроектованих колективних приміщень, вони переносять до кімнат додаткові предмети побуту, такі як чайники, мікрохвильові печі, комп'ютери, холодильники, портативні електроплитки, додаткові столи тощо. Студенти потребують постійного індивідуального робочого місця в кімнаті, незалежно від майбутньої спеціальності, при цьому їхній розпорядок дня, особливо в частині відпочинку, не повинен залежати від

графіка сусіда, якщо студент проживає не один. За даними соціального опитування потреб студентів в студентському житлі нижче наведено результати [51].

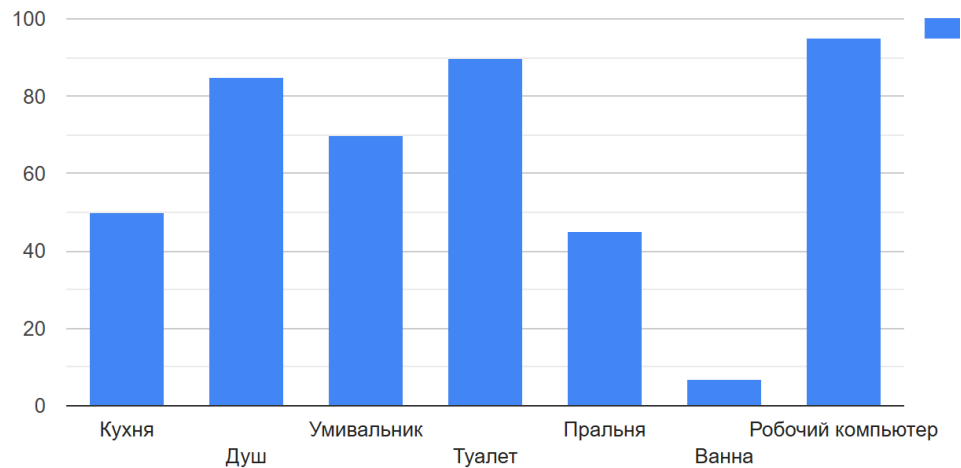

Рис.1.47 Діаграма потреб студентів в Україні [51]

Сучасні будівлі та комплекси студентського житла, загалом, мають недостатньо розвинену інфраструктуру для побутового та культурного обслуговування. Наступна діаграма (рис. 48) показує додаткові бажані послуги та приміщення, які, за результатами дослідження, є досить численними.

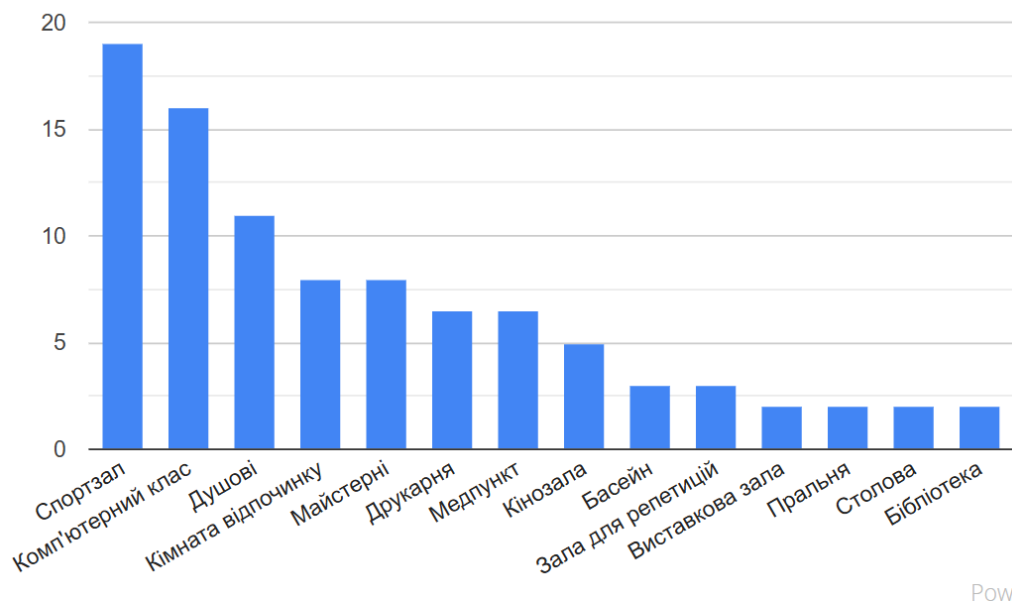

Рис. 1.48. Діаграма потреби студентів у додаткових приміщеннях в студентських гуртожитках [11]

Варто відзначити, що досвід зарубіжних країн підтверджує необхідність наявності значної кількості приміщень різного культурно-побутового призначення, що є важливими для забезпечення соціально-психологічного комфорту студентів у гуртожитках.

Існуючі проблеми гуртожитків Києва

На сьогоднішній день стан студентських гуртожитків у Києві залишається одним із найгостріших питань у сфері освітньої інфраструктури. Незважаючи на важливу роль, яку відіграє студентське житло у забезпеченні належних умов для навчання та соціалізації молоді, більшість гуртожитків столиці мають низку системних проблем, що потребують комплексного аналізу та вирішення.

Було виділено проблеми, які потребують розв'язання:

- Недостатнє забезпечення студентів місцями у гуртожитках
- Невідповідність стану приміщень сучасним стандартам якісного житла
- Зношена та застаріла інфраструктура гуртожитків
- Відсутність енергоощадних технологій експлуатації
- Відсутні або застарілі системи протипожежної безпеки
- Відсутність вільного доступу до приміщень для осіб з інвалідністю
- Недостатнє оснащення новими і сучасними меблями
- Відсутність умов якісного соціального дозвілля студентів
- Відсутність умов проживання студентських молодих сімей

Причини виникнення проблем

Причини виникнення проблем у сфері студентського житла мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Серед основних об'єктивних чинників можна виділити спадковість застарілої радянської моделі організації студентських гуртожитків, яка передбачала низький рівень комфорту, ігнорування потреб особистого простору та орієнтацію на масове розміщення студентів без урахування індивідуальних потреб. Додатково ускладнює ситуацію обмежене фінансування з боку закладів вищої освіти, яке не дозволяє

своєчасно оновлювати матеріально-технічну базу, здійснювати капітальні ремонти чи будувати нові гуртожитки. До цього слід додати і тривалу практику встановлення економічно необґрунтованих, надто низьких тарифів на проживання, що не покривають реальних витрат на утримання приміщень. Особливо складною є ситуація у переміщених вищих навчальних закладах, які взагалі не мають власного житлового фонду.

До суб'єктивних чинників належать, зокрема, неефективні системи управління, що часто функціонують без стратегічного підходу до розвитку інфраструктури. Крім того, на стан гуртожитків впливає й недостатній рівень відповідальності з боку самих студентів, які не завжди дотримуються правил проживання та не беруть участі в підтримці порядку й збереженні майна.

При чому близько 90% гуртожитків потребують капітального або поточного ремонту, а близько 10% перебувають в аварійному стані.

Можливі шляхи і способи розв'язання проблем

Планувальна структура гуртожитків має відповідати встановленим стандартам для трьох основних категорій:

Перша категорія – гуртожитки готельного типу. Проживання передбачає 1-2-місні кімнати, укомплектовані ліжками з постільною білизною, шафами для одягу й книжок, столом і стільцями, холодильником, доступом до інтернету. Кожна кімната має окремий санвузол із душем або ванною. Загальна кухня розрахована на 2–4 житлові кімнати.

Друга категорія – гуртожитки підвищеного комфорту. Житлові кімнати на 2–3 особи оснащені всім необхідним: ліжками з постільною білизною, шафами, письмовим столом, доступом до інтернету. Санвузол і душова призначені на 2–3 кімнати. Кухня, яка обслуговує 4–6 кімнат, має холодильник, мийки та сучасні плити.

Третя категорія – гуртожитки стандартного типу з 3-місними житловими кімнатами, обладнаними базовим набором меблів: ліжками з постільною

білизною, шафами, столом, стільцями та інтернетом. Санвузли з душовими передбачені з розрахунку не менше двох на поверх.

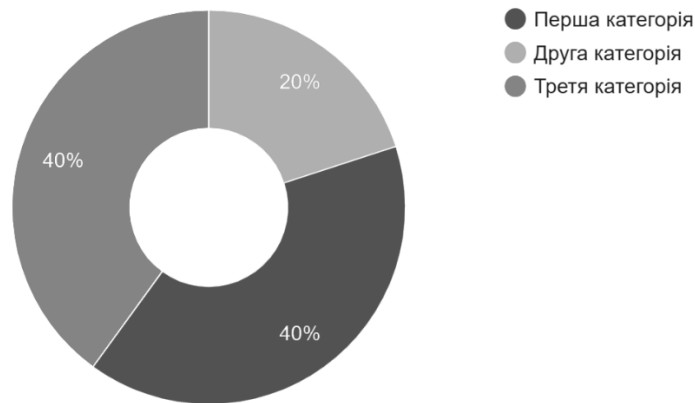

Рис. 1.49. Діаграма кількості кімнат [11]

Для всіх категорій передбачаються спільні побутові приміщення: пральня кімната з сучасними пральними машинами та окрема кімната для сушіння білизни – щонайменше одна на кожні 100 житлових кімнат. Серед обов’язкових просторових елементів сучасного студентського гуртожитку також мають бути передбачені:

– Зала для тренінгів та групової роботи, оснащена сучасними меблями, телевізором і доступом до інтернету, розрахована щонайменше на 15 осіб. Така зала повинна бути передбачена на кожному поверсі.

– Коворкінг-простір для індивідуальної та колективної роботи студентів, обладнаний комфортними меблями й стабільним інтернет-з’єднанням. Рекомендована місткість – не менше 25 осіб, із розрахунку один коворкінг на 100–150 житлових кімнат.

Актуальні підходи та сучасне бачення проектування студентського житла

Проектування студентських гуртожитків сьогодні орієнтується на принципи, які давно стали стандартом у зарубіжній практиці: приватність, комфорт, гнучкість використання простору та створення сприятливого середовища для навчання і спілкування. Відходячи від радянських зразків

«житла-компромісу», сучасні підходи формують простори, що відповідають новим уявленням про якість життя. Гуртожиток розглядається не лише як місце для ночівлі, а як повноцінне середовище проживання з просторами для навчання, відпочинку, взаємодії.

Одним із ключових викликів є пошук балансу між приватністю та соціалізацією. Все більшої популярності набувають блокові схеми, індивідуальні кімнати з санвузлами або мінімум на 2 особи, а також зонування гуртожитку на "тихі" та активні блоки. Водночас у планувальній структурі активно інтегруються спільні простори – кухні, лаунж-зони, коворкінги, тераси – що підтримують соціальну взаємодію студентів.

Ще один напрям – інтеграція новітніх технологій у повсякденне користування. В епоху цифровізації кожна кімната повинна мати швидкісний доступ до інтернету, передбачено місця для онлайн-навчання, відеозв'язку, роботи з цифровим контентом. Це зумовлює появу нових технічних приміщень – серверних, кімнат для обладнання мережі, електронного контролю доступу, "розумних" систем безпеки та освітлення.

Сталий підхід до проєктування – використання енергоефективних матеріалів, систем вентиляції з рекуперацією, сонячних панелей.

Озеленення та благоустрій територій – важлива частина архітектурного середовища, що формує відчуття дому, сприяє психоемоційному комфорту.

Універсальний дизайн – доступність для всіх користувачів, зокрема людей з інвалідністю, реалізується через пандуси, ліфти, адаптовані санвузли.

Таким чином, сучасний гуртожиток – це гнучкий, технологічно оснащений простір, що має відображати стиль життя молодшої людини XXI століття: з можливістю навчатися, відпочивати, бути на зв'язку, мати власний особистий простір і при цьому – бути частиною спільноти.

1.4 Огляд літератури та науково-теоретичних праць

Нормативна база

Проектування студентських містечок вимагає детального аналізу нормативної бази, яка регламентує вимоги до житлових, навчальних та рекреаційних зон. Основними документами, що визначають принципи планування таких об'єктів в Україні, є державні будівельні норми (ДБН), санітарно-гігієнічні вимоги, а також положення щодо енергоефективності та доступності.

Зокрема, при розробці проектів враховуються ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», які встановлюють вимоги до навчальних приміщень, спортивних комплексів, бібліотек та студентських гуртожитків. При проектуванні використовується ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди. основні положення» пункт 5.29-5.36 Гуртожитки, а саме:

5.29 Місткість гуртожитків для робітників, службовців та молоді, що навчається, визначається завданням на проектування. Комплекс гуртожитків місткістю більше 500 осіб допускається розміщувати в студентських містечках.

5.31 Житлові кімнати гуртожитків проектують із розрахунку заселення не більше трьох осіб при площі не менше 8-10 м² на кожного мешканця. Кімнати слід обладнувати вбудованими шафами площею не менше 0,6 м² на кожного мешканця.

5.32 Житлові кімнати гуртожитків рекомендується групувати з підсобними приміщеннями (кухнями, передпокоями, санвузлами) у житлові осередки місткістю не більше ніж на 6-10 осіб.

5.33 Кухні та кухні-ніші гуртожитків слід проектувати із розрахунку: на дві-п'ять осіб - не менше 8 м², на шість осіб і більше - за нормою площі 1,5 м² на особу.

5.34 Обладнання санвузлів у гуртожитках для одинаків слід проектувати із розрахунку один душ або ванна, один умивальник і один унітаз не більше ніж на чотири-шість осіб, а в осередках гуртожитків для сімейної молоді - один душ або ванна, один унітаз і один умивальник не більше ніж на три особи.

Важливими є також ДБН В.2.2-4:2018 «Будинки і споруди. Гуртожитки», що визначають мінімальні норми площі на одного студента, вимоги до санітарних вузлів, кухонь, місць загального користування та безбар'єрного доступу.

По пожежній безпеці: 8.32 Гуртожитки умовною висотою більше 47 м слід проектувати I ступеня вогнестійкості і розділяти на вертикальні протипожежні відсіки протипожежними перекриттями з класом вогнестійкості не менше REI 120 або технічним поверхом з перекриттями класом вогнестійкості не менше REI 90; умовна висота такого відсіку не повинна перевищувати 26,5 м. Площа протипожежного відсіку в межах поверху для гуртожитків умовною висотою більше 47 м повинна бути не більше 1200 м².

Окрім національних норм, враховується міжнародний досвід та рекомендації щодо сталого розвитку, енергоефективності та інклюзивності – ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення.» Сучасні тенденції вказують на необхідність створення багатофункціональних кампусів із розвинутою соціальною та рекреаційною інфраструктурою. Відповідно, аналіз нормативної документації є важливим етапом у процесі планування студентських містечок, оскільки дозволяє розробити комфортне, безпечне та сучасне середовище для проживання і навчання студентів.

За ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій» примітка до пункту 6.1.4.: Будівлі гуртожитків рекомендується розміщувати на спеціально відведених ділянках житлової території, а гуртожитків для студентів і учнів – на території закладів освіти. А також пункт 6.1.23 Багатоквартирні житлові будинки слід розміщувати з відступом від червоних ліній магістральних

вулиць – 6 м, житлових вулиць – 3 м. Вбудовано-прибудовані або прибудовані (стилобатні) частини з приміщеннями громадського призначення до житлових будинків, а також окремо розташовані будівлі громадського призначення допускається розміщувати по червоній лінії вулиць згідно з містобудівною документацією, окрім будівель дитячих навчальних закладів.

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ I

У розділі I було здійснено комплексний аналіз передумов формування та розвитку студентських гуртожитків. Дослідження зарубіжного досвіду проектування (підрозділ 1.1) показало, що іноземні підходи орієнтовані на комфорт, гнучкість простору та інклюзивність. Натомість вітчизняний досвід здебільшого застарілий, не відповідає сучасним стандартам та потребам студентської молоді. Це свідчить про нагальну потребу адаптації української практики до нових викликів та орієнтації на сучасні міжнародні моделі.

Класифікація студентських гуртожитків (1.2) дозволила систематизувати існуючі типи за різними ознаками: розташуванням, планувальною структурою, щільністю заселення, поверховістю, доступністю для маломобільних груп. Такий підхід дав змогу чітко окреслити різновиди студентського житла та визначити їх переваги й недоліки для подальшого врахування в проектуванні.

У підрозділі 1.3 було виявлено ключові проблеми існуючих гуртожитків Києва: фізичний знос, перевантаження, відсутність належних умов для проживання. Разом з тим проаналізовано сучасні тенденції у світовій практиці, які включають створення інноваційного, адаптивного, екологічного студентського житла.

Огляд літератури (1.4) підтвердив актуальність дослідження та заклав теоретичне підґрунтя для розробки ефективних рішень у подальших розділах.

РОЗДІЛ II. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА СТРУКТУРА

2.1 Фактори, що впливають на функціонально-планувальну структуру

Функціонально-планувальна структура гуртожитків залежить від низки факторів, що визначають ефективність використання простору та комфорт проживання, основними серед яких виступають [47]:

1) Функціональні потреби

- Зручність і комфорт (освітлення, вентиляція, теплоізоляція)
- Простір для проживання та навчання (ліжка, столи, стільці, шафи, полички для книг)
- Зони для соціалізації (спільні кімнати для відпочинку, спілкування або культурних заходів, кафе, зали для перегляду фільмів або ігор)
- Безпека та конфіденційність (використання роздільних перегородок, індивідуальних шаф, систем безпеки (відеоспостереження, контроль доступу))

2) Соціальні та культурні чинники

- Міжкультурна адаптація (комфортне проживання студентів з різних культур – окремі кухні, кімнати для молитви, культурні та мовні клуби)
- Зони для спільної діяльності (спільні простори для навчання, відпочинку та культурних заходів)
- Інтеграція з місцевою громадою (співпраця з місцевими жителями через організацію спільних заходів, волонтерських проєктів або культурних фестивалів)

- Підтримка інтересів студентів (спортивні, мистецькі чи наукові клуби)

3) Економічні фактори

- Бюджет будівництва (обмеження бюджету впливає на вибір матеріалів, технологій будівництва та енергоефективних рішень)
- Експлуатаційні витрати (опалення, водопостачання, енергоспоживання)

- Фінансування та інвестиції (державне або приватне фінансування може обмежити чи визначити загальний масштаб і стиль будівництва гуртожитків)

- Доступність для студентів (вартість проживання має бути доступною для більшості студентів)

4) *Архітектурні та технічні вимоги*

- Оптимізація простору (багатофункціональні меблі або компактне розташування)

- Енергозбереження та екологічність (системи рекуперації тепла, утеплені фасади, сонячні панелі)

- Інженерні системи (комфортний клімат завдяки системам опалення, вентиляції, кондиціонування, водопостачання та електропостачання)

- Безпека та доступність (пожежні виходи, контроль доступу, освітлення, доступність для людей з обмеженими можливостями: пандуси, ліфти)

5) *Міське середовище та локація*

- Розташування (близько до університетів, навчальних корпусів і громадського транспорту)

- Інфраструктура (магазини, кафе, спортивні і культурні центри)

- Транспортна доступність (зручний та швидкий доступ завдяки близькому розташуванню зупинок або станцій громадського транспорту)

- Зелені зони та екологічне середовище (близькість до скверів, парків або інших природних зон)

б) *Законодавчі та нормативні вимоги*

- Будівельні норми та стандарти (врахування державних будівельних норм щодо площі, вентиляції, санітарії та безпеки)

- Технічні вимоги (водопостачання, електропостачання, опалення та каналізація)

- Екологічні сертифікати та стандарти (дотримання стандартів сталого будівництва (LEED, BREEAM))

- Правила безпеки та охорони праці (безпека для мешканців, пожежна безпека, аварійні виходи та система оповіщення)

7) Технічний та інженерний аспект

- Інженерні мережі (системи водопостачання, опалення, вентиляції, кондиціонування та електропостачання)

- Шумоізоляція та акустика (врахування рівня шуму в гуртожитках та застосування матеріалів, що знижують звукові перешкоди)

- Модернізація та автоматизація (впровадження розумних технологій для контролю за температурами, освітленням і безпекою)

- Управління водними та енергетичними ресурсами (ефективні системи управління ресурсами)

8) Зміни в освітніх і соціальних умовах

- Тенденції в освіті (розвиток дистанційного навчання може змінити вимоги до просторів у гуртожитках)

- Зростання числа студентів (збільшення кількості студентів призводить до необхідності будівництва нових гуртожитків або модернізації існуючих)

- Нова соціальна роль гуртожитків (з розвитком нових форм навчання, гуртожитки можуть перетворюватися на платформи для проведення культурних та наукових заходів)

- Попит на інноваційні рішення (технологічні зручності та можливості для самореалізації)

9) Психологічні фактори

- Сприяння соціалізації (простори для відпочинку і спільної діяльності)

- Приватність та інтимність (дотримання особистого простору)

- Емоційне благополуччя (використання природного освітлення, зелені зони та комфортні спальні місця)

- Підтримка інклюзивності (доступ до комфортних умов для студентів з різними фізичними можливостями)

10) Стійкість та адаптивність до змін

- Здатність до перепрофілювання (адаптування до змін у вимогах студентів чи університетів, переобладнання кімнат для групових занять або офісів)
- Враховання майбутніх тенденцій (проектування з урахуванням можливих майбутніх змін, щоб будівлі могли залишатися актуальними протягом багатьох років)
- Екологічна стійкість (використання природних ресурсів та енергії з мінімальним негативним впливом на навколишнє середовище)
- Адаптація до змін клімату (розробка стратегій для боротьби з екстремальними погодними умовами шляхом використання спеціальних матеріалів або технологій)

11) Психологічні фактори

- Інтерактивні технології (розумні системи освітлення, кондиціонування, контролю доступу та безпеки)
- Високошвидкісне інтернет-з'єднання (забезпечення швидким та стабільним інтернетом)
- Використання сучасних матеріалів (енергоефективність, зниження витрат на обслуговування та покращення екологічної ситуації)
- Автоматизація процесів (автоматичні системи для управління енергоресурсами, контролю температури, освітлення та безпеки)

12) Залучення студентів до управління та розвитку гуртожитків

- Студентські організації та комітети (створення студентських організацій, які займаються питаннями побуту, організації подій та розвитком гуртожитків=
- Зворотній зв'язок і опитування (впровадження регулярних опитувань та збору зворотного зв'язку від студентів)

- Ініціативи та проекти, створені студентами (підтримка інноваційних ідей студентів щодо розвитку спільного простору, соціальних заходів або екологічних ініціатив)

- Спільне управління та участь у вирішенні питань (приймати участь щодо управління гуртожитками, вибір нових послуг або організація спільних заходів)

2.2 Функціонально-планувальна структура

Функціонально-планувальна структура студентських гуртожитків є основою для організації комфортного, ефективного та економного проживання студентів, які часто мають обмежений доступ до власного простору. Основним завданням при проектуванні таких об'єктів є створення середовища, яке забезпечить базові умови для відпочинку та навчання і сприятиме соціалізації, розвитку комунікацій та підтримці здорового способу життя.

Ключовим аспектом є правильно сплановані зони, які повинні відповідати потребам сучасного студента: приватність, комфорт, доступ до спільних ресурсів і простору для відпочинку. Ретельно продумана функціональна зональність допомагає уникнути перевантаження простору, забезпечує естетичний вигляд кімнат і забезпечує логічну організацію житлових, навчальних, побутових та рекреаційних зон. Успішне функціональне зонування гуртожитку сприяє оптимізації використання простору й підтримці гармонійного балансу між особистим простором і соціальною активністю мешканців.

Функціональне зонування в студентських гуртожитках

Функціональне зонування є важливим аспектом в проектуванні сучасних студентських гуртожитків, оскільки від нього залежить не лише зручність проживання, але й ефективність використання простору. В умовах обмежених розмірів кімнат і загальних приміщень, особливо в нових сучасних гуртожитках, важливо створити середовище, яке забезпечує баланс між

приватними, публічними та соціальними зонами. Відповідно до сучасних стандартів та європейських практик, функціональне зонування включає кілька основних категорій:

Особисті кімнати студентів – це найважливіша частина функціональної структури гуртожитку. В європейських країнах, зокрема в Німеччині та Швеції, значна увага приділяється приватності мешканців. Кімнати часто спроектовані як студії, з індивідуальними ванними кімнатами та кухонними зонами. Це дозволяє студентам підтримувати комфортну особисту простору без необхідності взаємодії з іншими мешканцями в приватних питаннях.

Блокові кімнати – найпоширеніший формат в більшості гуртожитків. Вони передбачають кілька кімнат, що мають спільну ванну та кухонну зону. Такий підхід дозволяє зберігати баланс між особистим простором та соціальними контактами, що є важливим для молоді. У нових гуртожитках навіть блоки оснащені простими, але функціональними кухонними панелями, які дозволяють студентам приготувати їжу в зручних умовах.

Рис. 2.1. Функціонально-планувальні зони [розроблено автором]

Спільні приміщення для навчання та роботи. Більшість нових гуртожитків мають коворкінгові зони, які забезпечують студентів необхідним простором для навчання, роботи над проектами або проведення групових занять. Такі простори оснащені сучасною технікою, що дозволяє працювати як

індивідуально, так і в команді. Наприклад, у Швейцарії та Фінляндії є велика кількість гуртожитків, де передбачено розділення навчальних зон на окремі кімнати для індивідуальної роботи та зони для зустрічей і дискусій.

Кухні та пральні кімнати загального користування. Вони зазвичай розташовані на кожному поверсі або в окремих блоках і доступні для всіх мешканців. Вони також мають великий попит в нових архітектурних рішеннях, що включають відкриті, зручні простори для приготування їжі, де студенти можуть готувати їжу в зручних умовах, не створюючи тиску на інші зони гуртожитку.

Зони відпочинку та соціалізації. До таких зон відносяться вітальні, лаунж-зони, кафе та загальні кімнати для відпочинку, де студенти можуть проводити час разом. Вони є важливими для розвитку соціальних взаємозв'язків серед мешканців. Вони також є місцями для неформальних зустрічей та відпочинку, що сприяє створенню комфортної атмосфери в гуртожитку.

Вхідні групи та ресепшн. Це перша точка контакту для мешканців та відвідувачів. У сучасних гуртожитках вхідні зони часто спроектовані таким чином, щоб надавати максимальний комфорт і безпеку для студентів та гостей. Часто є додаткові кімнати для співробітників, що відповідають за безпеку і порядок у будівлі.

Рекреаційні зони та спортивні майданчики. У нових гуртожитках часто є спеціальні спортивні зони, такі як фітнес-центри, тренажерні зали, басейни, а також відкриті спортивні майданчики для волейболу, футболу чи баскетболу. Це сприяє фізичному розвитку студентів та створенню здорового середовища для їхнього життя.

Технічні приміщення. До цієї групи відносяться кімнати для обслуговування інженерних систем, систем вентиляції, опалення та кондиціонування, а також приміщення для зберігання інвентарю.

Навчальні зони. Навчальні зони в студентських гуртожитках займають важливе місце у функціональному зонуванні. У сучасних проєктах часто передбачають спеціально облаштовані коворкінги, які забезпечують студентам комфортне середовище для індивідуальної роботи та групових занять. Це можуть бути окремі кімнати для навчання або відкриті простори з робочими місцями, оснащені сучасними комп'ютерами, розетками та освітленням, що дозволяє студентам працювати над проєктами, готуватися до іспитів або спільно вирішувати завдання. Багато гуртожитків також включають групові кімнати для навчання з білими дошками або проекторами для презентацій, що сприяє інтерактивному навчанню та розвитку комунікативних навичок.

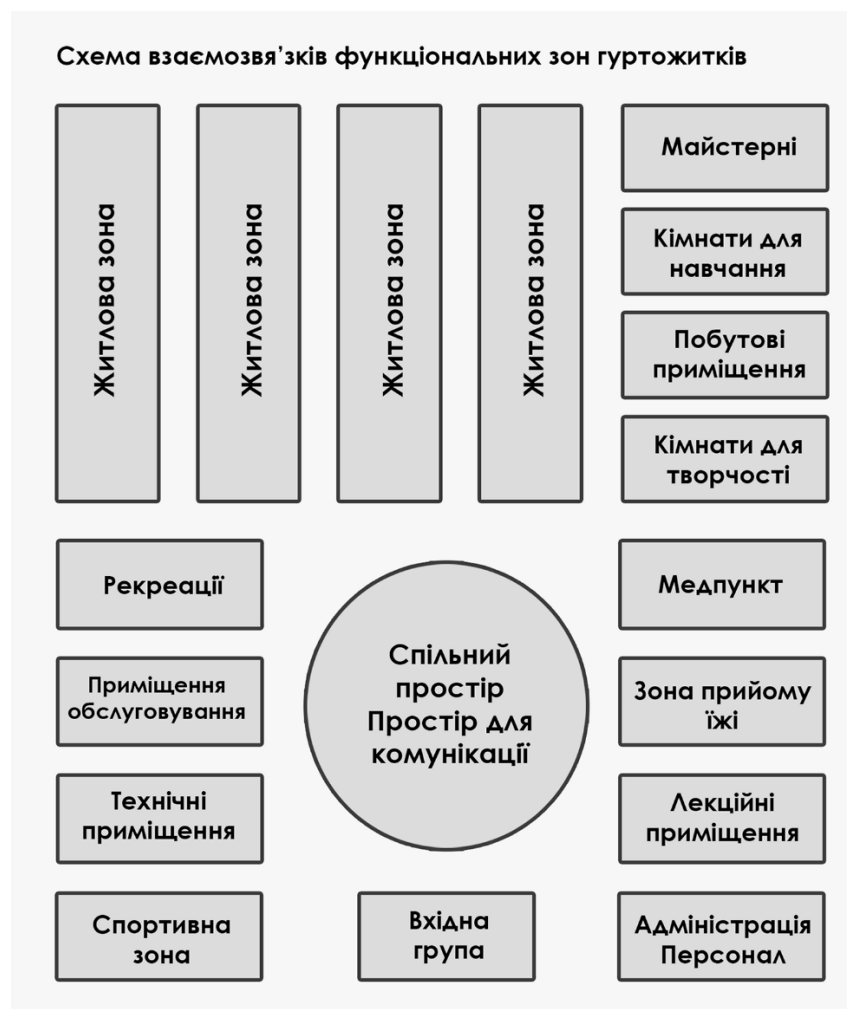

Рис. 2.2. Схема функціональних взаємозв'язків [розроблено автором]

Спортивна зона. Сучасні студентські гуртожитки також включають спортивні зони, які є важливими для забезпечення здорового способу життя мешканців. Ці зони можуть включати фітнес-центри, тренажерні зали та зали для йоги, де студенти можуть займатися фізичними вправами без необхідності виходити з будівлі. Деякі гуртожитки мають також спортивні майданчики на відкритому повітрі для волейболу, баскетболу або футболу. Це не лише допомагає студентам підтримувати фізичну форму, але й створює можливості для соціалізації, де можна познайомитися з одногрупниками або іншими мешканцями гуртожитку через спільні заняття спортом.

Простори для творчості. Важливим елементом сучасних гуртожитків є простори для творчості, які сприяють розвитку інтелектуальних та мистецьких здібностей студентів. Це можуть бути майстерні для художників, музичні кімнати з інструментами, або творчі лабораторії для роботи над інженерними або технічними проектами. Такий простір дозволяє студентам зберігати баланс між навчанням і відпочинком й розвивати свої хобі та таланти.

Взаємозв'язки між зонами

Правильне функціональне зонування передбачає не лише чітке розмежування зон за їхнім призначенням, а й організацію ефективних взаємозв'язків між ними. Так, наприклад, житлові зони повинні бути ізольовані від шумних чи публічних зон, таких як кухні, пральні або спортивні зони, для забезпечення необхідного рівня приватності.

Соціальні зони, де студенти можуть спілкуватися та відпочивати, повинні бути легко доступними для всіх мешканців, але в той же час не повинні заважати тихому відпочинку в житлових зонах.

Навчальні зони повинні бути зручними та оснащеними необхідною технікою, щоб студенти могли виконувати індивідуальні та групові завдання без відволікань.

Рис.2.3. Схема приватності зон доступу [розроблено автором]

У сучасних архітектурних рішеннях для студентських гуртожитків велика увага приділяється не тільки функціональності, а й створенню атмосфери, що стимулює комфорт і взаємодію між мешканцями. Ретельно продумане зонування допомагає оптимізувати використання простору та сприяє створенню позитивного середовища для навчання, відпочинку та розвитку студентів.

Функціональне зонування кімнати студентського гуртожитку

У сучасних студентських гуртожитках важливою складовою є ретельно продумане функціональне зонування кімнати, яке забезпечує комфорт, ефективне використання простору та підтримку приватності. Зонування кімнати залежить від типу гуртожитку та індивідуальних потреб мешканців, але загалом кожна кімната в гуртожитку має такі основні функціональні зони:

1. Зона сну і відпочинку

Ця зона є основною в кожній кімнаті і має забезпечувати мешканцю комфорт для відпочинку та сну. Вона повинна бути максимально відокремлена

від інших зон для збереження приватності та спокою. У цій частині розташовується ліжко або диван-ліжко, приліжкова тумба, лічильник для особистих речей, джерело локального освітлення для читання.

2. Навчальна зона

Навчальна зона передбачає наявність письмового столу, стільця та полиць для книг та навчальних матеріалів. Ця зона повинна бути освітлена природним світлом або штучним світлом, а також містити необхідні розетки для електронних пристроїв. Важливо, щоб навчальна зона була функціональною та дозволяла студенту комфортно працювати, не відволікаючись.

3. Зона зберігання

Ця зона займає важливе місце в кожній кімнаті, оскільки студенти часто мають обмежений простір для зберігання своїх речей. Вона включає платтяну шафу, комоди, полиці для зберігання особистих речей, а також невеликі ящики під ліжком або інші варіанти для зручного та організованого зберігання. У багатьох сучасних кімнатах ця зона може бути реалізована у вигляді вбудованих шаф або модульних систем зберігання.

4. Міні-кухонна зона (за наявності)

У кімнатах гуртожитків з підвищеним комфортом або в блоках з окремими міні-кухнями часто передбачена зона для приготування їжі. Це може бути невеликий холодильник, мікрохвильова піч, чайник та кілька основних кухонних приладів. Такі міні-кухні часто облаштовані безпосередньо в кімнаті або у вигляді спільного простору для кількох кімнат на одному поверсі.

5. Зона гігієни (для блокових чи студійних кімнат)

У деяких гуртожитках, особливо з підвищеним комфортом, в кімнатах передбачені міні-санвузли, що включають душову кабінку або ванну, умивальник і туалет. Це значно підвищує рівень приватності і дозволяє студентам не виходити до загального санвузла. У випадку блокових кімнат для

кількох студентів санвузол є спільним, але доступним тільки для жителів конкретного блоку.

б. Соціальна/гостьова зона

Ця зона є частиною кімнати, де студент може відпочивати, приймати гостей або просто спілкуватися з друзями. Зазвичай тут знаходиться місце для сидіння, наприклад, крісло або пуфи, а також столик для чашки чаю чи кави. У нових проєктах часто передбачається використання багатофункціональних меблів, які можна адаптувати під різні потреби – від місця для роботи до зони для відпочинку або розваг.

2.3 Архітектурно-планувальні рішення

Зони загального користування

У сучасних умовах проєктування студентських гуртожитків вимагає переосмислення традиційних підходів до організації простору. Досвід багатьох зарубіжних країн свідчить про те, що ефективне планування таких об'єктів повинне базуватись не лише на нормативних вимогах, але й на принципах створення комфортного, функціонального та інклюзивного житлового середовища.

Сьогодні гуртожиток – це не просто місце для сну, а повноцінний простір для життя, навчання, соціалізації та саморозвитку студента. Тому в проєктуванні варто орієнтуватися на сучасні стандарти комфортного житла, враховувати індивідуальні потреби мешканців, їхній ритм життя, особливості навчання, потребу в особистому просторі та водночас у соціальній взаємодії. Особливу увагу слід приділяти створенню гнучкого планування, яке дозволяє адаптувати простір до змін, а також забезпеченню балансу між приватністю та можливістю спілкування.

Вивчення та адаптація найкращих світових практик дозволяє створювати такі архітектурно-планувальні рішення, які сприяють не лише фізичному

комфарту, а й психологічному добробуту студентів, формують сприятливе середовище для навчання та розвитку молоді.

Соціальний простір загального користування

Організація якісного соціального простору є невід’ємною складовою сучасного студентського гуртожитку. Ці простори сприяють соціалізації, спільному навчанню, культурному розвитку та фізичному добробуту студентів. Архітектурно-планувальні рішення мають враховувати потребу студентів у різних формах активності – від індивідуального навчання до колективного відпочинку. Нижче розглянуто ключові типи соціальних просторів:

1. Кімнати для навчання (читальні зали, майстерні, коворкінги)

Ці приміщення створюють умови для самостійної або групової навчальної діяльності без потреби залишати межі гуртожитку. У сучасних гуртожитках усе частіше передбачаються коворкінгові простори з доступом до інтернету, мультимедійного обладнання, принтерів тощо.

Рис.2.4. Приклади проєктування та організації загальних кімнат для навчання [47]

У гуртожитках для студентів мистецьких, архітектурних чи технічних спеціальностей доцільним є також облаштування навчальних майстерень або

творчих студій із спеціалізованими меблями, мольбертами, макетними столами тощо.

Вимоги: акустичний комфорт, природне і штучне освітлення, ергономічність робочих місць.

Рекреаційні зони

Ці зони призначені для неформального відпочинку, зняття стресу та перезавантаження після навчального процесу. Рекреаційні простори можуть включати лаунж-зони, зелені внутрішні дворики, тераси, зони з пуфами, диванами, книгами, а також кімнати з настільними іграми, музичними інструментами тощо.

Архітектурне вирішення має сприяти розслабленню – використання м'якого освітлення, теплої кольорової гами, натуральних матеріалів, варіативного меблювання. Такі простори також можуть виступати як буфер між інтенсивними навчальними та житловими зонами.

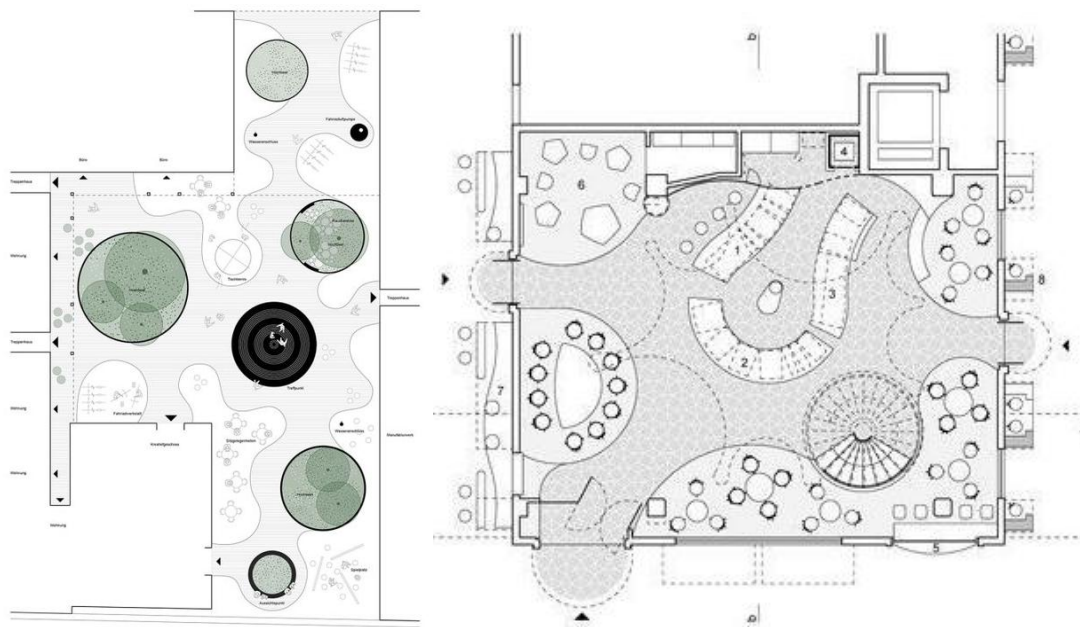

Рис. 2.5. Приклади організації соціального простору взаємодії та рекреації і відпочинку в студентських гуртожитках [38]

Важливою складовою є простори для неформального спілкування студентів – місця, де відбувається формування спільноти, міжособистісних

зв'язків і колаборацій. Це можуть бути спільні кухні з обідніми зонами, відкриті холи, зали для культурних заходів, ігрові кімнати, медіазали тощо.

Архітектура має сприяти зустрічам – відкриті планування, прозорі перегородки, зручні меблі для різних сценаріїв використання.

Такі простори не лише покращують психологічний клімат у гуртожитку, а й зменшують соціальну ізоляцію.

Кімнати для проведення лекцій, презентацій та заходів

У гуртожитках нового покоління часто передбачаються мультифункціональні зали, де можуть проводитись лекції, воркшопи, перегляди фільмів, тренінги. Це можуть бути малі лекторії (на 20–40 осіб) або гнучкі аудиторії з мобільними меблями, змінним освітленням, проєкційною технікою.

Такі кімнати підтримують освітню та культурну активність студентського середовища, часто використовуються для внутрішніх подій, ініційованих студентами.

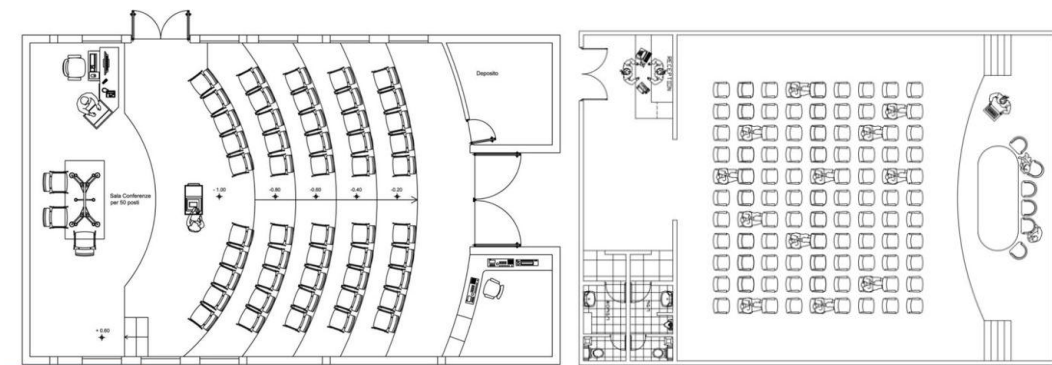

Рис. 2.6. Приклад планування лекційної зали [38]

Спортивна зона (спортзал, фітнес-зала, відкриті майданчики)

Фізична активність є важливою частиною життя студента, тому спортивна інфраструктура є обов'язковим елементом сучасного гуртожитку. Це можуть бути спортивна зала (для ігрових видів спорту, загальної фізичної підготовки) або фітнес-зона – тренажери, зона для йоги, стретчингу.

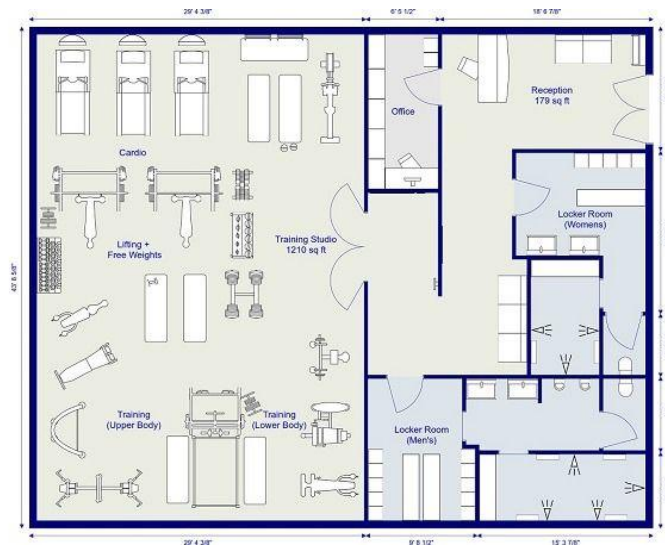

Рис. 2.7. Варіант планувальної організації спортивної зали [40]

Вимоги до інтер'єру: амортизаційне покриття підлоги, належна вентиляція, дзеркала, сховища для спортивного інвентарю.

Планувальна організація кімнат

Кімнати для однієї особи

Кімнати для індивідуального проживання – важливий тип житлового простору в сучасних студентських гуртожитках, який відповідає потребам студентів у приватності, зосередженому навчанні та комфортному побуті.

Рис. 2.8. Варіанти планування одномісних кімнат [47]

Одномісні кімнати особливо актуальні для магістрантів, іноземних студентів, а також осіб з підвищеними вимогами до індивідуального простору – зокрема, маломобільних осіб або студентів, що поєднують навчання з роботою.

Планувальна структура такої кімнати передбачає компактне, але функціонально насичене середовище.

До основних функціональних зон, які мають бути передбачені в індивідуальній кімнаті, належать:

- Зона сну та відпочинку: ліжко або трансформований м'який елемент, тумбочка, освітлення для читання;

- Навчальна зона: письмовий стіл з розетками, полиці для книжок, ергономічне крісло, якісне штучне освітлення;

- Система зберігання: шафа для одягу, навісні полиці або ніші, можливо – окрема комора або вбудовані шафи;

- Місце для харчування: у деяких варіантах передбачається мінімальна міні-кухня (електрочайник, холодильник, мікрохвильова піч);

- Гігієнічний блок: у сучасних гуртожитках одномісні кімнати часто мають індивідуальний санвузол або доступ до санітарного блоку, спільного на кілька кімнат.

Площа такої кімнати за європейськими стандартами коливається від 10 до 16 м². Орієнтація вікон – бажано на схід або південь.

Принципи організації:

- компактність та функціональна насиченість;
- ергономічність розміщення меблів;
- трансформованість частини елементів (наприклад, ліжко-диван або розкладний стіл);
- зонування інтер'єру за допомогою освітлення, кольору або перегородок.

Таким чином, одномісна кімната повинна забезпечувати студенту баланс між навчальною продуктивністю, комфортом і особистим простором. Вона формує середовище, в якому мешканець відчувається захищено, має змогу зосередитись, відпочити і розвиватись у власному темпі.

Планувальна організація кімнат з індивідуальним санвузлом для 2–3 осіб

Житлові кімнати на 2 або 3 особи з власним санвузлом є прикладом підвищеного рівня комфорту в структурі сучасного студентського гуртожитку. Такий формат планування поєднує економічну ефективність спільного проживання з персональним простором для гігієнічних процедур, що суттєво підвищує якість побутових умов і відповідає сучасним уявленням про комфортне студентське житло.

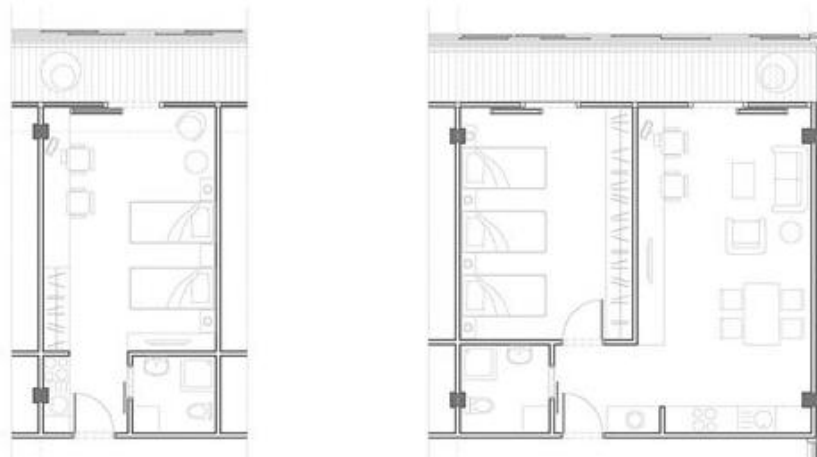

Рис. 2.9. Приклади планувальної організації кімнат на 2-3 особи [56]

Основні елементи планувальної структури:

- Житлова зона – спільний простір для сну, навчання та зберігання речей. Як правило, кожен студент має індивідуальний комплект меблів: ліжко, письмовий стіл, шафу або секцію шафи, полиці.
- Індивідуальний санвузол – зазвичай включає унітаз, умивальник, душову кабінку.
- Місця зберігання – враховуються шафи для одягу, тумби, навісні полиці, спільні системи зберігання для побутових речей.

- Навчальна зона – стіл для кожного мешканця або спільна робоча поверхня, освітлення, зручний доступ до розеток і, бажано, інтернету.

Площа такої кімнати зазвичай становить:

для 2-х осіб — від 18 до 24 м²;

для 3-х осіб — від 24 до 30 м².

При проєктуванні таких кімнат важливо забезпечити ергономіку спільного використання простору, оптимальне природне освітлення (не менше одного вікна), а також якісну вентиляцію, зокрема в санвузлі. Враховується також інженерна доступність до комунікацій – розташування санвузлів за можливості має бути компактним у межах поверху.

Кімнати блочного типу

Блочна система є однією з найпоширеніших і найкомфортніших форм організації житлового простору у студентських гуртожитках нового покоління. Вона передбачає формування житлового блоку, що об'єднує кілька кімнат (зазвичай 2–4), які мають спільний санітарний вузол, іноді – кухню чи міні-кухню, рекреаційний простір або навіть невелику побутову нішу.

Такий підхід дозволяє досягти оптимального балансу між приватністю індивідуального житлового простору та зручністю користування спільною інфраструктурою, що значно підвищує рівень комфорту проживання.

Типова структура блоку може включати:

- 2 кімнати (двомісні або одномісні), що розміщуються обабіч спільного коридору;
- Санвузол;
- Міні-кухня або зона для приготування їжі (з мийкою, електроплитою, мікрохвильовкою);
- Побутові ніші/шафи для зберігання;
- Мала рекреаційна зона – стіл, стільці, іноді диван або телевізор (у розширених варіантах).

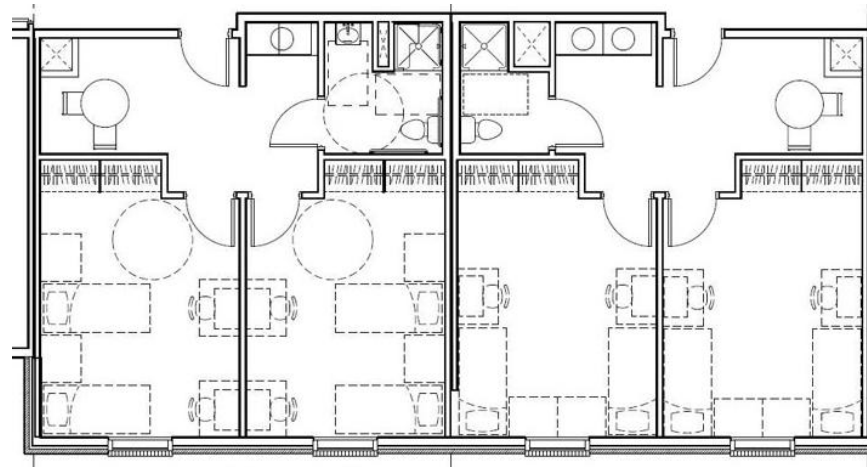

Рис. 2.10. Варіант планування блоків з кімнат на 2 місця [56]

Площа одного блоку зазвичай складає 25–40 м², залежно від кількості кімнат і рівня комфорту. Кожна кімната має стандартне оснащення – ліжко, письмовий стіл, шафа для одягу, полицки. Часто використовується дзеркальне планування для суміжних блоків з метою економії комунікацій.

Кімнати на молодих сімей

Житлові приміщення для студентських сімей є важливим елементом в структурі сучасного гуртожитку, орієнтованого на різні форми проживання та соціальні потреби. Такі кімнати створюються для молодих сімей, в яких хоча б один із членів є студентом, і які потребують підвищеного рівня приватності, комфорту та функціональної автономності.

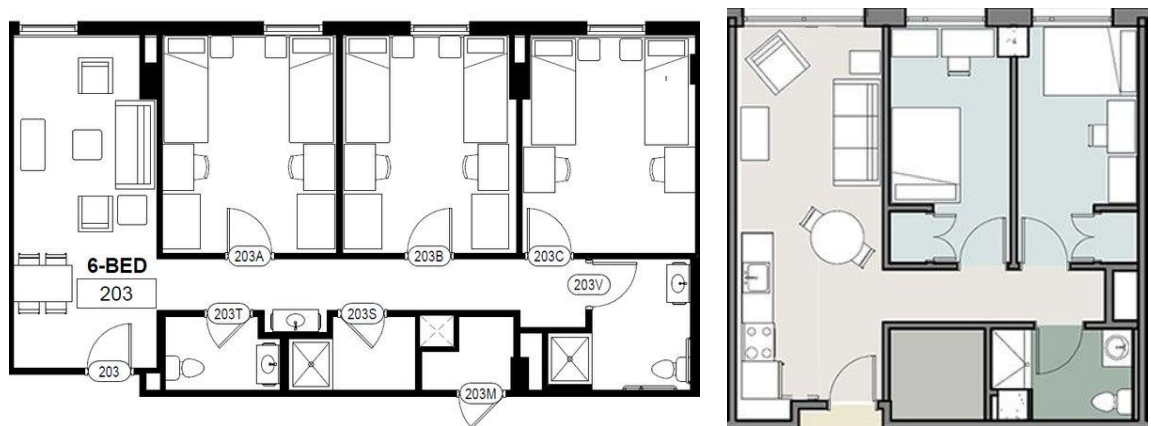

Рис. 2.11. Варіанти планувальної організації секцій сімейного типу [56]

Формат таких кімнат або секцій за своїми характеристиками наближається до малосімейних апартаментів і відрізняється від типових студентських кімнат розширеним функціональним набором.

Основні елементи планувальної організації:

- Житлова зона (спальня-гостьова): ліжко для двох осіб, диван (або додаткове спальне місце), шафа, тумби або міні-рекреація.
- Навчальна зона: робоче місце (одне або два)
- Кухонний блок: міні-кухня з плитою, мийкою, холодильником, шафами для зберігання продуктів та посуду
- Санвузол
- Місце для зберігання: окремі шафи або комори
- При потребі – дитяча зона

Площа:

Для пари без дітей: 25–35 м²;

Для сім'ї з дитиною: 35–45 м² і більше (залежно від типу будівлі та вимог).

Інклюзивні вимоги проектування

Сучасне проектування студентських гуртожитків має ґрунтуватися на принципах інклюзивності (згідно з ДБН В.2.2-40:2018) – забезпечення рівного доступу до простору та послуг для всіх категорій студентів, незалежно від фізичних можливостей, віку, статі чи соціального статусу. Це особливо актуально в умовах зростання кількості студентів з інвалідністю, а також студентів із тимчасовими обмеженнями мобільності (після травм, вагітних, батьків із маленькими дітьми тощо).

Інклюзивне середовище передбачає не лише наявність пандусів, ліфтів, розширених дверних отворів, а й спеціалізовані житлові кімнати, доступні санітарні вузли, тактильні вказівники, контрастне маркування та безбар'єрне планування громадських зон. Таке проєктне рішення підвищує комфорт усіх

мешканців і сприяє створенню соціально справедливого середовища, яке підтримує активну участь у навчанні та студентському житті.

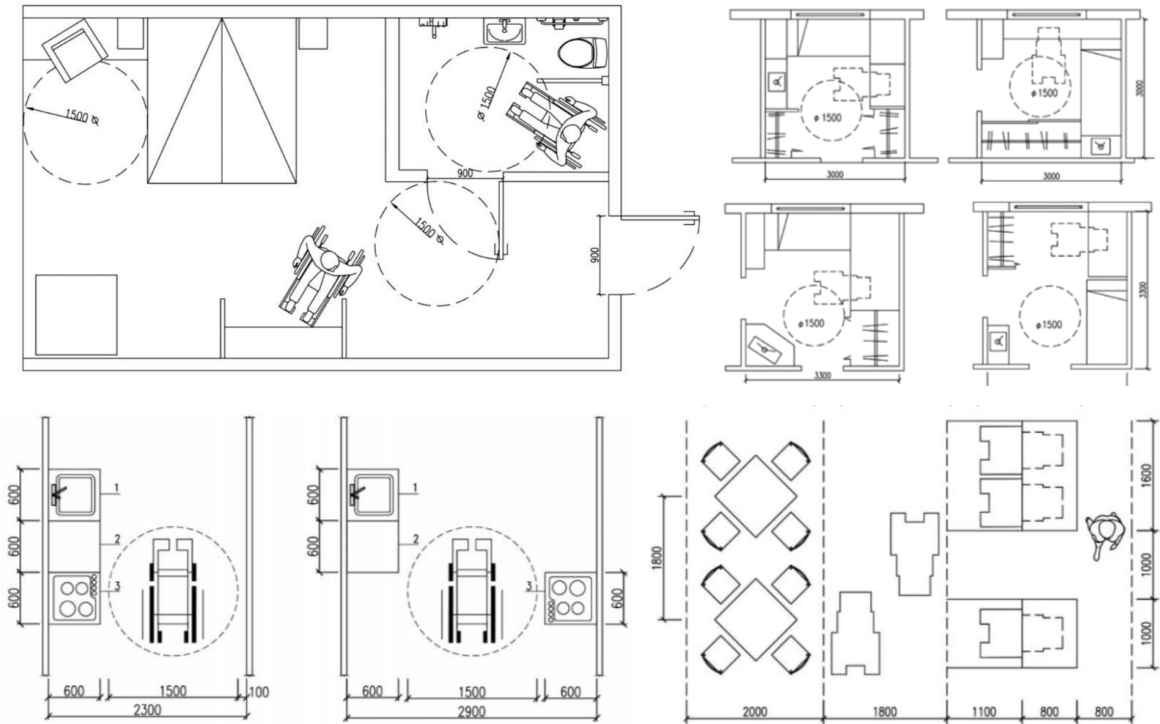

Рис. 2.12. Вимоги проектування для МГН [1]

Основні вимоги інклюзивного середовища в гуртожитках:

1. Безбар'єрний доступ до будівлі
  - Пандуси з ухилом не більше 8% і шириною не менше 1,2 м.
  - Безперешкодний вхід до будівлі на рівні землі або через платформу-підйомник/ліфт.
  - Автоматичні або легко відчинювані двері.
2. Доступність вертикального пересування
  - Ліфти з шириною дверей не менше 0,9 м і кабіною не менше 1,1 × 1,4 м.
  - Ширина коридорів — не менше 1,5 м.
  - Поручні з обох боків сходів, тактильні позначки.
3. Житлові кімнати для маломобільних осіб
  - Мінімальна площа кімнати — від 18 м² для 1 особи (з урахуванням поворотного кола Ø1,5 м).

- Дверні прорізи не менше 0,9 м.
- Світильники з зручними перемикачами, розетки на висоті 0,4–1 м.

4. Санвузли для осіб з інвалідністю

- Мінімальні розміри: 2,2 × 2,2 м
- Наявність поручнів біля унітазу, умивальника та душу
- Душова без піддону, з нахилом підлоги та дренажем, сидіння у душовій зоні

зоні

5. Навігація та орієнтація

- Тактильні індикатори та контрастні кольори покриттів.
- Візуальні і звукові інформаційні системи.
- Чіткі, великі піктограми з позначенням приміщень.

6. Загальні простори (кухні, навчальні зони, зали)

- Меблі, розташовані з урахуванням потреб користувачів на візках (висота столів – 0,75-0,85 м).
- Доступна зона приготування їжі (зручні плити, мийки, шафи на зручній висоті).
- Вільне проходження з колом розвороту Ø1,5 м.

2.4 Конструктивні рішення

Вибір конструктивної системи при проектуванні студентського гуртожитку

Вибір конструктивної системи є одним з ключових рішень при проектуванні студентського гуртожитку, оскільки він визначає просторову гнучкість, тривкість будівлі, вартість зведення та можливості адаптації інтер'єру під потреби студентів.

Найбільш доцільним у сучасних умовах є використання каркасної системи, яка забезпечує:

- вільне планування внутрішнього простору, що дає змогу гнучко формувати як кімнати, так і спільні зони (рекреації, кухні, навчальні простори);
- просту модифікацію або перепланування при реконструкції або зміні функцій приміщень;
- скорочення термінів будівництва за рахунок використання збірних елементів (залізобетонних або сталевих).

Можливі конструктивні варіанти:

- Монолітно-каркасна система – універсальна, дозволяє легко реалізувати різну модульність кімнат, добре витримує навантаження, зручна при вертикальному будівництві.
- Збірно-монолітна система – поєднує швидкість монтажу з гнучкістю моноліту; часто застосовується в житлових об'єктах середньої поверховості.
- Збірна панельна система – менш гнучка в плануванні, але швидка в реалізації; доцільна при масовому будівництві типових гуртожитків.
- Цегляна або крупноблочна система – менш ефективна за сучасними критеріями, але може використовуватися для малоповерхових об'єктів або при реконструкції історичних будівель.

Каркасна система і модульність:

Каркасна система також дозволяє впроваджувати модульні підходи, коли гуртожиток проектується як набір повторюваних житлових і функціональних модулів (наприклад, блочні кімнати, модулі з кухнею і санвузлом тощо). Це особливо актуально для кампусної забудови.

Фасадні рішення для студентських гуртожитків у місті Київ

При проектуванні студентських гуртожитків у місті Київ особлива увага має бути приділена фасадним рішенням, оскільки вони не тільки виконують естетичну функцію, а й визначають енергетичну ефективність, звукоізоляцію, стійкість до кліматичних умов та екологічність будівлі. Оскільки Київ – місто з континентальним кліматом, де зимові температури можуть бути досить

низькими, а літо – жарким, вибір фасадних матеріалів та конструкцій має базуватися на оптимізації термічних характеристик будівлі, забезпеченні комфортних умов для проживання студентів та гармонії з архітектурним контекстом міста.

1. Теплоізоляція та енергоефективність

Одним із основних вимог до фасадних рішень є енергозбереження, особливо в умовах холодних зим у Києві. Це вимагає використання високоефективних теплоізоляційних матеріалів:

- Мінеральна вата – чудовий теплоізолятор, який забезпечує не тільки збереження тепла, а й захист від пожеж.
- Екструдований полістирол (XPS) – відмінний матеріал для утеплення, стійкий до вологості.
- Керамограніт або поризований бетон можуть бути використані як облицювання, оскільки вони мають хороші теплоізоляційні властивості.

2. Декоративні та функціональні матеріали фасадів

У Києві все більше використовують сучасні матеріали для створення фасадів, що поєднують естетику з практичністю. Рекомендується застосовувати такі матеріали:

- Фіброцементні панелі – стійкі до впливу вологи і температурних коливань, довговічні, легко очищуються.
- Вентильовані фасади – складаються з теплоізоляційного шару, повітряного проміжку та декоративної облицювальної панелі. Це рішення дозволяє не тільки зберегти енергію, а й забезпечити природну вентиляцію, що є важливим для студентських гуртожитків.
- Скло (як частина фасаду або вітражі) – використання енергозберігаючих вікон з якісними склопакетами сприяє підвищенню рівня природного освітлення та зниженню витрат на освітлення.

3. Кольорові та текстурні рішення фасадів

Фасад гуртожитку повинен гармоніювати з архітектурним контекстом міста, враховуючи стильове розмаїття Києва – від історичних будівель до сучасних високотехнологічних об'єктів. Для фасадів гуртожитків рекомендується використовувати:

- Нейтральні та теплі кольори (пастельні відтінки) для створення затишної атмосфери і уникнення надмірної яскравості.
- Текстуровані фасади з використанням таких матеріалів, як фібробетон, деревина, металеві панелі для створення цікавих акцентів і об'ємної структури.
- Поєднання різних матеріалів, таких як камінь і скло, що забезпечує естетичний контраст та модернізацію зовнішнього вигляду будівлі.

4. Архітектурний контекст та історичне середовище

Оскільки Київ – місто з багатою історією і великим архітектурним спадком, особливо важливо забезпечити повагу до контексту. Фасад гуртожитку повинен бути не тільки сучасним, але й коректно інтегрованим у міське середовище:

- Сучасні фасади з використанням новітніх матеріалів і технологій можуть контрастувати з більш традиційними будівлями, при цьому зберігаючи естетичну узгодженість.
- Використання історичних елементів для декоративного оздоблення фасадів, наприклад, цегляні фасади, що перегукуються з архітектурою старовинних будівель Києва.

Отже, фасадні рішення для студентських гуртожитків у Києві повинні базуватись на принципах енергозбереження, екологічності, а також гармонійно вписуватись у міський контекст. Вибір матеріалів і конструкцій має забезпечити не тільки естетичний вигляд, а й довговічність, стійкість до кліматичних умов та психологічний комфорт мешканців.

Рішення для підвищення енергоефективності в студентських гуртожитках

Сучасне проектування студентських гуртожитків передбачає впровадження ефективних інженерних рішень, які дозволяють мінімізувати енергоспоживання, зменшити експлуатаційні витрати та створити комфортні умови проживання. Особливу увагу слід приділяти системам вентиляції з рекуперацією тепла, альтернативним джерелам енергії, таким як сонячні панелі, та загальному балансу тепловтрат.

1. Системи рекуперації тепла

Рекуперація – це процес повернення частини теплової енергії витяжного повітря у припливне повітря за допомогою спеціального теплообмінника (рекуператора). Такі системи дозволяють значно зменшити тепловтрати при вентиляції та підтримувати стабільну температуру в приміщеннях без додаткових витрат енергії.

У гуртожитках це особливо важливо, оскільки приміщення інтенсивно експлуатуються, і постійний обмін повітря є критичним для комфорту та здоров'я мешканців.

2. Механічна вентиляція з рекуперацією [44]

Замість традиційного відкривання вікон, що призводить до тепловтрат, сучасні гуртожитки можуть бути обладнані централізованими або децентралізованими вентиляційними установками з рекуператорами. Вони забезпечують:

- свіже повітря без втрати тепла;
- контроль вологості та CO₂;
- кращу звукоізоляцію (особливо актуально для шумного міського середовища).

3. Сонячні панелі

Використання сонячних панелей дозволяє частково забезпечити потреби гуртожитку в електроенергії за рахунок сонячного світла. В умовах Києва, де сонячна активність дозволяє частково ефективно використовувати такі системи більшу частину року, це є можливим рішенням.

Сонячна енергія може використовуватися для:

- освітлення загальних зон;
- нагрівання води через сонячні колектори;
- часткового живлення вентиляційних або ІТ-систем.

Інтеграція рекупераційних систем, енергоефективної вентиляції та сонячних панелей дозволяє значно підвищити рівень енергоефективності гуртожитку, зменшити експлуатаційні витрати та створити сталу екологічну архітектуру, яка відповідає сучасним вимогам та європейським стандартам.

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ II

У другому розділі було розкрито основи архітектурно-планувальної структури студентських гуртожитків, з урахуванням сучасних вимог і тенденцій. Аналіз факторів, що впливають на формування функціонально-планувальної структури (2.1), показав, що важливими є не лише містобудівні умови, але й соціальні потреби студентської спільноти, рівень комфорту, безпеки та інклюзивності. Врахування цих чинників є критично важливим для формування повноцінного житлового середовища.

Підрозділ 2.2 висвітлив логіку функціонального зонування як на рівні гуртожитку в цілому, так і на рівні окремих приміщень. Було проаналізовано взаємозв'язки між основними функціональними зонами, що сприяє ефективному просторовому плануванню та забезпеченню зручного і логічного пересування користувачів.

У підрозділі 2.3 розглянуто архітектурно-планувальні рішення, з акцентом на необхідність інтеграції зон для навчання, відпочинку, спорту, соціалізації та інклюзивного середовища. Сучасний студентський гуртожиток має бути більше, ніж просто житло – це простір для повноцінного розвитку молоді.

Розділ також охоплює конструктивні та фасадні рішення (2.4), орієнтовані на підвищення енергоефективності та адаптацію до міського середовища Києва. Таким чином, розділ формує комплексне уявлення про проектування студентських гуртожитків як з архітектурної, так і з функціональної точок зору.

РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОЇ СТРУКТУРИ

3.1. Організація генерального плану

Організація генерального плану студентського гуртожитку є ключовим етапом проектування, що визначає ефективність використання території, зв'язки між функціональними зонами та загальний комфорт середовища. При формуванні генерального плану враховуються містобудівні умови, інсоляція, транспортна доступність, а також потреби мешканців у зелених зонах, місцях для відпочинку, спорту і соціальної взаємодії. Раціональна організація території сприяє створенню комфортного, безпечного й інтегрованого в міське середовище простору, що підтримує якість життя студентів як у межах будівлі, так і на відкритих просторах.

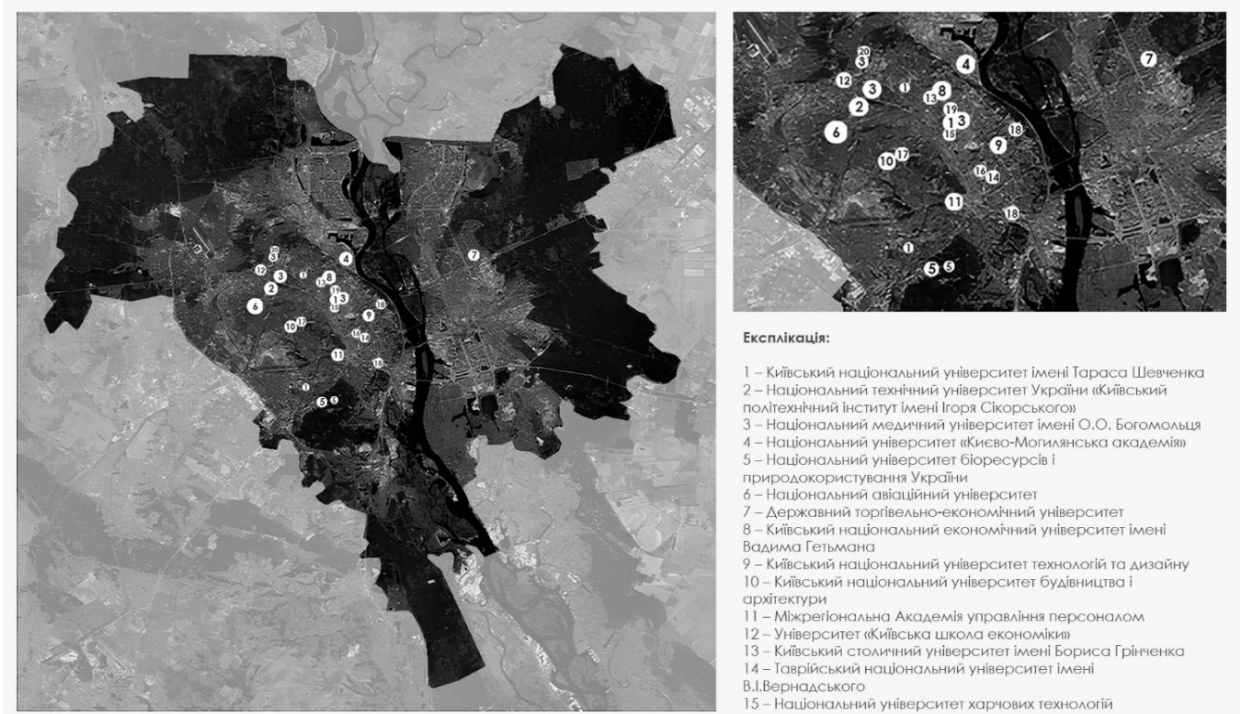

Рис. 3.1. Найбільші заклади вищої освіти (університети) м. Київ
[розроблено автором]

Попри важливу роль гуртожитків у забезпеченні студентів житлом, умови проживання в багатьох київських гуртожитках залишаються далекими від сучасних стандартів. Низький рівень побутового комфорту, застаріла

інфраструктура та обмежена доступність створюють низку проблем, що впливають на якість життя і навчання студентів.

Розглянемо варіанти розміщення гуртожитків відносно навчальних корпусів.

Таблиця 3.1

Характерні варіанти розташування гуртожитків відносно корпусів

	<p>- Гуртожитки КНУ згруповані у студентське містечко, яке знаходиться на відстані від навчальних корпусів</p>
	<p>- Усі гуртожитки КПІ згруповані у студентське містечко та знаходяться поблизу усіх навчальних корпусів</p>
	<p>- Гуртожитки, як і навчальні корпуси розташовані по місту, далеко одне від одного. Добиратися до університету можна лише транспортом, що ускладнює дорогу.</p>
	<p>Гуртожитки знаходяться у пішій доступності відносно навчальних корпусів</p>

Довгий шлях до університету негативно впливає на повсякденне життя студентів. По-перше, це призводить до хронічної втоми через ранні підйоми та тривале перебування в дорозі, що знижує концентрацію та успішність у навчанні. По-друге, обмеження в часі ускладнюють участь у позанавчальній діяльності, наукових заходах чи гуртках. Крім того, залежність від транспорту створює додаткові стресові фактори, особливо в години пік або при поганих

погодних умовах. Усе це в сукупності знижує якість студентського життя та рівень залучення до університетської спільноти.

Найоптимальнішим варіантом розміщення студентських гуртожитків є розміщення у межах студентського містечка поблизу навчальних корпусів, з формуванням цілісного кампусу. Такий підхід сприяє зручній логістиці, економії часу на дорогу, активній участі студентів у навчальному та позанавчальному житті, а також формує цілісне освітнє середовище. Тому при проектуванні нових гуртожитків або реконструкції існуючих доцільно орієнтуватися саме на тісну інтеграцію житлових і навчальних об'єктів.

Функціональні зони студентських містечок

Функціональні елементи генерального плану студентського кампусу, такі як навчальні корпуси, гуртожитки, лабораторії, бібліотеки, кафе, спортивні зони, медичні центри, магазини, зони рекреації, театри, галереї, музеї, клуби, музичні зали та інші, повинні бути органічно взаємопов'язані та інтегровані в єдине середовище.

Рис. 3.2. Функціональні зони генерального плану [розроблено автором]

Важливо, щоб ці елементи не лише виконували свої безпосередні функції, а й сприяли створенню комфортного і сприятливого простору для життя та розвитку студентів. Проектування таких комплексів повинно забезпечити функціональну зручність, збереження балансу між навчанням і відпочинком, а

також сприяти формуванню активного соціального середовища, яке заохочує до взаємодії, творчості та саморозвитку. Гармонійне поєднання всіх цих компонентів створює умови для комфортного та ефективного перебування студентів у кампусі, стимулюючи їхній академічний і особистісний ріст.

Продовжуючи тему, важливо зазначити, що для створення зручного та функціонального середовища необхідно не лише правильно спланувати розташування функціональних елементів, але й звернути увагу на зв'язки між ними. Наприклад, розташування гуртожитків поряд з навчальними корпусами та зонами відпочинку дозволяє студентам економити час на переміщення, а також створює відчуття цілісності та зручності.

Особливості розміщення гуртожитків на ділянці

Розміщення гуртожитків на ділянці має значний вплив на їх функціональність та комфорт для мешканців. Врахування таких факторів, як інсоляція, вітрові навантаження, рівень шуму та організація простору, є ключовими для створення безпечного і зручного середовища для студентів.

Дотримання вимог інсоляції

Правильне розміщення гуртожитків на ділянці має забезпечити максимальне використання природного освітлення. Достатня кількість сонячного світла покращує не тільки психологічний комфорт, але й енергетичну ефективність будівлі, зменшуючи потребу в додатковому освітленні. Тому, при проектуванні розташування гуртожитків, важливо враховувати орієнтацію будівель щодо сторін світу, щоб забезпечити рівномірне освітлення приміщень, особливо тих, що використовуються для навчання та відпочинку.

Вітрові навантаження та зниження рівня шуму від дороги

Розміщення гуртожитків повинно також враховувати вітрові навантаження та шумове забруднення. Розташування будівель у таких місцях, де вітри не створюють небезпечних навантажень, допомагає зменшити витрати

на додаткові конструктивні зміцнення. Крім того, варто врахувати шумові бар'єри або створити певні простори між гуртожитками та інтенсивними транспортними артеріями для зниження рівня шуму.

Відокремлення житлової зони від зони активного руху

Житлові приміщення повинні бути захищені від шуму, пилу та загрози безпеці, яка може виникнути через інтенсивний рух транспорту. Для цього важливо планувати паркові зони, сквери або інші природні бар'єри між житловими будівлями та головними дорогами.

Оформлення внутрішніх дворів та зон рекреації

Внутрішні двори та зони рекреації повинні бути комфортними для відпочинку, соціальної взаємодії та фізичної активності. Важливо забезпечити достатній простір для зелених зон, пішохідних доріжок та відкритих майданчиків для занять спортом або культурних заходів.

Розвинена транспортно-пішохідна інфраструктура

Проектування транспортно-пішохідної інфраструктури повинно забезпечувати зручний доступ до гуртожитків як для пішоходів, так і для транспортних засобів. Це включає пішохідні доріжки, велосипедні доріжки, паркувальні місця для мешканців та відвідувачів, а також доступність громадського транспорту. Зручне розташування виходів, зупинок транспорту та місць для паркування дозволяє студентам безперешкодно пересуватися по території кампусу та забезпечує зручність у побуті.

Відстані між будівлями (пожежна безпека та санітарні відстані)

При розміщенні гуртожитків важливо дотримуватись пожежної безпеки та санітарних норм, що передбачають встановлення мінімальних відстаней між будівлями. Це дозволяє уникнути загрози поширення пожежі та забезпечити безпечний доступ до об'єктів для екстрених служб. Також відстані між будівлями повинні враховувати санітарні вимоги, що сприяють забезпеченню приватності та оптимальних умов для кожного мешканця.

Функціональні зв'язки між зонами генерального плану

Функціональні зв'язки між елементами генерального плану є основою для створення гармонійного та ефективного середовища, яке відповідає потребам студентів. Кожна зона повинна бути розташована таким чином, щоб забезпечити зручний доступ до необхідних об'єктів без зайвих витрат часу і зусиль.

Навчальна зона повинна бути зручно пов'язана з житловою зоною, що дозволяє студентам швидко дістатися до навчальних корпусів. Оптимальне розташування навчальних приміщень поруч з гуртожитками сприяє економії часу і знижує стрес, пов'язаний із тривалими переходами.

Зона прийому їжі, включаючи їдальні та кафе, повинна бути розташована в безпосередній близькості до навчальної та житлової зон, забезпечуючи комфортний доступ до харчування під час перерв або після навчальних занять. Це дозволить студентам швидко поїсти без необхідності витратити багато часу на дорогу.

Рис. 3.3. Функціональні зв'язки між зонами генерального плану

[розроблено автором]

Розважальна зона і культурна зона, включаючи театри, галереї, клуби та музичні зали, повинні бути відокремлені від навчальних та житлових зон, але мати з ними зручні зв'язки для забезпечення активного дозвілля. Таке планування дозволяє студентам активно відпочивати та займатися культурною діяльністю, не перериваючи їх навчальний процес.

Зона відпочинку має бути органічно інтегрована між навчальною, житловою та розважальною зонами, створюючи природний перехід між різними видами діяльності. Наявність парків, скверів та зелених територій поруч з гуртожитками та навчальними корпусами сприяє відновленню енергії, релаксації та соціалізації студентів.

Зона обслуговування, яка включає пральні, магазини, медичні пункти та інші допоміжні об'єкти, повинна бути легко доступною з будь-якої зони кампусу. Це забезпечить студентам зручність у вирішенні побутових питань без необхідності відволікатися від основної діяльності.

3.2 Особливості об'ємно-просторової організації гуртожитків

Об'ємно-просторова організація студентських гуртожитків визначає архітектурний образ будівлі, її функціональну ефективність і здатність адаптуватися до потреб користувачів. Сучасні рішення поєднують компактність із відкритістю, забезпечуючи зручну навігацію, візуальні зв'язки між рівнями, зонування приватних та спільних просторів. Важливу роль відіграє варіативність об'ємів, яка дозволяє інтегрувати рекреаційні зони, внутрішні дворики, відкриті тераси та інші елементи, що підвищують якість середовища проживання.

1. Залежність від типу планування

Вибір планувального типу – блочного, секційного, коридорного чи готельного – безпосередньо формує конфігурацію будівлі гуртожитку та її об'ємно-просторову структуру. Наприклад, коридорне планування зумовлює

втягнутою лінійною формою, що дозволяє компактно розміщувати кімнати вздовж однієї осі з обмеженою кількістю вертикальних комунікацій. Секційні або блочні схеми, натомість, забезпечують більше приватності та дають змогу гнучко компоувати об'єми, створюючи більш пластичні, розчленовані силуети.

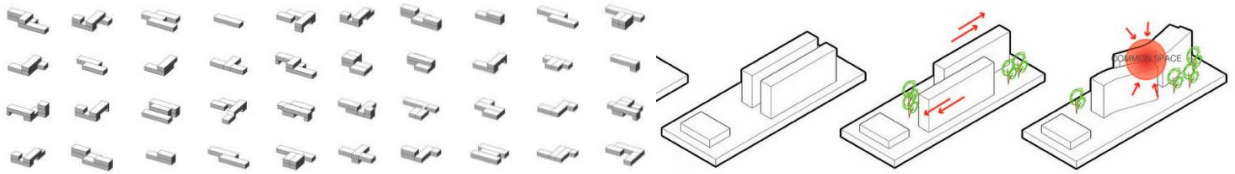

Рис.3.4. Варіанти формування будівлі коридорного типу планування [25]

Такі типи організації дозволяють логічно розділяти житлові, побутові та спільні простори, а також інтегрувати рекреаційні зони у внутрішній структурі гуртожитку. В більшості випадків загальна об'ємна структура є раціональною та простою – лінійною, Г- чи П-подібною, компактною, що полегшує орієнтацію мешканців і забезпечує ефективне використання площі. Водночас новітні приклади допускають більшу варіативність, комбінування секцій або розміщення блоків зі зміщеннями, утворюючи внутрішні дворики чи тераси.

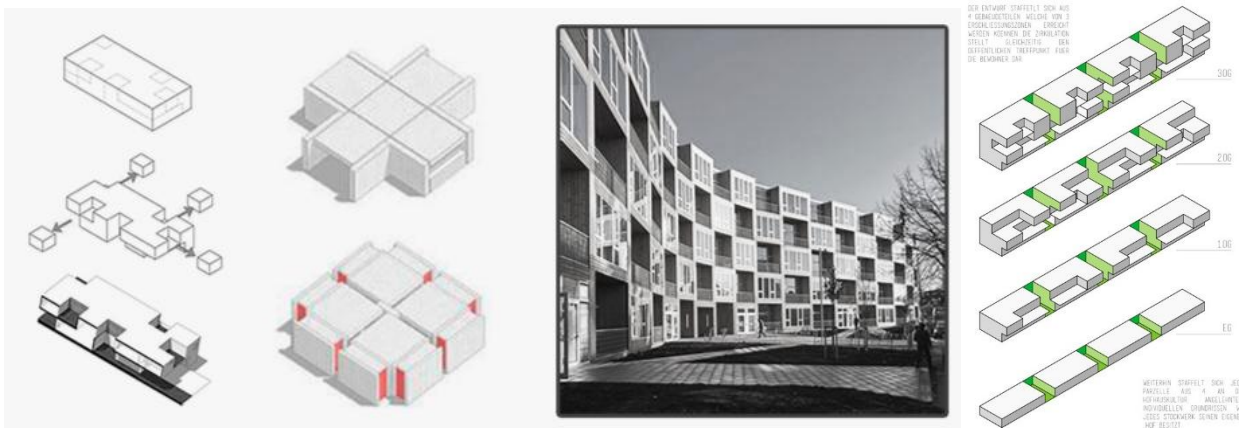

Рис. 3.5. Варіанти просторової організації гуртожитків блочного типу та секцій для молодих сімей [25]

2. Просторове розміщення житлових блоків з урахуванням природного освітлення

Інсоляційні вимоги є важливим чинником, що впливає на формування просторової організації гуртожитків. Для забезпечення достатнього природного освітлення житлових кімнат та загальних приміщень враховується орієнтація будівлі, її висотність, глибина забудови, а також взаємне розміщення об'ємів. У щільній міській структурі це часто зумовлює розчленування корпусів, зменшення глибини блоків або розворот фасадів у бік найкращої інсоляції.

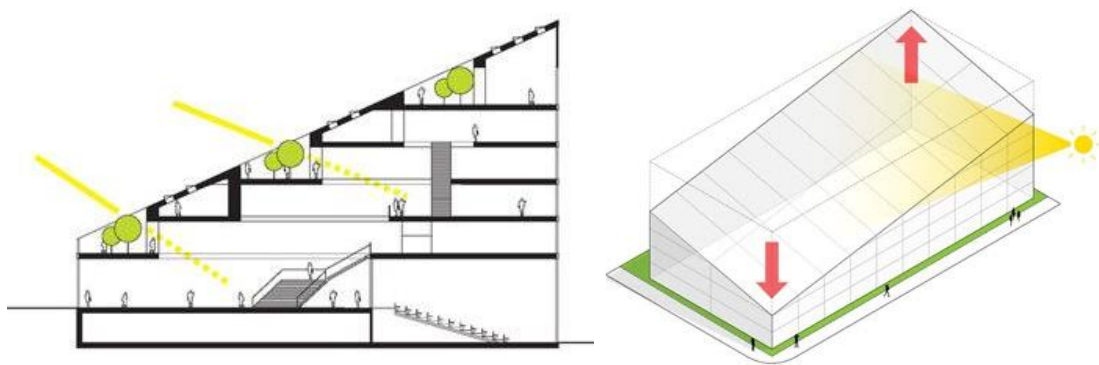

Рис. 3.6. Скошування поверхів та каскадні дахи [38]

Щоб уникнути затінення нижніх поверхів чи сусідніх будівель, архітектори все частіше застосовують скошування поверхів, каскадні тераси або похилі покрівлі, які покращують доступ світла до внутрішніх дворів і фасадів. Такі рішення не лише підвищують інсоляційний комфорт, але й додають будівлі пластичності та архітектурної виразності. Таким чином, боротьба за світло в умовах щільної забудови перетворюється на інструмент формотворення.

3. Залежність від функціонального зонування та комунікацій

Структура гуртожитку – секційна, блочна чи коридорна – визначає не лише загальну конфігурацію будівлі, а й сценарії щоденного користування простором, рівень приватності та характер соціальних взаємодій між

мешканцями. Наприклад, у блочній чи секційній схемі з окремими входами до груп кімнат створюється більш індивідуалізоване середовище проживання, що зменшує шум, підвищує приватність і дозволяє мешканцям краще адаптувати простір під власні потреби.

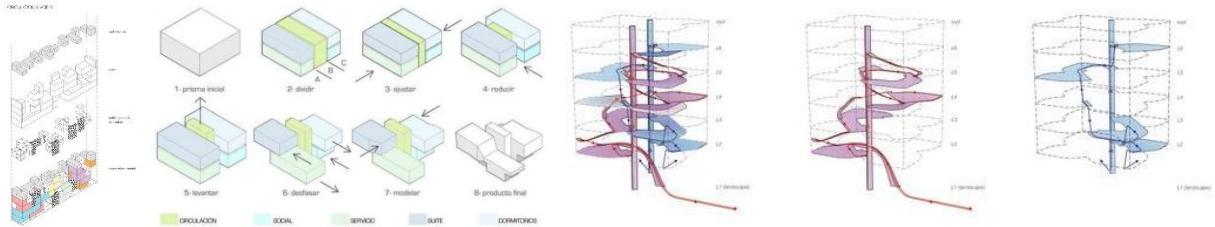

Рис. 3.7. Взаємозв'язок внутрішнього простору, комунікацій та його форми суттєво впливає на зовнішню форму будівлі [41]

Рациональне зонування – із чітким розділенням житлових, побутових, соціальних та технічних функцій – формує логічну й зручну структуру руху, полегшує орієнтацію, а також зменшує конфлікти між «активними» й «тихими» зонами. Такий підхід забезпечує високу якість простору, що відповідає уявленням студентів про комфорт, затишок і функціональність у сучасному середовищі проживання.

4. Інтеграція зелених технологій у просторову організацію студентських гуртожитків

Інтеграція зелених елементів – внутрішніх дворів, садів, відкритих терас, вертикального озеленення – істотно впливає на об'ємно-просторову організацію гуртожитків.

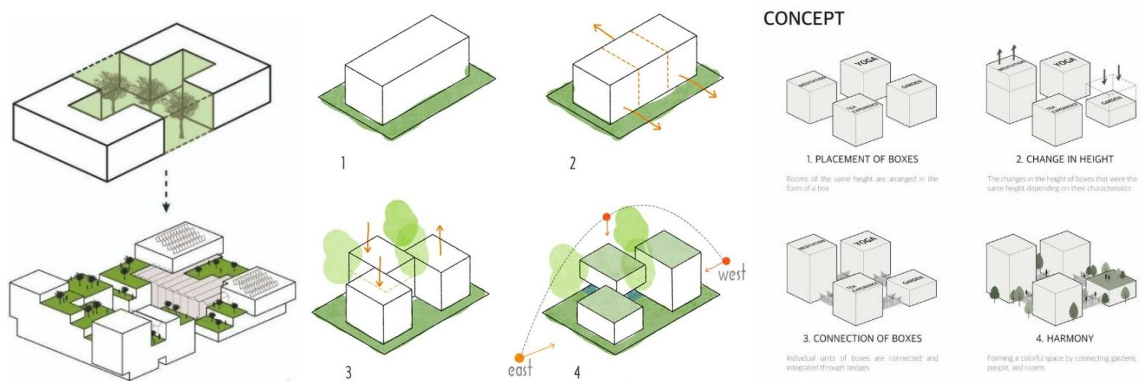

Рис. 3.8. Приклади інтеграції озеленення [40]

Зелені простори не лише підвищують екологічну якість середовища, а й формують природні «ядра» композиції, навколо яких вибудовується логіка розміщення корпусів, входів і зон загального користування.

Озеленення задає ритм забудови, розриваючи щільну структуру та вносячи варіативність у розташування блоків. Воно впливає на маршрути руху, орієнтацію в просторі, створення місць для неформального спілкування чи відпочинку. Таким чином, зелені зони перетворюються на повноцінні елементи архітектурного сценарію життя у гуртожитку, сприяючи як фізичному, так і соціальному комфорту мешканців.

5. Вплив спільних просторів на формування об'ємно-просторової структури гуртожитку

Загальні простори – холи, коридори, кухні, кімнати відпочинку, коворкінги – є ключовими елементами просторової структури гуртожитку, оскільки саме вони формують каркас щоденного спілкування та пересування мешканців. Їхнє розташування та характер визначають динаміку руху будівлею, зони перетину потоків і точки соціальної активності.

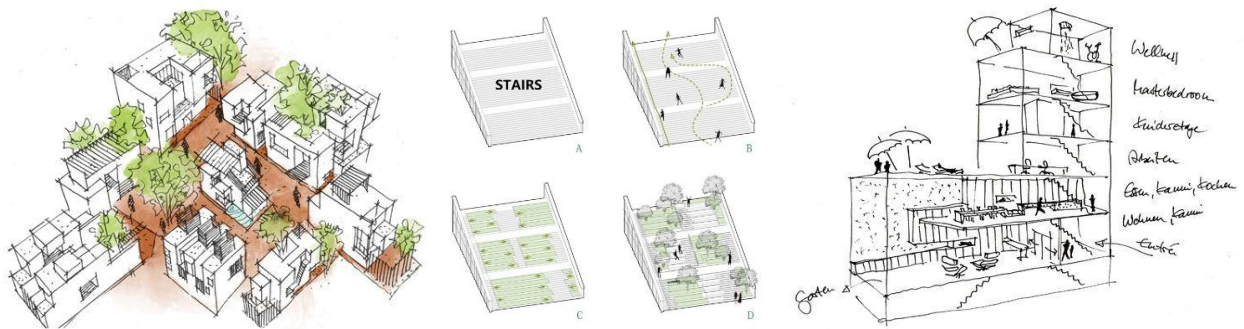

Рис. 3.9. Приклади впливу спільних просторів на просторову організацію студентських гуртожитків [40]

Грамотно сформовані спільні простори – з чіткою логікою доступу, видимістю, відкритістю та зручним зв'язком із житловими блоками – сприяють не лише функціональності, але й створенню дружньої атмосфери. Вони відіграють важливу роль у процесах соціалізації, адаптації до нового

середовища та формуванні спільноти мешканців. Така організація підсилює цілісне сприйняття внутрішнього простору гуртожитку як живого й гнучкого середовища для студентського життя.

3.3 Засоби архітектурної виразності

Архітектура студентського гуртожитку має поєднувати естетичну виразність із відчуттям спокою та затишку, притаманного житловому середовищу. Засоби архітектурної виразності допомагають створити сучасний, гармонійний образ будівлі, що запам'ятовується, але не перевантажує. Вони формують візуальну ідентичність простору, сприяють комфортному сприйняттю та відповідають очікуванням мешканців щодо стилю, якості й сучасного рівня проживання.

1. Матеріали та фактури

- Контрастні поєднання матеріалів (цегла, дерево, скло, штукатурка)
- Застосування текстурованих або локально акцентованих поверхонь
- Використання натуральних матеріалів для створення теплого образу

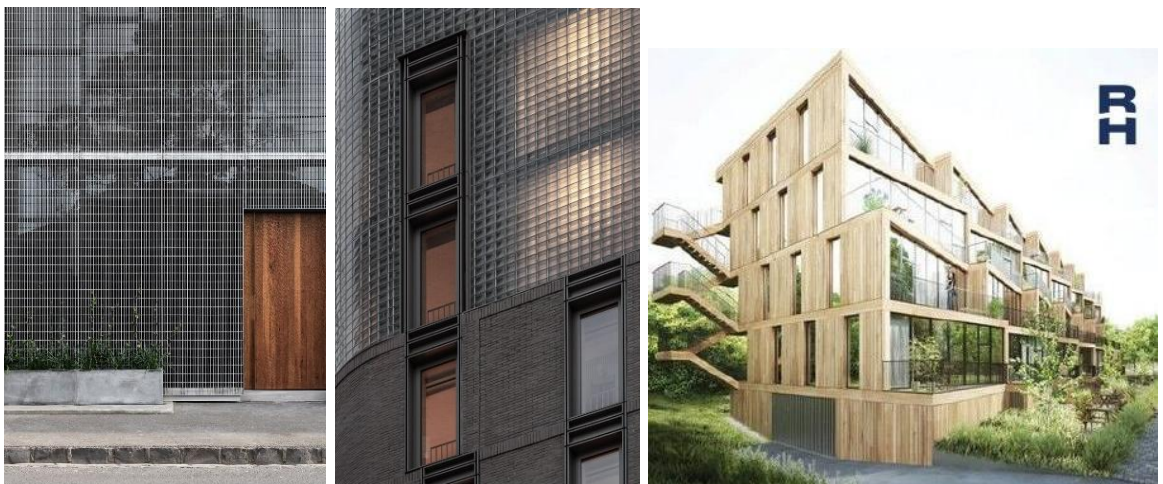

Рис.3.10. Приклади використання різних фактур та матеріалів [26]

2. Колористичне рішення

- Гра з кольорами: контрасти, зонування кольором, акценти
- Використання палітри, що підтримує емоційно-позитивне середовище
- Поєднання нейтральних та яскравих кольорів для навігації чи ідентичності

Рис. 3.11. Приклади контрастних колористичних рішень [30]

3. Зміна форми будівлі: зрізання стін та покрівлі

- Зрізи стін або покрівлі додають будівлі пластичності й унікального силуету
- Скоси та відступи у верхніх частинах об'єму сприяють кращому проникненню сонячного світла до внутрішніх просторів і сусідніх будівель

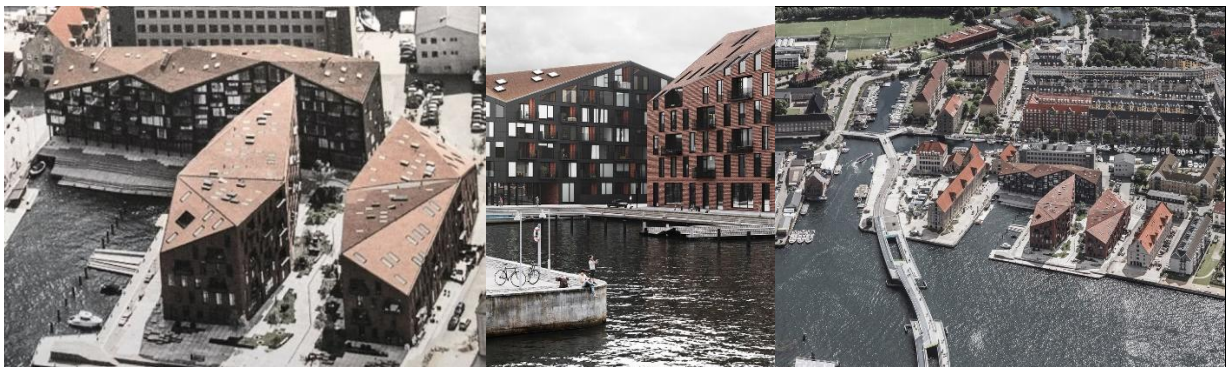

Рис. 3.12. Приклад зміни форми будівлі для створення архітектурної виразності [29]

4. Виділення балконів у фасадному рішенні

- Балкони створюють ритм і об'ємну пластику фасаду
- Вносять динаміку та підкреслюють модульність житлової структури
- Контрастні матеріали, кольори або огороження візуально відокремлюють балкони від основного об'єму

Рис. 3.13. Приклади виділення балконів [30]

5. Вертикальне та горизонтальне озеленення

- Живі фасади, балкони з зеленими насадженнями
- Зелені екрани, кашпо, інтегровані сітки для витких рослин
- Озеленення терас, дахів, дворів як частина фасадного сприйняття

Рис. 3.14. Приклади використання озеленення [30]

6. Скління у формуванні фасадів та спільних просторів гуртожитку

- Скління забезпечує візуальний зв'язок між внутрішнім і зовнішнім середовищем, створюючи відчуття простору, легкості та відкритості у зонах спільного користування
- Великі засклені площини сприяють максимальному проникненню денного світла, зменшуючи потребу в штучному освітленні

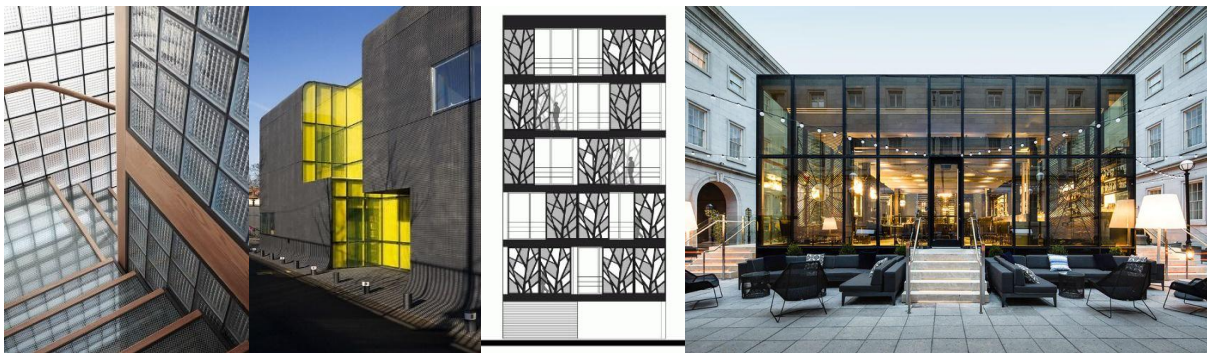

Рис. 3.15. Приклади використання скління в архітектурі [24]

7. Архітектурна пластика як засіб виразності

- Скоси, каскадні відступи, висунення поверхів
- Динамічна геометрія замість монотонного куба
- Внутрішні дворики, прорізи, тераси як частина візуального образу

Рис. 3.16. Приклади використання архітектурної пластики [26]

8. Озеленення та фактурне опрацювання загальних просторів

- Інтеграція зелених насаджень у зони відпочинку, тротуари та відкриті простори

- Використання різних типів мощення, тактильних матеріалів і малих архітектурних форм збагачує простір візуально й функціонально.

Рис. 3.17. Приклади використання озеленення в загальних просторах

[27]

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ III

У третьому розділі було проаналізовано особливості формування об'ємно-просторової структури студентських гуртожитків у межах студентських містечок. Розгляд організації генерального плану (3.1) показав важливість чіткого функціонального зонування території, де розміщення гуртожитків має забезпечувати зручний доступ до навчальних корпусів, рекреаційних та обслуговуючих зон, а також сприяти формуванню цілісного, комфортного середовища для студентів. Особливу увагу приділено просторовим зв'язкам між зонами, що дозволяє оптимізувати пересування користувачів містечка.

Підрозділ 3.2 був присвячений просторовій організації безпосередньо самих гуртожитків. Встановлено, що об'ємно-просторова структура значною мірою залежить від типу планування та зонування, орієнтації будівель щодо природного освітлення, інтеграції "зелених" технологій та організації спільних просторів. Саме соціальні простори — зони для навчання, спілкування та дозвілля — мають суттєвий вплив на формування просторової композиції гуртожитку, сприяючи створенню сприятливого мікроклімату.

У підрозділі 3.3 досліджено засоби архітектурної виразності, які дозволяють надати гуртожиткам індивідуальності та сучасного вигляду. Вивчено роль матеріалів, кольору, озеленення, скління та архітектурної пластики у формуванні естетично привабливого середовища. Акцент зроблено на поєднанні функціональності й художньої виразності, що є особливо актуальним у сучасному проектуванні студентського житла. Загалом, розділ формує цілісне бачення просторової організації як інструменту підвищення якості студентського житлового середовища.

РОЗДІЛ IV. РОЗРОБКА АРХІТЕКТУРНОГО РІШЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ГУРТОЖИТКА

4.1 Аналіз вихідних даних

Обрана ділянка знаходиться в м. Києві та має доступні транспортні шляхи. Вона розташована неподалік від станцій метро «Либідська» та «Деміївська». На представленій ілюстрації зображені транспортні шляхи, їх масштаб та завантаженість. Червоним позначені автомобільні шляхи, синім – залізнична дорога.

Рис.4.1. Аналіз обраної ділянки [розроблено автором]

Експлікація:

- 1 - Міжрегіональна Академія управління персоналом
- 2 - Станція метро «Деміївська»
- 3 - Центральний автовокзал
- 4 - Станція метро «Либідська»
- 5 - ТЦ «Ocean Plaza»
- 6 - Стеро Плаза
- 7 - Урочище Совки
- 8 - Байкове кладовище

Ділянка обмежена вулицями Миколи Грінченка, Володимира Брожка і Руслана Лузовецького, у межах щільної міської забудови, і має зручне

транспортне сполучення – поряд функціонують зупинки громадського транспорту, включно з метро та автобусами.

З північного боку ділянка межує з територією торгово-розважального комплексу «Ocean Plaza», на півдні – житлові багатоквартирні будинки. Із заходу розміщені офісні та ділові об'єкти, а зі сходу – бульвар Дружби Народів і зелені насадження, які можуть бути інтегровані в майбутню громадську інфраструктуру.

Околиці ділянки мають добре розвинену інфраструктуру: поруч є заклади освіти, охорони здоров'я, торгові та культурні об'єкти, що створює комфортні умови для життєдіяльності студентів.

Площа території складає приблизно 1,5–2 га. Рельєф рівнинний, з незначними перепадами, які не створюють ускладнень для забудови. Потенційно небезпечних виробничих об'єктів поблизу немає.

Обрана ділянка, попри щільну навколишню забудову, має зручне розташування, транспортну доступність та містить потенціал для створення сучасного студентського простору з урахуванням соціальних, освітніх та рекреаційних потреб.

Концепт студентського гуртожитка в м.Києві

На основі попереднього аналізу існуючих студентських гуртожитків у Києві та вивчення кращих зарубіжних практик, було прийнято рішення створити не окремий об'єкт, а повноцінне студентське містечко, у якому гуртожитки інтегруються в єдину просторову і функціональну систему. Такий підхід дозволяє не лише вирішити проблему розміщення студентів, а й сформувати цілісне освітнє середовище, що стимулює навчання, творчість, комунікацію та відпочинок.

Житлова зона – ядро містечка – складається з кількох типів гуртожитків, що забезпечують потреби різних категорій студентів (іноземці, молоді сім'ї,

маломобільні особи тощо). Вони згруповані у зручній пішій доступності до основної інфраструктури кампусу.

Навчальні корпуси розміщені безпосередньо поруч з житлом, що мінімізує час на щоденні переміщення та підвищує загальну ефективність навчального процесу. Це дозволяє студентам легко перемикатись між навчанням та відпочинком, зберігаючи концентрацію та мотивацію.

Рис.4.2. Генеральний план

Також у межах кампусу передбачено розвинену мережу додаткових функцій:

- зони для самонавчання і коворкінги,

- громадські простори для комунікації і дозвілля (кафе, кінозал, зали для ігор, спортзал),
- культурно-освітні об'єкти, як-от галереї, музей сучасної архітектури та дизайну, музичний центр, які не тільки урізноманітнюють дозвілля, а й поглиблюють освітню складову.

Окремо акцент зроблено на озелених зонах відпочинку, пішохідних маршрутах та терасах, які сприяють неформальній комунікації, рекреації та ментальному відновленню. Таким чином, містечко функціонує як динамічна екосистема, де освіта, побут і дозвілля природно переплітаються в єдиний простір, орієнтований на людину.

Окрім базових функцій проживання та навчання, при проектуванні студентського містечка було передбачено створення сприятливого соціального середовища, яке стимулює міжособистісні зв'язки, співпрацю та активну участь у житті спільноти. Простори для неформальної взаємодії – відкриті внутрішні дворики, амфітеатри під відкритим небом, багатофункціональні тераси – були спеціально включені до структури містечка для формування почуття спільності серед студентів різних факультетів та курсів.

Організація транспортного та пішохідного руху також продумана: територія містечка передбачає зони з обмеженим автомобільним доступом, що робить її безпечною, тихою і комфортною. Активно підтримується використання велосипедів і електросамокатів, передбачені спеціальні велодоріжки та паркування, що відповідає принципам сталої мобільності.

Особливу увагу приділено інклюзивності – всі основні об'єкти забезпечені безбар'єрним доступом, а маршрути пересування містечком продумані з урахуванням потреб маломобільних груп.

На території кампусу також передбачено місця для проведення подій, фестивалів, презентацій та відкритих лекцій – як у приміщеннях, так і на відкритому повітрі.

Таким чином, містечко проектувалося не як закрита структура, а як жива урбаністична одиниця, інтегрована у місто, яка формує середовище нової якості – зручне, гнучке, відкрите до змін і технологічно адаптоване до потреб сучасного студента.

4.2 Обґрунтування об'ємно-просторових рішень

Проект студентського гуртожитку для архітектурного університету в місті Києві розроблений з урахуванням актуальних міжнародних підходів до формування комфортного житлового середовища для студентів. Основною ідеєю стало створення простору, який би поєднував сучасні умови проживання, високий рівень приватності та якісні соціальні зони для спілкування, навчання й творчості.

1. Комбінована структура планування: блочне, готельне та сімейне проживання

Концепція передбачає баланс між індивідуальним і колективним. У проекті гуртожитку було обрано комбіновану модель житлових одиниць, що поєднує три основні типи: блочне планування, кімнати готельного типу та житло для молодих сімей.

Блочна структура передбачає групування кількох житлових кімнат із загальним санвузлом та кухонною зоною, що сприяє соціалізації студентів у межах мікроспільноти.

Готельний тип кімнат – це одно- або двомісні номери з власним санвузлом, які забезпечують підвищений рівень приватності та комфорту.

Окремо передбачені повноцінні блоки квартирної типу для проживання студентських пар або молодих сімей – з кухнею, вітальнею та санвузлом. Такий підхід дозволяє врахувати різноманітні житлові сценарії та потреби мешканців.

2. Зонування: відкриті спільні простори та закрита житлова частина

З метою розмежування функціональних потоків було прийнято рішення чітко поділити будівлю за горизонтальним принципом:

перші два поверхи займають спільні простори – доступні не лише мешканцям гуртожитку, а й іншим студентам університету. Тут розміщено майстерні, навчальні кімнати, лекційні аудиторії, зони відпочинку, коворкінги, спортивну залу, рекреаційні зелені дворики.

Ці простори об'єднані у відкриту, комунікативну структуру, що сприяє академічній, творчій та соціальній взаємодії.

Починаючи з третього поверху і до сьомого – виключно житлові зони з обмеженим доступом, що гарантує приватність мешканцям. Така організація дозволяє забезпечити безпеку, спокій та ізолюваність приватних просторів при активному функціонуванні нижніх поверхів.

3. Інсоляція та формотворення

При проектуванні враховано вимоги до інсоляції житлових приміщень.

Форма будівлі та її об'ємна структура були адаптовані відповідно до природного освітлення.

Застосовано архітектурні рішення у вигляді скосів фасадів і дахів, що забезпечують достатній рівень сонячного освітлення для нижніх поверхів і внутрішніх двориків, а також зменшують затінення сусідніх приміщень.

Це дозволяє організувати здорові й комфортні умови проживання навіть у щільній міській забудові.

4. Доступність для маломобільних груп населення (МГН)

Усі приміщення гуртожитку спроектовано з дотриманням нормативних вимог до доступності для МГН:

- ширина основних коридорів становить не менше 1,8 м,
- передбачено пандуси з ухилом не більше 8%,

- сходові марші обладнано поручнями з двох боків,
- на входах передбачено майданчики для розвороту інвалідного візка (діаметром не менше 1,5 м),
- ліфти мають достатній розмір кабіни, а на кожному поверсі є мінімум одна житлова кімната, пристосована для маломобільних мешканців – зі збільшеним санвузлом та доступними меблями.

Ці елементи не лише забезпечують інклюзивність, а й формують більш відкритий і гуманний простір.

5. Фасад: сучасність, простота, стриманість

Візуальний образ гуртожитку розроблено з акцентом на сучасну стриманість.

Фасад будівлі позбавлений надлишкових декоративних елементів, натомість формує впізнавану архітектурну мову за рахунок чіткої геометрії, спокійної колористики, різнопланових віконних прорізів та ритмічних терас.

Матеріали – якісні, довговічні, з перевагою натуральних текстур: штукатурка, скло, дерево або композитні панелі з імітацією дерева.

Такий фасад відповідає уявленню про комфортне міське житло та водночас виражає сучасну естетику без агресивної візуальної домінанти – що особливо важливо для середовища, в якому люди проживають постійно.

4.3 Проектні рішення

У межах магістерського проекту було розроблено концепцію сучасного студентського гуртожитку для архітектурного університету, розташованого в місті Києві. Гуртожиток є частиною більшого кампусу – студентського містечка, що включає навчальні корпуси, простори для дозвілля, культурні й рекреаційні функції. Проект базується на актуальних потребах молоді, адаптованих до українського контексту та з урахуванням зарубіжного досвіду.

Функціонально-планувальна структура

Гуртожиток запроєктовано з поєднанням трьох типів житлових одиниць:
Кімнати готельного типу – для 1–2 осіб із власним санвузлом, орієнтовані на підвищений рівень приватності та комфорту;

Блочні секції – з кількома житловими кімнатами, спільною кухнею та санвузлом, що сприяють формуванню мікроспільнот;

Квартири для молодих сімей та апсїрантів – повноцінні житлові блоки з індивідуальними кухнями та зручностями.

Завдяки такому функціональному міксу забезпечується інклюзивність та варіативність проживання залежно від потреб студентів.

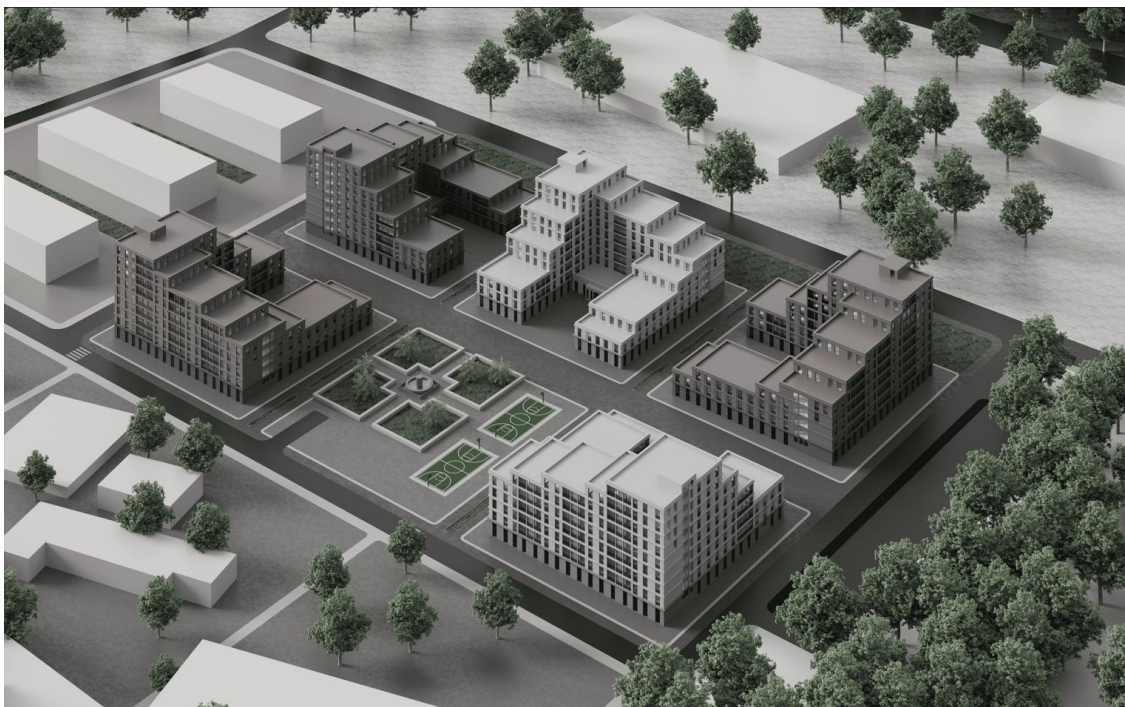

Рис.4.3. Функціонально-планувальна структура

Зонування

Будівля має чіткий поділ за поверховістю:

1–2 поверхи — відкриті спільні простори, доступні всім студентам університету. Тут розташовано майстерні та коворкінги, навчальні кімнати та

лекційні зали, зони відпочинку, рекреаційні простори, спортивна зала, зелені внутрішні дворики.

Ці простори утворюють соціально-активне ядро гуртожитку, покликане сприяти комунікації, спільній творчості та інтеграції в академічне життя.

3–9 поверхи – житлові зони з обмеженим доступом, призначені виключно для мешканців. Такий підхід гарантує приватність, безпеку та комфорт проживання.

Рис.4.4. Плани 1-2 поверхів

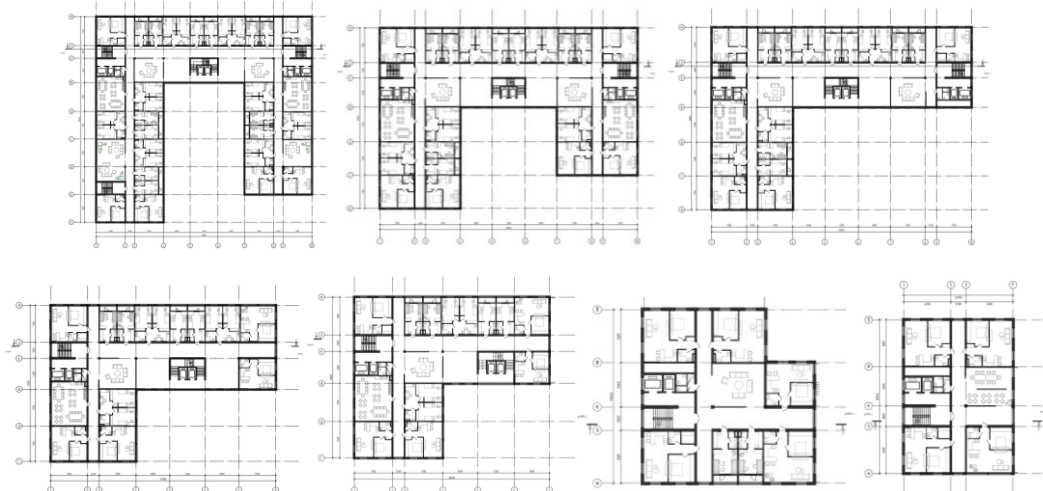

Рис.4.5. Плани 3-9 поверхів

Архітектурно-просторове вирішення

Форма будівлі формувалася з урахуванням інсоляційних норм.

Використання скосів дахів і фасадів дозволило оптимізувати доступ природного світла, уникнути затінення сусідніх блоків та забезпечити освітлення внутрішніх просторів.

Рис.4.6. Перспективне зображення

Будівля має переважно горизонтальну композицію з можливими терасами або прорізами в об'ємі, що створюють відчуття відкритості, руху та природної вентиляції.

Інклюзивність та доступність

Усі елементи гуртожитку відповідають вимогам ДБН для маломобільних груп населення (МГН):

- коридори шириною не менше 1,8 м;
- пандуси з ухилом до 8%;
- ліфти з відповідними розмірами кабіни;
- поручні на сходах;
- спеціально обладнані кімнати на кожному поверсі;
- достатній простір для маневрування інвалідного візка.

Це забезпечує безбар'єрне пересування й рівний доступ до всіх функціональних зон.

Архітектурна виразність та фасадні рішення

Фасад будівлі виконано у стриманому сучасному стилі, з використанням простих геометричних форм, природних матеріалів і нейтральної палітри.

Акценти створюються через роботу з глибиною фасаду, ритмом отворів, зеленими вставками (терасами, вертикальним озелененням), що підтримують відчуття простоти та водночас візуальної сучасності.

Рис.4.7. Фасадні рішення

Такий фасад створює образ комфортного міського житла та є архітектурною відповіддю на потребу в новій якості студентського проживання.

Інтер'єр

У рамках сучасного підходу до організації простору в студентських гуртожитках, пропонується впровадження гнучкої системи облаштування кімнат, яка передбачає можливість вибору меблів студентом при заселенні. Така модель сприяє підвищенню рівня комфорту проживання, самовираження та ефективної організації побуту і навчання.

Кімната має базове інженерне та конструктивне забезпечення, тоді як меблі не є фіксованими, а підбираються індивідуально студентом із запропонованого переліку. Це дозволяє створити особистий, зручний і функціональний простір згідно з індивідуальними потребами.

При заселенні студент отримує доступ до каталогу меблів (цифрового або фізичного), з якого він обирає бажані елементи:

- Ліжко (наприклад: звичайне, підвищене з простором для зберігання, ліжко-горище)
- Робочий стіл (різних розмірів, форм і конфігурацій)
- Полички (настінні, пересувні, відкриті/закриті)
- Шафи для одягу (компактні/високі, з дзеркалом або без)
- Модулі для зберігання (ящики, стелажі, органайзери тощо)

Переваги такого рішення:

- Комфортне середовище
- Індивідуальний підхід
- Гнучкість
- Раціональне використання простору

Рис.4.8. Інтер'єрні рішення

Конструктивне рішення

У проектуванні гуртожитку було застосовано каркасно-монолітну конструктивну систему, що забезпечує гнучкість планування, надійність і довговічність будівлі. Основу складає монолітний залізобетонний каркас – колони, ригелі та перекриття, які формують просторову стійкість і дозволяють вільно організувати внутрішній простір.

Переваги вибору каркасно-монолітної системи:

- Гнучкість внутрішнього планування – важливо при поєднанні різних типів житлових чарунок (блочних, готельного типу, для сімей);
- Можливість створення великих відкритих просторів без несучих перегородок – актуально для перших поверхів, де розташовані лекційні зали, спортивна зала, майстерні;
- Підвищена звукоізоляція між поверхами та між приміщеннями;
- Надійність у тривалому експлуатаційному періоді, важливо для громадських та житлових споруд;
- Можливість інтеграції інженерних мереж всередині міжповерхових перекриттів і колон.

Фасад запроєктовано з легких огорожувальних конструкцій, які монтуються до основного каркасу. Такий підхід забезпечує ефективне утеплення, варіативність оздоблення та швидкий монтаж.

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ IV

У четвертому розділі представлено розробку архітектурного рішення студентського гуртожитку, яка базується на попередньому аналізі функціонально-просторових, соціальних та містобудівних чинників. На основі вихідних даних (4.1) сформовано концепцію будівлі, орієнтовану на створення комфортного, енергоефективного та доступного житла для студентів.

У підрозділі 4.2 обґрунтовано прийняті об'ємно-просторові рішення: визначено раціональну конфігурацію будівлі, висотність, орієнтацію відносно сторін світу та розміщення житлових і загальних зон. Проект передбачає наявність блоків з житловими кімнатами, кухнями, зонами загального користування, рекреаційними та навчальними просторами, що створює умови не лише для проживання, а й для всебічного розвитку мешканців.

У результаті, у підрозділі 4.3 запроєктовано студентський гуртожиток, який відповідає сучасним вимогам інклюзивності, безпеки, енергоефективності та соціальної інтеграції. Архітектурне рішення спрямоване на забезпечення комфортного простору для навчання, відпочинку та спілкування, враховуючи тенденції сучасного студентського житла та кращі світові практики.

РОЗДІЛ V. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

5.1 Вступ. Загальні поняття про цивільний захист України

Основні терміни та визначення у сфері цивільного захисту викладені у Кодексі цивільного захисту України, прийнятому 2 жовтня 2012 року (№5403-VI).

Цивільний захист – це система заходів, що реалізуються на території України як у мирний час, так і в особливий період. Їхня мета – забезпечити безпеку населення, територій, довкілля, матеріальних і культурних цінностей від наслідків надзвичайних ситуацій та інших загрозливих подій. Ці заходи охоплюють попередження надзвичайних ситуацій, реагування на них, ліквідацію наслідків, допомогу постраждалим, а також контроль за дотриманням пожежної та техногенної безпеки.

Надзвичайна ситуація – це особлива ситуація на певній території чи об'єкті, що супроводжується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення через катастрофи, аварії, природні лиха, епідемії, використання засобів ураження чи інші небезпечні події. Такі ситуації можуть загрожувати життю і здоров'ю людей, призводити до масових жертв, значних матеріальних втрат і унеможливити подальше проживання чи господарську діяльність на відповідній території.

Залежно від джерела виникнення надзвичайних ситуацій на території України, їх класифікують за чотирма основними типами:

- Техногенного походження
- Природного походження
- Соціального характеру
- Воєнного характеру

Надзвичайні ситуації **техногенного** характеру охоплюють події, пов'язані з аваріями на промислових об'єктах і транспорті, що можуть супроводжуватись вибухами, пожежами, витоком небезпечних хімічних,

радіоактивних чи біологічних речовин. Також сюди належать раптові руйнування будівель і споруд, аварії на інженерних комунікаціях, прориви дамб і гідротехнічних споруд.

Природні надзвичайні ситуації виникають унаслідок негативних природних явищ, таких як землетруси, повені, зсуви, урагани, сильні снігопади, пожежі в екосистемах, погіршення якості повітря, епідемії серед людей, тварин чи рослин, а також деградація ґрунтів або надр.

Соціальні надзвичайні ситуації пов'язані з протиправною діяльністю, яка загрожує суспільній безпеці – терористичними актами, збройними нападами, захопленням заручників, підривами в громадських місцях, викраденням або знищенням транспортних засобів.

Воєнні надзвичайні ситуації виникають у результаті використання зброї – як масового ураження, так і звичайного озброєння. Їх наслідки можуть включати масштабні руйнування об'єктів критичної інфраструктури, таких як атомні та гідроелектростанції, склади токсичних і вибухонебезпечних матеріалів, що призводить до вторинної загрози для населення.

Мета впровадження цивільного захисту

Цивільний захист в Україні здійснюється з метою реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки громадян, охорони територій, матеріальних і культурних цінностей, а також природного середовища від негативних наслідків надзвичайних ситуацій як у мирний час, так і в період особливого стану. Крім того, однією з функцій є подолання наслідків надзвичайних подій, зокрема й на територіях інших країн відповідно до міжнародних угод, укладених Україною.

До основних завдань єдиної державної системи цивільного захисту належать:

1. Підтримка готовності державних органів, місцевої влади та їхніх служб до оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

2. Реалізація превентивних заходів, спрямованих на недопущення виникнення надзвичайних подій.
3. Проведення навчання населення щодо правил поведінки в умовах НС.
4. Виконання державних програм, що спрямовані на підвищення стійкості функціонування підприємств і організацій та мінімізацію можливих збитків.
5. Збір, аналіз та поширення інформації щодо надзвичайних ситуацій і способів захисту.
6. Прогнозування та оцінка можливих соціально-економічних наслідків надзвичайних подій, розрахунок необхідних ресурсів.
7. Формування і використання резервів матеріально-технічних засобів для запобігання і ліквідації наслідків НС.
8. Своєчасне оповіщення населення про потенційну або реальну загрозу, інформування про ситуацію та вжиті заходи.
9. Забезпечення захисту людей під час надзвичайних ситуацій.
10. Проведення рятувальних операцій та організація допомоги постраждалим.
11. Зменшення негативних наслідків надзвичайних ситуацій.
12. Надання соціальної підтримки особам, які постраждали внаслідок НС.
13. Забезпечення реалізації прав громадян у сфері цивільного захисту, у тому числі тих, хто був задіяний у ліквідації наслідків.
14. Інші функції, передбачені законодавством.

У період після завершення активної фази воєнних дій система цивільного захисту виконує також додаткові завдання, серед яких:

- Проведення мобілізаційних заходів для ліквідації наслідків бойових дій та надзвичайних ситуацій.
- Відновлення пошкоджених населених пунктів та об'єктів, які зазнали дії вражаючих факторів.

- Ремонт і запуск елементів критичної інфраструктури, необхідної для забезпечення життєдіяльності.
- Визначення територій, що потребують гуманітарного розмінування, маркування небезпечних зон та очищення їх від вибухонебезпечних предметів.
- Залучення міжнародних ресурсів та допомоги до процесу ліквідації наслідків НС і бойових дій.

5.2 Загальна характеристика об'єкту проектування

Характеристика району забудови та об'єкту проектування

Тема дипломного проекту: «Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків (на прикладі м. Києва)»

Рис.5.1. Схема розташування ділянки забудови [розроблено автором]

Ділянка для проектування розташована у Голосіївському районі міста Києва, неподалік станції метро «Либідська», обмежена вулицями Миколи Грінченка, Володимира Брожка і Руслана Лузовецького. Об'єкт має зручне транспортне розташування завдяки близькості до великого транспортного вузла – станції метро, а також зупинок наземного громадського транспорту[18].

З півночі до ділянки прилягає територія торгово-розважального центру «Ocean Plaza», з півдня – багатоповерхова житлова забудова. На заході –

адміністративні та офісні будівлі, а на сході – бульвар Дружби Народів і паркові зони, що сполучаються з територією району.

Територія має добре розвинену інфраструктуру – поряд знаходяться магазини, освітні заклади, заклади охорони здоров'я, спортивні та культурні об'єкти. Поблизу ділянки розташовані зелені насадження, які можуть використовуватись як простір для відпочинку.

Загальна площа ділянки становить приблизно 10 га. Рельєф місцевості здебільшого рівнинний, з незначними перепадами висот у межах 0,5–1 метра. Поблизу немає потенційно небезпечних промислових об'єктів або зон техногенного ризику.

Територія є частиною щільної міської забудови, проте завдяки наявності інфраструктурних та зелених зон має потенціал для створення комфортного середовища для студентського кампусу.

Характеристика інженерно-транспортної інфраструктури

Рис. 5.2. Схема розташування транспортних шляхів (синім показано залізничні шляхи, червоним – автомобільні дороги) [розроблено автором]

- 1 - Станція метро «Либідська»
- 2 - Станція метро «Деміївська»
- 3 - Центральний автовокзал

Проектована ділянка розташована в Голосіївському районі Києва, неподалік станції метро «Либідська» та великих транспортних магістралей – вулиць Миколи Грінченка та бульвару Миколи Міхновського. Це забезпечує зручний автомобільний і пішохідний доступ до території з різних районів міста.

Ділянка має розвинену транспортну інфраструктуру. У безпосередній близькості розташована станція метро «Либідська», зупинки громадського наземного транспорту (автобусів, тролейбусів, маршрутних таксі), що забезпечують швидкий зв'язок з центром міста, університетами та іншими ключовими об'єктами.

Також варто відзначити проходження залізничних колій неподалік ділянки. Залізнична гілка, що з'єднує Південний вокзал із залізничною станцією «Київ-Деміївський», проходить поруч, що має значення для логістики, інженерного зонування та акустичного захисту. Цей фактор обов'язково враховується при плануванні забудови та проєктуванні акустичного комфорту житлових приміщень.

Навколо ділянки сформована мережа внутрішньоквартальних доріг, тротуарів, велосипедних маршрутів, а також передбачена можливість організації відкритих та підземних паркомісць. Наявність існуючих інженерних комунікацій (електромереж, каналізації, водопостачання) спрощує підключення майбутньої забудови до інфраструктури міста.

Загалом, ділянка має вигідне транспортне положення та високий рівень доступності, що сприяє ефективній інтеграції нового об'єкта у міське середовище.

5.3 Обґрунтування та прийняття рішень з питань Цивільного захисту

Загроза пожежі. Пожежа, як НС

З урахуванням містобудівного аналізу, характеристик ділянки та функціонального призначення комплексу було сформовано комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки студентів та персоналу під час надзвичайних ситуацій [10].

1. Укриття в гуртожитках

Усі проєктовані гуртожитки обладнуються підвальними приміщеннями, що виконують функцію найпростіших укриттів відповідно до чинних норм. Площі підвалів (приблизно 60–100 м²) дозволяють забезпечити укриття для всіх мешканців гуртожитку із розрахунку щонайменше 0,6 м² на особу. Приміщення оснащуються лавами або нарами, запасами питної води (не менше 2 л/добу на особу), продуктами тривалого зберігання, санітарно-гігієнічними засобами, контейнерами для відходів, резервним освітленням, аптечками, вогнегасниками та елементарними засобами зв'язку (радіо, заряджені павербанки).

Будівельна конструкція гуртожитків (монолітні перекриття, залізобетонні стіни) гарантує базовий рівень захисту від впливу вибухових хвиль і уламків. Для підвищення надійності передбачено підпірні елементи у підвальних просторах. У кожному укритті влаштовано два виходи – основний та аварійний (люк або вихід у приямок), вентиляційні канали та можливість ручного провітрювання.

2. Організація евакуації та доступність транспорту

Планування студентського містечка передбачає зручні і безпечні шляхи евакуації з кожного гуртожитку та навчальних корпусів. У багатоповерхових будівлях передбачено кілька шляхів виходу з кожного рівня – основні сходові клітки, додаткові аварійні виходи, а також евакуаційні люки або зовнішні

сходи. Усі студенти інформуються про розташування укриттів і маршрут спуску до них.

Зовнішня транспортна схема містечка забезпечує зручний виїзд до міської дорожньої мережі через щонайменше два незалежні виїзди. Внутрішні проїзди мають ширину не менше 6 метрів, що дозволяє проїзд екстреної техніки, включаючи автобуси та пожежні машини. Рух по території організовано кільцево або наскрізно, що унеможливорює тупикові ситуації. Також передбачено відкриті зони збору для студентів на випадок необхідності масової евакуації. Встановлюються покажчики до укриттів та маршрутів евакуації згідно з державними стандартами безпеки.

3. Протипожежна безпека

Всі будівлі та елементи благоустрою розташовуються з дотриманням нормативних протипожежних розривів, відповідно до ступеню вогнестійкості будівель. Відстані між гуртожитками та іншими спорудами не менше 6–10 м, а від житлових корпусів до проїзної частини – щонайменше 6 м для безперешкодного доступу пожежної техніки.

На території студентського містечка встановлюються пожежні гідранти або облаштовується резервуар для гасіння (об'ємом близько 50 м³) з насосною станцією. У кожному гуртожитку передбачено вогнегасники, пожежні щити, сигналізацію (оповіщення про задимлення), а також блискавкозахист споруд з заземленням.

4. Автономність інженерних систем у студентському містечку

Для підвищення стійкості студентського містечка до надзвичайних ситуацій розроблено комплекс заходів з резервування та дублювання інженерних систем. Основною метою є забезпечення безперервного функціонування житлових і критично важливих об'єктів інфраструктури (гуртожитки, укриття, адміністративний корпус) навіть у разі повного відключення централізованих мереж.

5. Електропостачання

Централізоване електроживлення доповнено резервним джерелом – дизельним генератором потужністю близько 100 кВА, розміщеним на господарчому майданчику. У разі потреби живлення може подаватися на насосні станції водопостачання, аварійне освітлення в гуртожитках, укриття, основні точки зв'язку та вуличне освітлення. Запас пального у баку генератора (~200 л) дозволяє підтримувати автономний режим протягом щонайменше 48 годин. Крім того, можливе застосування менш потужних генераторів у зонах – по одному на кожні 2–3 гуртожитки.

6. Водопостачання та водовідведення

Студмістечко має власну свердловину глибиною понад 60 м, з якої вода подається у підземний резервуар об'ємом 50 м³. За допомогою гідрофорної системи забезпечується гравітаційна подача води до гуртожитків навіть при відключенні електроенергії – на початковий період до запуску генератора. Система водовідведення організована на базі локальних очисних споруд з резервними ємностями, розрахованими на 5–7 діб автономної роботи без відкачування.

У підвалах-укриттях передбачено зберігання резерву бутильованої питної води із розрахунку не менше 4 літрів на одну особу (дві доби автономного споживання).

7. Системи оповіщення та зв'язку

На території містечка діє трирівнева система оповіщення:

– Централізований рівень – містечко підключене до Єдиної державної системи оповіщення, сигнал подається через електросирену, встановлену на щоглі біля адміністративного корпусу. Її потужність достатня для охоплення всієї території.

– Локальний рівень – у розпорядженні старост гуртожитків є переносні гучномовці для доведення інструкцій у разі необхідності (наприклад, наказу

про евакуацію). Резервні сирени та мегафони зберігаються в адміністративному приміщенні.

– Персональне інформування – адміністрація містечка підтримує офіційну групу у Telegram/Viber, де дублюються всі повідомлення про тривогу, рекомендації або плани дій. Рекомендовано встановлення додатків типу «Повітряна тривога» на смартфони. У головному холі гуртожитків розміщені стенди з телефонами екстрених служб, адресами найближчих укриттів, маршрутами евакуації, а також інформацією про пункти незламності.

8. Інженерно-технічні заходи

Будівлі гуртожитків проєктуються із застосуванням монолітного залізобетону, що забезпечує підвищену стійкість до ударної хвилі та уламків. У підвальних укриттях встановлено додаткові підпірні конструкції для зменшення ризику обвалення при вибуховому впливі.

Вікна в спільних зонах оснащено тришаровими склопакетами з ударостійкою плівкою, яка знижує ризик травмування під час вибухової хвилі.

Альтернативне опалення забезпечено за рахунок електрообігрівачів з автоматичним обмеженням потужності та (у випадку повного відключення електроенергії) – невеликих буржуйок у кімнатах-ізоляторах, оснащених витяжною вентиляцією.

На випадок сильних опадів або підтоплень на території передбачено зливову каналізацію з резервним живленням насосів та дренажну систему навколо фундаментів.

Крім цього, на території створено зелений захисний пояс з дерев і кущів по периметру – він знижує рівень пилу, шуму з дороги та частково виконує маскувальну функцію.

Адміністрація містечка розробила набір сценаріїв дій на випадок різних надзвичайних ситуацій: алгоритм укриття при повітряній тривозі, евакуація у разі пожежі, дії при загрозі хімічного або біологічного забруднення.

Інформація доведена до мешканців через інструктажі та роздаткові пам'ятки, а старости гуртожитків відповідають за координацію в екстрених випадках.

5.4 Розрахунок заходів Цивільного захисту на об'єкті, що проектується

У цьому підрозділі наведено ключові розрахункові дані, які характеризують ефективність та достатність заходів цивільного захисту, передбачених для комплексу студентських гуртожитків, розрахованих на проживання близько 2000 осіб.

1. Щільність заселення та потреба в укриттях

Комплекс гуртожитків розташований на території загальною площею близько 10 гектарів, що дає середню щільність заселення приблизно 200 осіб/га. Такий показник є типовим для середньої поверхової забудови та відповідає нормативним значенням для багатоквартирного житла згідно з ДБН. Щільність знаходиться в межах допустимого та є прийнятною з точки зору планування заходів безпеки.

З урахуванням нормативної площі укриття – 0,6 м² на одну особу – загальна необхідна площа простих укриттів складає 1200 м². У разі реалізації підвальних приміщень в кожному з гуртожитків, що охоплюють підвальні площі по 150–200 м², навіть 10 таких укриттів забезпечують сумарну площу понад 1500–2000 м², чого достатньо з запасом для розміщення всіх мешканців. З урахуванням зон проходів, технічних приміщень та облаштування місць для сидіння або лежання в два яруси, ефективна місткість одного укриття становить 100–150 осіб. Отже, при мінімально необхідній кількості у 14–16 таких підвалів комплекс повністю покриває потреби в укриттях.

2. Водопостачання укриттів

Норма питної води згідно з вимогами ДСНС – 2 літри на особу на добу, отже на 2000 осіб для 2 діб необхідно мати щонайменше 8 000 літрів (8 м³)

питної води. Цей об'єм може бути забезпечений централізовано через систему резервних ємностей або індивідуально – розміщенням каністр і бутлів у кожному укритті. Додатково необхідно врахувати технічну воду для санітарно-гігієнічних потреб – приблизно 7–10 л на особу на добу, що становить 28–40 м³ на 2 дні для усього населення. Загальна потреба у воді – до 50 м³, що може бути забезпечено за рахунок центрального резервуара або розосереджених запасів у підвальних приміщеннях.

3. Вентиляція

Для підтримання прийняттого рівня вмісту кисню необхідно забезпечити не менше 7–10 м³/год повітря на одну особу. Для укриття місткістю 100 осіб це означає необхідність у 700–1000 м³/год свіжого повітря. Основна схема вентиляції – природна, через два вентиляційні канали діаметром не менше 150 мм. Для додаткової циркуляції повітря укомплектовано портативні або ручні вентилятори, а також передбачено режим короткочасного провітрювання. Розрахунково, при такій організації вентиляції концентрація вуглекислого газу не перевищуватиме допустимі межі протягом 48 годин перебування.

4. Захист від радіаційного та хімічного забруднення

Укриття облаштовані у підвальних або напівпідвальних приміщеннях, огорожених шарами ґрунту та стін товщиною не менше 0,4–0,6 м. Коефіцієнт захисту від іонізуючого випромінювання становить близько 40–50, що відповідає нормативним вимогам для найпростіших укриттів. Для тимчасового герметичного укриття у разі хімічного зараження (наприклад, аміак чи хлор) передбачено комплекти для заклеювання вентиляційних отворів, респіратори, ватно-марлеві пов'язки. У разі виникнення НС мешканці можуть залишатися в укриттях у герметизованому режимі до 4 годин, що є достатнім для розсіювання небезпечних речовин.

5. Оцінка зон ураження і безпеки

Припустимо можливий вибуховий сценарій, наприклад, при падінні ракети або дрона з вибухівкою. Радіус ураження уламками на відкритій місцевості – до 120 м, проте багатоповерхова забудова значно знижує ефективність ураження. Підвальні укриття забезпечують надійний захист від уламків, ударної хвилі (до 50 кПа) і пожежі. У випадку пожежі пожежостійкі перекриття між поверхами та автоматична пожежна сигналізація забезпечують локалізацію загоряння. Протипожежні розриви між гуртожитками становлять не менше 15 м, що відповідає нормативам [57].

6. Загальний аналіз безпеки

З урахуванням кількості укриттів, водопостачання, вентиляції та протирадіаційних заходів, комплекс гуртожитків на 2000 осіб має достатній запас міцності з точки зору цивільного захисту. Навіть за сценаріїв збоїв у комунікаціях або обмеженого доступу до ресурсів, мешканці можуть автономно перебувати в укриттях протягом щонайменше 48 годин. Основний виклик – регулярна підтримка систем у готовності, технічний огляд укриттів та проведення навчальних евакуацій.

Проектні рішення із забезпечення цивільного захисту для студентських гуртожитків є обґрунтованими та відповідають нормативним вимогам. Існує значний резерв по місткості укриттів, водозабезпеченню, вентиляції та протирадіаційному захисту, що забезпечує високий рівень безпеки мешканців у разі виникнення надзвичайної ситуації.

План евакуації населення

Евакуація – це організоване переміщення людей з територій або об'єктів, перебування на яких стало небезпечним для життя та здоров'я. Її головною метою є забезпечення безпеки кожної особи та населення загалом. Крім людей, евакуації підлягають також матеріальні цінності, важлива документація та архіви.

Цей захід вважається одним із ключових способів захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій. У населених пунктах, де недостатньо захисних споруд або розташовані потенційно небезпечні об'єкти, евакуація є основним способом убезпечення людей шляхом їх переміщення в безпечні райони для подальшого проживання.

Обов'язковій евакуації підлягають мешканці територій, що опиняються під загрозою катастрофічного затоплення, хімічного або радіаційного забруднення, а також постраждали від стихійних лих, аварій чи техногенних катастроф.

Залежно від масштабу надзвичайної ситуації, евакуація може бути:

Загальною – проводиться за рішенням Кабінету Міністрів України для всього населення на визначеній території. Такий тип евакуації застосовується у випадках значної загрози, як-от радіоактивне забруднення чи масове затоплення.

Частковою – оголошується у разі конкретної загрози або початку надзвичайної ситуації й стосується окремих категорій населення. Її ініціюють органи виконавчої влади або місцевого самоврядування.

Під час часткової евакуації першочергово вивозять:

- дітей і студентів разом з педагогічним персоналом;
- вихованців дитячих будинків;
- осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, які перебувають у відповідних установах, разом із персоналом та членами їхніх сімей;
- інше населення, що не залучене до виробничої діяльності.

Підготовка до евакуації включає:

- завчасне складання планів евакуації;
- визначення безпечних зон та облаштування умов для проживання евакуйованих;
- мобілізацію транспортних засобів;

- створення структур управління евакуаційним процесом;
- організацію заходів з охорони громадського порядку і підтримки дисципліни серед населення.

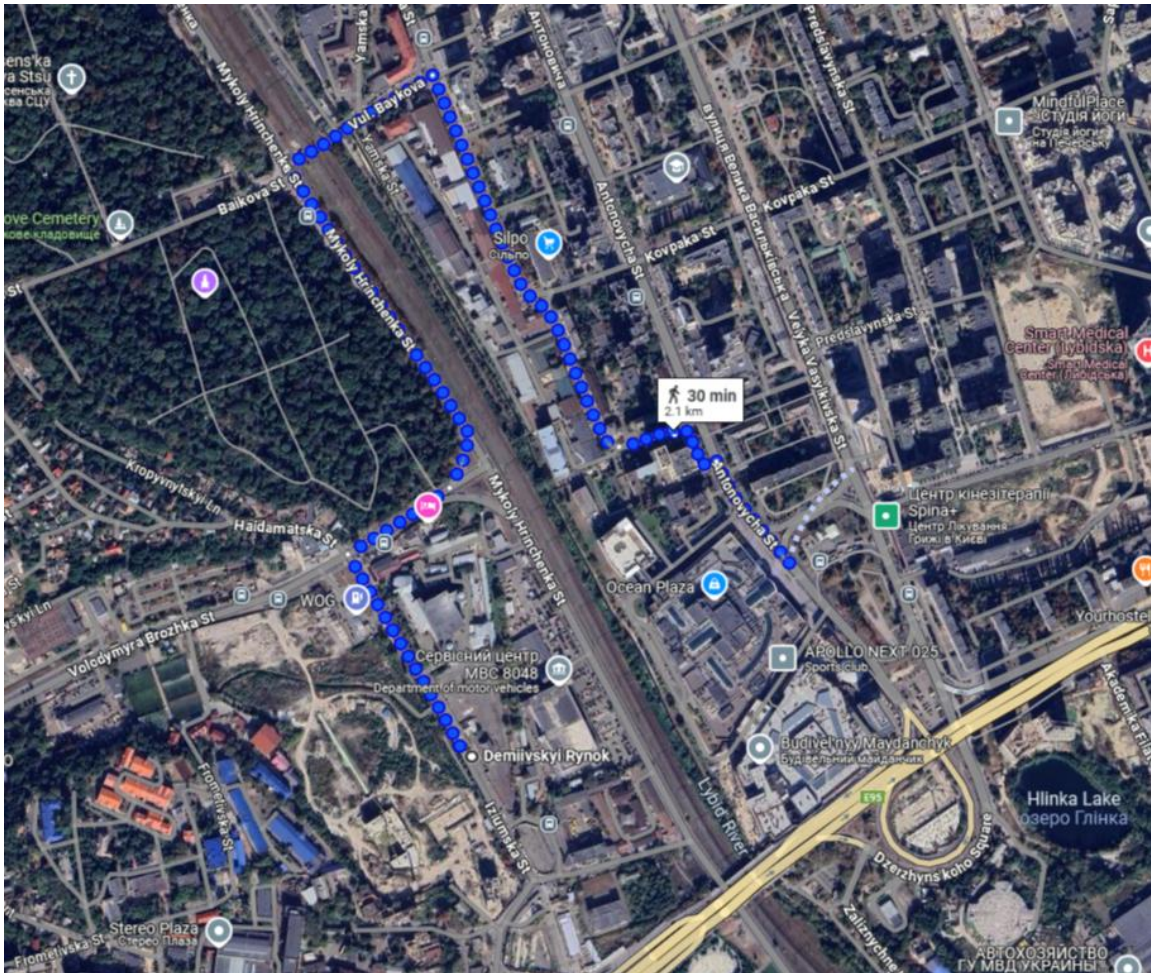

Рис. 5.3. План евакуації до найближчого сховища [розроблено автором]

З огляду на тривалість маршруту евакуації до найближчого укриття — станції метро, яка виконує функцію бомбосховища, що займає орієнтовно 30 хвилин пішої ходи, доцільно передбачити додаткові заходи для скорочення часу евакуації. Зокрема, рекомендується:

- Організувати транспортування груп осіб (насамперед студентів з обмеженими фізичними можливостями, хворих або осіб похилого віку) за допомогою мікроавтобусів або іншого доступного транспорту з території кампусу;

- Розробити альтернативні маршрути евакуації, які можуть бути коротшими або безпечнішими за основний шлях у випадку блокування дороги чи загрози обстрілів;
- Встановити тимчасові укриття на шляху до основного бомбосховища – зокрема, облаштувати захищені зони (наприклад, у підземних переходах або підвалах прилеглих будівель), де люди можуть перчекати загрозу у разі неможливості дістатися до метро;
- Обладнати велосипедні станції або надати студентам індивідуальні засоби пересування (самокати, велосипеди), що дозволить значно скоротити час евакуації у разі повітряної тривоги;
- Проводити навчальні евакуаційні тренування, аби мешканці гуртожитків були ознайомлені з маршрутом та чітко знали порядок дій, що зменшує затримки під час реальної загрози.

ВИСНОВКИ ПО РОЗДІЛУ V

У межах проєкту студентського містечка було передбачено комплекс заходів цивільного захисту, спрямованих на забезпечення безпеки мешканців у надзвичайних ситуаціях. Основні зусилля зосереджено на автономності інженерних систем: передбачено резервне електропостачання за допомогою генераторів, водопостачання з власної свердловини із запасами у резервуарах, а також локальну систему водовідведення із розрахованими об'ємами для безперебійної роботи протягом кількох діб. Підвали гуртожитків виконують функцію найпростіших укриттів, із відповідним зміцненням конструкцій.

Система оповіщення охоплює кілька рівнів: централізовану передачу сигналів тривоги, локальне інформування через гучномовці та месенджери, а також екстрений зв'язок із службами допомоги. Розроблено маршрут евакуації до найближчого захисного укриття – станції метро, розташованої на відстані 30 хвилин пішої ходи. Враховуючи цей час, запропоновано заходи з його скорочення: облаштування проміжних укриттів, удосконалення навігації та інформування мешканців.

Реалізація зазначених рішень дозволяє значно підвищити рівень готовності студентського містечка до кризових ситуацій. Комплексність, автономність та продумане зонування об'єктів створюють умови для оперативного реагування, підтримки життєдіяльності мешканців та мінімізації ризиків у разі надзвичайних подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 р. № 327. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2
2. ДБН В.2.2-9-2018. Громадські будинки і споруди: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 28.09.2018 р. № 260. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199648113669179181?doc_type=2
3. ДБН В.1.1. – 7:2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги: наказ Мінрегіону України від 31.10.2016 р. № 287. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3080743763845318619
4. ДБН В.2.2-18:2007. Заклади соціального захисту населення: наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 23.01.2007 р. № 20. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199652728284382238?doc_type=2
5. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій: накази Мінрегіону України від 28.10.2011 р. № 259. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3256066732866930460
6. ДБН В.2.2-5:2023. Захисні споруди цивільного захисту: наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 10.08.2023 р. № 702. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3225773063500990463?doc_type=2
7. ДБН В.2.2-10:2022. Заклади охорони здоров'я: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 26.12.2022 р. №278. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3508997870881604750?doc_type=2

8. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 26.04.2019 р. № 104. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3260441209981634046?doc_type=2
9. Житловий кодекс України: постанова Верховної Ради Української РСР від 30.06.1983 р. №5464-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
10. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
11. Концепція Державної цільової соціальної програми відновлення та розбудови мережі гуртожитків для проживання здобувачів освіти закладів вищої освіти на 2022-2026 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 р. №992-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992-2021-%D1%80#Text>.
12. Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 12.05.2024)
13. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: закон України від 08.06.2000 р. № 1809-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#Text> (втратив чинність).
14. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 12.05.2025).
15. Про забезпечення реалізації житлової прав мешканців гуртожитків: закон України від 04.09.2008 р. №500-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-17#Text>

16. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: закон України від 03.12.2020 р. № 1053-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 12.05.2025)

17. Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру: постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 р. № 1198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-98-п#Text> (втратив чинність)

18. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>

19. Примірне положення про користування гуртожитками: постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. №498. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498-2018-%D0%BF#n8>

20. Положення про гуртожитки: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.04.2015 р. №84. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0778-15#Text> (втратив чинність)

21. Про прийняття національного стандарту ДСТУ Б В.1.1-36:2016. Визначення категорії приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.06.2016 р. №158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0158858-16#Text>

22. Санітарні норми, обладнання і змісту гуртожитку для робітників, студентів, учнів: наказ Головного державного санітарного лікаря СРСР від 01.11.1988 р. №4719. URL: <https://studprofkom.kpi.ua/sanitarni-normy-obladnannya-i-zmistu-gurtozhytku-dlya-robitnykiv-studentiv-uchniv/>

23. Consorzio Agrario Adaptive Reuse into Aparto Ripamonti / Park Associati. (2025). URL: https://www.archdaily.com/1026122/consorzio-agrario-adaptive-reuse-into-aparto-ripamonti-park-associati?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
24. Erasmus Campus Student Housing / Mecanoo. (2019). URL: https://www.archdaily.com/916131/erasmus-campus-student-housing-mecanoo?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
25. iHouse / Studio SUMO. (2016). URL: <https://www.archdaily.com/800834/ihouse-dormitory-studio-sumo>
26. Jaizkibel Student Dormitory / Otxotorena Arquitectos. (2017). URL: https://www.archdaily.com/873096/jaizkibel-student-dormitory-otxotorena-arquitectos?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
27. OurDomain Student Housing. (2022). URL: https://www.archdaily.com/951607/ourdomain-student-housing-oz-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
28. Rose des Vents Student Housing / ADHOC architectes. (2024). URL: https://www.archdaily.com/1020631/rose-des-vents-student-housing-adhoc-architectes?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
29. Siriphat Dormitory / IDIN Architects. (2018). URL: https://www.archdaily.com/892451/siriphat-dormitory-idin-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
30. West Campus Student Housing / Mahlum. (2013). URL: https://www.archdaily.com/408376/west-campus-student-housing-mahlum-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
31. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / В.О. Васійчук, В.Є Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 417 с.

32. Гуртожитки ДТЕУ. Офіційний сайт ДТЕУ. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=6157&uk>
33. Дагданова І.Б. Університетський кампус як простір соціальної взаємодії. *Просторовий розвиток територій: традиції та інновації*: матеріали II Міжнародного науково-практичного конференції: тези доповідей. Київ, 2020. URL: <https://tinyurl.com/uxhgmc74>
34. Житкова Н. Ю. Формування кампуса як студентського містечка. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2021. №61. С. 319-332.
35. Захаревская Н.С., Снядовская Т.Ю. Тенденції в розвитку архітектури студентських містечок. *Проблеми теорії і історії України*. ОГАСА, Одеса, 2018, №18. С.213-221.
36. Іванова О.І., Дівак В.І. Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських гуртожитків: порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду. *Наука, технології та управління в умовах глобальних змін: нові горизонти для розвитку суспільства* : зб.тез доповідей. Міжнародна науково-практична конференція. (Рівне, 3 травня 2025 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2025. С. 63-64.
37. Іванова О.І., Дівак В.І. Особливості архітектурно-планувальних рішень студентських містечок. *Сучасна архітектурна освіта XVI. Архітектурна творчість і штучний інтелект*: зб.тез доповідей. XVI Всеукраїнська наукова конференція. (Київ, 7 листопада 2024 р.). Київ: КНУБА, 2024.
38. Карпенко М. Проблеми і перспективи автономізації українських ВНЗ в контексті європейського досвіду університетської автономії. *Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична записка*. 2009. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/7.htm>
39. Кащенко Т.О., Осіпова А.Ю. Особливості функціонально-планувальної організації університетських гуртожитків. *Архітектурний вісник КНУБА*. URL:

<https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6ccb672b-d06d-4282-8598-f44cc036e741/content>.

40. Ковальський Л. М., Ковальська Г.Л. Архітектура вищих навчальних закладів. Університети 3-го тисячоліття. К. Основа, 2011. 256 с.

41. Ковальська Г.Л. Архітектурне проектування навчальних закладів» Навчальний посібник. К.: КНУБА, 2010. 152 с.

42. Корінний В.І., Стефанович П.І., Стефанович І.С., Гуць В.М. Цивільний захист. Курс лекцій для студентів усіх спеціальностей. Київ: КНУБА, 2018. 208 с.

43. Король В. П. Архітектурне проектування житла: Навчальний посібник. К.: ФЕНІКС, 2006. с.208.

44. Кудря С.О. Потенціал відновлюваних джерел енергії України, київської області та Чорнобильської зони. К.: Інститут відновлюваної енергетики НАН України, 2017. 24 с.

45. Куцевич В.В., Брідня Л.Ю., Рогожнікова О.С. Нормативно - методичні основи архітектурного проектування громадських будівель і споруд: навчальний посібник за заг. ред. Куцевича В.В. К.: КНУБА, 2016. 112 с.

46. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд : навч. посіб. / С. М. Лінда. Львів : вид-во Львівської політехніки, 2013. 630 с.

47. Маланюк В. Я. Особливості організації внутрішнього простору житлової кімнати у студентському гуртожитку. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* : наук.-техн. сб. Київ : КНУБА, 2015. Вип. 39. С. 343-348.

48. Офіційний сайт Гарвардського університету. URL: <https://www.harvard.edu/>

49. Офіційний сайт Оксфордського університету. URL: <https://www.ox.ac.uk/>

50. Панеро Д., Зелник М. Основи ергономіки. Людина, простір, інтер'єр. К.: АСТ, 2006. 320 с.
51. Пономаренко А.Р., Бармашина Л.М. Тенденції та проблематика формування студентських гуртожитків. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. Випуск 45. С. 362-367.
52. Студентське містечко КНУ. Офіційний сайт КНУ. URL: <https://knu.ua/>
53. Студентське містечко КНУБА. Офіційний сайт КНУБА. URL: <https://www.knuba.edu.ua/statistichni-pokazniki-knuba/>
54. Студентське містечко КПІ. Офіційний сайт КПІ. URL: https://kpi.ua/web_studmisto
55. Студентський гуртожиток від середньовіччя до наших днів. URL: <https://www.calameo.com/read/00611730305999a02c210>
56. Федченко О. В. Класифікація гуртожитків для молоді. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* : наук.-техн. зб. Київ : КНУБА, 2011. Вип. 26. С. 461-467.
57. Цивільний захист і охорона праці в галузі : навч. посіб. / С.О. Ковжога, С.А. Тузіков, Є.В. Карманний, А.П. Зенін. Харків : Право, 2018. 192 с.
58. Що таке кампуси. URL: <https://slovakstudy.com/uk/shho-take-kampusi/>